

anatolia

Turizm, Çevre ve Kültür Dergisi

TURBAN DOSYASI :
Türk Turizm Tarihi İçinde
Turban'ın Yeri ve Önemi

Ozon Dramı...

Turizm Üzerine Bazı
Saptamalar...

Doğada Çirkin - Güzel
Ayırımı Yapılmamalı...

II. Afyon Balneoloji
Sempozyumu

Çizgi Filmlerin Kültürel
İşlevleri

Bilgi Merkezleri: Enfo
Bilgi-Erişim

Bazı Özel Atıkların İnsana
ve Doğaya Etkileri (I)

Doğa Tarihi Müzeleri ve
önemi

Yıl: 3 Sayı: 35 - 36
Kasım - Aralık 1992

TERMAL OTEL
ORUÇOĞLU
AFYON

250 YATAK KAPASİTESİ, AYRICA 200 YATAK KAPASİTELİ 28 APART VİLLASI, KAPALI VE AÇIK YÜZME HAVUZLARI, OLAĞANÜSTÜ SPOR OLANAKLARI, HER ODASINDA UYDU YAYINI İLE RENKLİ TV., ODALARINDA TELEFON VE BUZDOLABI, TERMAL BANYO, NİTELİKLİ PERSONELİYLE GERÇEK BEŞ YILDIZ KONFORU, RÜYALARINIZIN SAĞLIKLI YAŞAM, SPOR VE KÜR MERKEZİ

KÜR MERKEZİNDE;

Romatizmalar, Eklem şertlikleri, Çocuk felci. Böbrek ve İdrar yolu taşları, Astım ve Bronşit, Dolaşım bozuklukları, Cilt hastalıkları ve Enfeksiyonlar...

konusunda uzman tıp personelinin denetiminde zayıflama ve termal kürleriniz yönlendirilecek.

sizleri konuk etmek mutluluğumuz olacaktır...

Otel :

**Ömer-Gecek Kaplıca Merkezi (İstanbul - Kütahya yolu üzeri)
Tel : (4967) 50 50 Fax : (4967) 50 60**

Büro :

**Oruçoğlu İşhanı Kat : 3
Tel : (491) 34 111**

A F Y O N

anatolia

Turizm, çevre ve kültür dergisi

Yıl : 3
KASIM - ARALIK
(November - December)
1992

sahibi ve
sorumlu yazışleri müdürü
publisher & editor - in chief
NAZMİ KOZAK

turizm - çevre danışmanı
Turism - environment consultant

MEHMET YEŞİLTAŞ
M. EROL AYDIN

yurtiçi temsilcilikleri
(domestic offices)

ISTANBUL
BÜLENT AĞAOĞLU
TEL: 246 17 94

ESKİŞEHİR
OÇ.DR. UĞUR DEMİRAY
TEL:35 05 81

İZMİR
HASAN KIRMIZI
TEL: 59 04 25

AYDIN
DR. BAHATTİN RIZAOĞLU
TEL: 246 17 94

NEVŞEHİR
MERYEM AKOĞLAN
TEL: 16 084

BALIKESİR
AYHAN GÖKDENİZ
TEL: 22 936

ANTALYA
JOÇ.DR. AHMET AKTAŞ
TEL: 27 45 50

CENGİZ EMRE
TEL: 45 47 18

MUĞLA
METİN KOZAK
TEL: 460 14

yurtdışı temsilcilikleri
(foreign / abroad offices)

KONTANZ (ALMANYA)
AHMET ERTEKİN
TEL: (07531) 151 51

LANDSHUT (ALMANYA)
KENAN AVCI
TEL: (49 871) 286 18

YAZIŞMA ADRESİ
(correspondence address)
P.K. 589 06425
KIZILAY- ANKARA
TEL: 479 10 84

dizgi / typing by
anatolia

baskı / printed by
özyurt matbaacılık
TEL: 230 76 31

De yer alan yazıların sorumluluğu yazarına aittir.
İzden kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

İÇİNDEKİLER

3 anatolia'dan ...

4 **Bilgi Merkezleri: Enfo Bilgi-Erişim...**
NAZMİ KOZAK

Anatolia Dergisi olarak bundan böyle turizm ve çevre alanlarında hizmet sunan bilgi merkezlerini tanıtmayı amaçlıyoruz. Türkiye'de turizm ve çevre alanlarında hizmet sunan pek çok bilgi merkezi olmasın karşılık gerek akademik elemanlar gerekse diğer kesimler tarafından bunların bilinmediğini gözlemledik. Bu sayınızla birlikte ilk olarak Enfo Bilgi Erişimi tanıtıyoruz.

6 **Turizm Üzerine Bazı Saptamalar...**
ABDULLAH TEKİN

Yazıda, Türkiye turizmi açısından öntümüzdeki yıllarda beklenen olası gelişmeler üzerinde durulmakta ve Almanya'dan gelen turistlerin beklentileri üzerinde gerçekleştirilmiş bir araştırmanın bulguları değerlendirilmektedir.

8 **Doğada Çirkin - Güzel Ayırımı Yapılmamalı**
PROF. DR. YALÇIN ŞAHİN

Doğada var olan tüm canlıların bir işlevi bulunmaktadır. Her canlının doğanın besin zincirinde bir yeri vardır. Buzincir bozduğu zaman dünyada pek çok sorun başgosterecektir. Yazar, doğada var olan canlıların işlevleri ve türlerin korunmaları konusunda görüşlerini açıklamaktadır.

11 **II. Afyon Balneoloji Sempozyumu**
NAZMİ KOZAK

Ekim ayı içinde Afyon'da İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Ekoloji ve Hidro-Klimatoloji Anabilim Dalı ve Afyon Eğitim Vakfı tarafından ortaklaşa düzenlenen II. Afyon Balneoloji Sempozyumunda sunulan bildiriler üzerine bilgiler verilmektedir.

14 **Çizgi Filmlerin Kültürel İşlevleri**
DOÇ. DR. DENİZ GÜLER

Bu makalede, çizgi filmler görsel ve işitsel duylulara yönelik etkili, sevecen bir iletişim aracı olarak ele alınmıştır. Çizgi filmlerin hem olumlu hem de olumsuz etkileri vardır. Makalede, çizgi filmlerin öğretici özelliği, bilgi verici, soyut kavramları somutlaştırarak göstermesi örneklerle açıklanmaktadır.

17 **Ozon Dramı...**
DR. MELİH ZEYTİNOĞLU

Mavimsiz renkli bir gaz olan ozonun çok küçük miktarı bile direk temasa insan yaşamı için zehirleyici etkiye sahip olmasın karşın, atmosferin üst katmanlarında bir çeşit filtre görevi yaparak bizleri, güneşten gelen ultraviyole'nin etkisinden korumaktadır. Yazar, özellikle son yıllarda ozon tabakasını inceltişine neden olan unsurlar üzerinde durmaktadır.

19 **Bazı Özel Atıkların İnsana ve Doğaya Etkileri (I)**
SERAP KARA - TUNCAY DOĞEROĞLU

Makalede, insan yaşamına ve doğaya olumsuz yönde pek çok etkileri bulunan atıkların neler olduğu ve hangi olumsuzluklara neden oldukları açıklanmaktadır.

23 **TURBAN DOSYASI :Türk Turizm Tarihi İçinde TURBAN:
(Türkiye Turizm Bankası, T.C. Turizm Bankası A.Ş., Turban Turizm A.Ş.)'nin
Yeri ve Önemi**
YRD. DOÇ. MEHMET ÖZDEMİR

TURBAN, ülkemizde turizm sektörünün öncüsü ve sürükleyicisidir. Bir döneme adını yazdırınış bir kurumdur. Bu yazıda; Turban bünyesinde uzun yıllar çeşitli düzeylerde ve son olarak da Genel Müdür olarak görevini yüklenmiş olan Yrd. Doç. Dr. Mehmet Özdemir, başlangıcından bu yana Turban'ın anlatmakta; bu günlere nasıl geldiğini olayları birinci elden yaşamış biri olarak değerlendirilmektedir.

35 **Doğa Tarihi Müzeleri ve Önemi**
A. YAVUZ KILIÇ

Dünyanın çeşitli ülkelerinde güzel ve zengin örnekleri bulunan doğa tarihi müzeleri konusunda ne yazık ki Türkiye'de yeterli sayıda ve düzeyde örnek bulunmamaktadır. İnsanların ve bu konuda eğitim gören öğrencilerin eğitimleri amacıyla ülkemizde de doğa tarihi müzeleri kurulmalıdır. Yazar, doğa tarihi müzelerinin yararları konusundaki görüşlerini açıklamaktadır.

38 **BİR MEKTUP**

Bodrum Gönüllüleri Derneği Genel Sekreteri Sayın Gelendost'un Gökova Termik Santrali ile ilgili mektubu yer almaktadır.

39 **KİTAP**

Bu sayımızda U.U. Bursa Meslek Yüksek Okulu öğretim görevlilerinden Mikdat Erol'un "Turizm Pazarlaması" adlı kitabını tanıtıyoruz.

40 **KISA KISA...(haberler)**

ABONE KOŞULLARI

Abone olmak için aşağıda yer alan abone bedelini Nazmi Kozak adına Türkiye İş Bankası Kızılay (Ankara) Şubesi'nde 0720095 no'lu hesaba yaptırdıktan sonra, alındı belgesinin fotokopisini P.K. 589 06425 Kızılay/ ANKARA adresine göndermeniz yeterlidir. Abonelik için yapacağınız başvuruda adınız, açık adresinizi, posta kodunuzu, telefonunuzu ve hangi sayıdan itibaren abone olmak istediğinizi lütfen belirtiniz.

ABONE BEDELLERİ

6 aylık: 70.000 TL Yıllık: 120.000 TL

(Abone bedelleri öğrenci, öğretmen ve öğretim görevlileri için % 25 indirimli olur.)

ANATOLIA TURİZM YAYINLARI MERKEZİ

(Satıştaki Kitaplar Bülteni - 5)

Kitap İsteme Adresi : ANATOLIA DERGİSİ P.K. 589 06425 KIZILAY - ANKARA TEL: 479 10 84

GENEL TURİZM

101. Genel Turizm Bilgileri, 178s 30.000
Yrd. Doç. Dr. Sait Evliyaoğlu
102. İstatistiklerle Turizm El Kitabı, 52s. 20.000
103. Genel Turizm Bilgileri, 149s. 45.000
Avni Aker, Yrd. Doç. Dr. Nuray Serter
104. Turizm Olayına Genel Yaklaşım, 212 s. 45.000
Prof. Dr. Tunca Toskay
105. Turizme Giriş, 230 s.. 40.000
M. Zekai Bayer

TURİZM İŞLETMECİLİĞİ

106. Turizm İşletmeciliği ve Yönetimi, 164s. 45.000
Doç. Dr. Ahmet Aktaş
107. Turizm İşletmelerinde Karar Verme, Planlama ve Bütçeleme, 208s. 45.000
Doç. Dr. Saim Oral
108. Turistik İstasyonlarda Animasyon, 52s 30.000
KTB Yayını
109. İş ve Görev Tanımları, 192s. 80.000
ILO
110. Otel İşletmeciliği, 375s. 60.000
Prof. Dr. Hasan Olalı, Prof. Dr. Meral Korzay
111. Turizm Pazarlaması, 143 s. 50.000
Yard. Doç. Dr. Dündar Denizler
112. Otel İşletmeciliği, 174s. 30.000
KTB Yayını
113. Konaklama Endüstrisine Giriş, 36s. KTB Yayını 30.000
114. Otel İşletmeciliği, 337s 40.000
Yrd. Doç. Dr. Feri Maviş
115. Ağır ve Hizmet Endüstrilerinde Yönetim ve Yöneticilik, 266s. 30.000
Dr. Ömer L. Met
116. Otel Yönetim Seminerleri Konuşma Metinleri, 275s. 30.000
117. Konaklama Tesislerinde Önbüro, 172s. 45.000
Savaş Kutkan, Doç. Dr. İhan Ünlü
118. Otel İşletmelerinde Önbüro, 220s. 70.000
Metin Dereli
119. Servis Tekniği ve Yönetimi, 45.000
Yaşar Yılmaz- Betül Yılmaz
120. Konaklama Tesislerinde Servis ve Bar, 220s. 45.000
Ethem Yılmaz, Doç. Dr. Dursun Gökdağ
121. Konaklama Tesislerinde Mutfak Hizmetleri, 473s. 45.000
Klaus Dieter Mussman, Can Pahali, Yrd. Doç. Dr. Ferudun Akyürek
122. Ticari Mutfak, 198s. 40.000
Metin Dereli
123. Konaklama İşletmelerinde Kat Hizmetleri ve Yönetimi, 116s 35.000
Yaşar Yılmaz, Betül Yılmaz

124. Konaklama Tesislerinde Kat Hizmetleri ve Yönetimi, 188s. 40.000
Doç. Dr. B. Fethi Şeniş
125. İşgücünü Verimli Kullanma Tekniklerinin Turizm Sektöründe Kullanılması, 203s. 50.000
O. Kemal Ağaoğlu

SEYAHAT İŞLETMECİLİĞİ

126. Tur Yönetiminin İske ve Süreçleri, 152s. 30.000
KTB Yayını
127. Seyahat Acentacılığı ve Tur Operatörlüğü, 216s. 45.000
Prof. Dr. Necdet Hacıoğlu
128. Seyahat Endüstrisi, 343s. 30.000
KTB Yayını

KONAKLAMA MUHASEBESİ

129. Konaklama Yönetim Muhasebesi, 346s. 50.000
Doç. Dr. Ertuğrul Çetiner
130. Konaklama İşletmelerinde Maliyet Bilgilerinin Hazırlanması, 130s. 35.000
Yrd. Doç. Dr. Zekeriya Sümerkan
131. Otel, Motel ve Restoranlar İçin Muhasebe Uygulamaları, 362s. 30.000
KTB Yayını

TURİZM PAZARLAMASI

132. Turizm Pazarlaması, 117s. 45.000
Mikdat Erol
133. Turizm Pazarlaması, 152s. 50.000
Doç. Dr. Necdet Hacıoğlu
134. Türk Turizm Pazarlama Politikalarında Darboğazlar ve Çözüm Önerileri 35.000
Doç. Dr. Mustafa Sağcan
135. Turizm Dağıtım Sistemi ve Türkiye için Bir Dağıtım Önerisi, 202s. 35.000
Doç. Dr. Doğan Tuncer
136. Turizm Pazarlaması, 143s. 50.000
Yard. Doç. Dr. Dündar Denizler

TURİZM EKONOMİSİ

137. Turizm Ekonomisi, 464 s. 70.000
Prof. Dr. Hasan Olalı, Doç. Dr. Alp Timur
138. Turizm Olayına ve Türk Turizm Politikalarına Yapısal Yaklaşım, 210s. 50.000
Doç. Dr. Öcal Usta
139. Turizm'de Yatırım Projeleri, 207s. 45.000
Dr. Nüzhet Kahraman

140. Turizmin Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Yapısına Etkileri, 192s. 50.000
Dr. Mehmet Özdemir

TURİZMLE İLGİLİ DİĞER KİTAPLAR

141. Türkiye'de Sağlık Turizmi ve Kaplıca Planlaması, 316s. 35.000
İsmet Ülker
143. Dağ Turizmi, 275s. 150.000
İsmet Ülker
144. Turizmin Sosyo-Kültürel Temelleri, 197s. 20.000
Doç. Dr. Hasan Zafar Doğan
145. Rekreasyon ve Turizm, 280s. 45.000
Doç. Dr. Mustafa Sağcan
146. Turistik Düzenleme, 103s. 30.000
KTB Yayını
147. Türkiye'nin Dış Tanıtımı ve Turizm Sorunları, 255 s. 45.000
Yrd. Doç. Dr. Ahmet Tolunguç
148. Açıklamalı Turizm Terimleri Sözlüğü, 215s. 35.000
İsmail Aydın
149. Etüd ve Proje Kongre Merkezleri ve Oteller, 132s. 100.000
Paulhas Peters, Christel Erben
150. Türkiye Hotel Guide, 1992 75.000
151. I. Ulusal Turizm Kongresi Bildirileri, 306s. 45.000
152. Türkiye'de Turizm Eğitimi ve Etkenliği 50.000
O. Kemal Ağaoğlu
153. Turizm Yatırımcıları ve İşletmecileri El Kitabı, 335s. 30.000
Hasan Ergenbaş

ÇEVRE KİTAPLARI

154. Turizm ve Çevre Konferansı, 276s. 30.000
155. Çevre ve Kalkınma İlişkilerinde Dünya Bankası, 148s. 30.000
156. Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı, 362s. 30.000
157. Çevre Üzerine, 276s. 30.000
158. Ortak Geleceğimiz, 496s. 40.000
159. Çevresel Etki Değerlendirilmesi (ÇED) Uygulamadan Örnekler, 40.000
160. Türkiye'nin Biyolojik Zenginlikleri, 235s. 35.000
161. Türkiye Çevre Mevzuatı, 1275 s. 120.000
162. Dünya Nüfus Günü Toplantısı, 247s. 30.000
163. Sürdürülebilir Kalkınma El Kitabı, 111 s. 20.000
164. Biyolojik Çeşitlilik, 131s. 40.000
Mine Kışlalıoğlu- Fikret Berkes
163. Türkiye'nin Çevre Sorunları '91 480 s. 45.000

ÖNEMLİ NOT : Kitaplar ödemesi olarak gönderilir; postalamaya giderleri alıcıya aittir. Şirketler adına yapılan kitap siparişlerinde vergi dairesi adının ve vergi numarasının yazılması önemle rica olunur.

TURBAN...

Türkiye, pek çok alanda olduğu gibi turizmde de Kamu İktisadi Teşebbüslerinin öncülüğü altında önemli adımlar atmıştır. Zaten KİT'lerin kuruluş amaçları da özel sektöre öncü ve örnek olmak değil midir?.. Turizmde TURBAN bunu gerçekleştirmiştir. Turizmin adının bile bilinmediği bir dönemde, 1955 yılında kurulmuş ve Türkiye turizminin şimdilerdeki durumuna ortam oluşturmuştur. Nasıl başarmıştır bunu?... Başta sektörü kredileriyle desteklemiş, turizmde yatırım yapmayı özendirmiş, işletmeciliğini gerçekleştirdiği tesisleri ile turizm işletmeciliği konusunda bilgi ve deneyim birikimi oluşturmuş; turizm sektörüne örnek olmuştur. Bu nedenle, TURBAN tesislerinde çalışan kişiler ileride özel sektör kuruluşlarının belkemiğini oluşturmuş; beyinleri olmuşlardır. T.C. Turizm Bankası A.Ş. ya da kısa adıyla TURBAN, Türkiye turizmi için sayılamayacak yararları olan bir kurumdu.

İşte böylesi bir kuruma bu sayımızda ayrıntılı yer veriyoruz.. Bu dosyanın hazırlayıcısı da uzun yıllar bu kurumda T.C. Turizm Bankası A.Ş. Eğitim Dairesi Başkanlığı, Turban Turizm A.Ş. Genel Müdürlüğü gibi görevlerde bulunmuş Yrd. Doç. Dr. Mehmet Özdemir. Bu kuruma uzun yıllarını vermiş birisi olarak Yrd.Doç.Dr. Mehmet Özdemir, T.C. Turizm Bankası A.Ş.'nin pek çok kişi tarafından bilinmeyen geçmişini ve Turban Turizm A.Ş. adını alarak günümüze değin uzanan olaylar zincirinin ardında yatan gerçekleri iyi bilenlerden birisidir.

TURBAN, ülkemizde pek çok yeniliğin uygulayıcısı olmuş bir kurumdur. Turizm alanında yeterli sayıda yazılı yayının olmadığı dönemlerde, bu eksikliğin giderilmesi amacıyla yayınladığı kitapları ile, eşine ender rastlanan kapsamlı ve sürekli eğitim faaliyetleri ile, örnek turizm işletmeleri ile TURBAN; unutulayacak çalışmaların içinde olmuştur.. TURBAN'ın, "Turban Dosyası"nda da okuyacağınız gibi, birkaç yıl önce bankacılık ile işletmecilik faaliyetleri birbirinden ayrılarak, bankacılık bölümü Türkiye Kalkınma Bankası ile birleştirilmiş,, işletmecilik bölümü de Turban Turizm A.Ş. olarak çalışmalarına devam etmektedir. İşte bu birleşme sırasında T.C. Turizm Bankası A.Ş.'nin 35 yıllık birikimi de ortadan kalkmıştır. Yok olan değerlerden birisi de T.C. Turizm Bankası A.Ş.'nin 35 yıllık birikiminin yazılı belgelerini barındıran Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi'dir. Ne yazık ki pek çok turizme gönül vermiş değerli insanın kitap bağışları ile oluşturulmuş bu merkez; Türkiye'de bir başka örneği olmayan dergiler, kitaplar ve yazılı belgeler Türkiye Kalkınma Bankası'na devredildikten sonra kendisini SEKA'nın buhar kazanları içerisinde bulmuştur. Böylesine değerli eserleri ortadan kaldırmaya kimsenin hakkı yoktur, ayrıca; pek çok araştırmacıya hizmet veren böyle bir kütüphaneyi topluca SEKA'ya kağıt olmaya göndermek; Türkiye gibi bir ülkenin lüksü(!) olamaz. Sonuç olarak pek çok araştırmacının başvurduğu bir turizm kütüphanesine yazık olmuştur. TURBAN'a yazık olmuştur...

Saygılarımızla...

ENFO BİLGİ ERİŞİM

SUNUŞ

Anatolia Dergisi olarak bundan böyle turizm ve çevre konuları başta olmak üzere çeşitli alanlarda özgün çalışmaları, bu çalışmaları gerçekleştirenleri ve bilgi merkezlerini tanıtacağız.

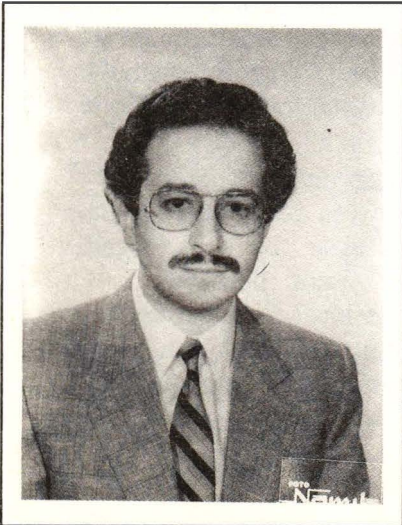
Dünya bilgi toplumu çağında hızla ilerliyor, bu alanda dev adımlar atılıyor. Ancak Türkiye'de ne yazık ki bu alanda yeterli ortam henüz oluşmuş değil. Türk firmaları dünya ile entegre olma lafını sürekli olarak söylemelerine karşılık, "entegrasyon"un ana koşulu olan bilgiye yeterli ilgiyi göstermiyorlar. Şirketleri bir yana bırakalım; her anları bilgi ile içiçe geçen, daha doğrusu geçmesi gereken üniversitelerimizdeki öğretim üyelerinin önemli bir bölümünün durumu içler acısıdır. Bilgiye ve onu üretenlere en büyük katkıyı vermesi, ilgiyi göstermesi gereken üniversitelerimizde "Bilgi Toplumu" deyiminin içeriğini tam olarak bilenlerin sayısının da çok olduğunu sanmıyoruz.

Yaklaşık 12 yıldır bibliyografik bilgi bankacılığı alanında çalışmalarda bulunan Bülent Ağaoglu, bu yazı dizimizin ilk konuğu. Uzun yıllardır çalışmalarını yakından izleme olanağı bulduğumuz Bülent Ağaoglu'nun hangi zorluklarla karşılaştığını çok yakından biliyoruz. Ve Türkiye'nin bilgi toplumu yolundaki ilk adımlarının sayın Ağaoglu tarafından atılmakta olduğuna tanık oluyoruz. Pek çok kişinin değil içeriğini, adını bile duymadığı bir dönemde (hâlâ da bilen çok az) çalışmalarına başlayan Ağaoglu, Bibliyografik Bilgi Bankacılığı konusunda ticari faaliyet gösteren Türkiye'nin ilk ve tek temsilcisidir.

NAZMI KOZAK

ANATOLIA : Bülent Bey, kendiniz hakkında biraz bilgi verir misiniz?

AĞAOĞLU: 1980 yılında Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi'nden mezun oldum. Daha sonra ise Hacettepe Üniversitesi'nde Turizm İşletmeciliği üzerine yüksek lisans yaptım. Çalışma yaşamımda da 1984-1989 yılları arasında Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, Türkiye Seyahat Acentaları Birliği ve Strateji

Bülent Ağaoglu

Araştırma Ltd.Şti.'nde enformasyon ile ilgili çeşitli görevlerde çalıştım. Ocak 1990 tarihinde Türkiye'nin özel sektör bünyesinde ilk ve tek bibliyografik bilgi bankası olan Enfo Bilgi Erişim'i kurdum.

ANATOLIA : Sanırım, sizin turizm üzerine bir bibliyografya çalışmanız var...

AĞAOĞLU: Evet..Hacettepe Üniversitesi'nde "Sistematiik Türkiye Turizm İşletmeciliği Bibliyografyası" isimli bir yüksek lisans tezi hazırladım. Daha sonra bu çalışmayı daha da geliştirdim ve aynı adla TÜRING Yayınları arasında yayımlandı.

ANATOLIA: Şu anda ne gibi çalışmaların içindedesiniz.. Bildiğimiz kadarı ile BANTA adıyla Bankacılık Yayınları Bilgi Bankası'nı geçtiğimiz yılın sonlarında tamamladınız. Bu konuda bilgi verir misiniz?

AĞAOĞLU : BANTA, 1991 sonuna dek geçen 64 yıllık dönemde Türkiye'de bankacılık, para ve kredi konularında 8 yayın türünde (Kitap, makale/dergide, makale/gazetede, tez, rapor, teksir, tebliğ, röportaj ve dergi haberi) yayınlanmış 20.004 yayına ilişkin kimlik (künye) ve bulunduğu yer bilgilerini içermektedir. Bilgisayara depolanmış bütün bu bilgilere yedi seçeneğe göre erişim imkanı bulunmaktadır.

ANATOLIA : Kimlik bilgileri dediniz.. Neleri kapsamaktadır?

AĞAOĞLU : Kimlik bilgileri kapsamında kitap, tez, rapor, teksir ve benzeri dokümanlar için; yazar adı-eser adı,yayın yeri, yayıncı, yayın tarihi, sayfa, seri kaydı (Kaynak kodu/Bulunduğu yer kısaltılması bilgileri bulunmaktadır.

Makale, röportaj ve dergilerde yayınlanmış diğer yazılar için de; yazar ad, eser adı, sayı, tarih, sayfa seri kaydı (Kaynak kodu/Bulunduğu yer kısaltılması) bilgileri mevcuttur.

Büyük maliyetlere sebep olacağı ve uzun zamana yayılacağı gerekçesiyle 20.000 yayının özetleri hazırlanmamıştır. Fakat uzun vadede yeni yayınların özetleri de verilmeye başlanacaktır.

ANATOLIA : Kimlik bilgileri dediğinizde göre yayınlar sayfa sayfa mevcut değil herhalde...

AĞAOĞLU : Evet.. Mevcut olan yayınların künyeleri. Bu kadar çok sayıda yayının bilgisayarın hard diskinde olağanüstü yer kaplayarak kullanım imkanlarını kısıtlayacağı için böyle bir uygulamaya girişilmmiştir.

ANATOLIA : BANTA'da erişim nasıl gerçekleşmektedir?

AĞAOĞLU : Erişim yedi seçeneğe göre yapılabilmektedir. Bunlar yazar adı, konudil, yayın yeri, yayın tarihi, yayıncı ve yayın türüdür.

Erişim sırasında istenirse seçeneklerden herhangi birisine göre tarama yapılabilir. Örneğin bir yazarın eserleri listelenebilir.

Bu tek seçeneğe göre erişim yönteminin ötesinde, çok zengin sorgulama imkanı getiren kombinasyonlu arama yöntemi de bulunmaktadır.

Bu yöntemde, seçenekler arasında ilişki kurulabilmektedir. Böylece binlerce soru üretmek, dar bir alanda hangi yayınları mevcut olduğunu öğrenmek mümkündür.

Bu tür bibliyografik bilgi bankalarının konuyu erişiminin öneminden hareketle yayınlarına anahtar kelime verilirken çok ayrıntılı bir çalışma yapılmıştır. Neticede konuyu erişimi 1093 anahtar kelime temelinde gerçekleşmiştir.

ANATOLIA : 20.004 yayına ilişkin bilgileri nasıl tesbit ettiniz?

AĞAOĞLU : Yedi ay süren bilgi tarama çalışmaları 633 bibliyografyanın, İstanbul'da 9, Ankara'da 11 kütüphanenin, 4-

erginin tüm sayılarının taranması çerçevesinde yapıldı. Ayrıca konunun uzmanları ile görüşüldü. İlgili sektörel kuruluşlardan bilgi toplandı. Bilgi toplama çalışmaları 750.000 yayın isminin taranmasıyla gerçekleştirildi...

NATOLIA : ENFO'nun bir de BORTA Borsa Yayınları Bilgi bankası var...

AĞAOĞLU : BORTA, BANTA ile aynı bibliyografik veri tabanı yönetim sistemi temelinde hazırlanmıştır.

1991 sonuna dek geçen 64 yıllık dönemde Türkiye'de Borsa üzerine yayınlanmış kitap, makale/dergide, makale/gazetede, tez, rapor, teksir, tebliğ ve röportaj türü 10.204 kimlik ve bulunduğu yer bilgisini içermektedir. Konu erişimi için 816 anahtar kelime kullanılmıştır.

NATOLIA : 10.204 yayını nasıl tesbit ettiniz?

AĞAOĞLU : 233 bibliyografya, İstanbul'da 9, Ankara'da 11 kütüphane, 49 erginin tüm sayıları tarandı. Ayrıca konunun uzmanları ile görüşüldü ve ilgili kuruluşlarda da bilgi toplama çalışması yapıldı.

NATOLIA : Geriye dönük bilgi bankalarının güncelleştirilmesi özellikli nem kazanıyor. Güncelleştirme için neler yapacaksınız?

AĞAOĞLU : Söylediğiniz çok doğru. Bu bilgi bankalarının güncelleştirilmesi eni bilgilerin takibi açısından son derece önemli.

Güncelleştirme, 1992 ve 1993 için takip eden yılların başında yayınlanacak. Yıllık güncelleştirme söz konusu olacak. 1994 yılından itibaren de üç ayda bir güncelleştirme operasyonu başlayacaktır.

NATOLIA : Bilgi bankalarınız on-line mi çalışmaktadır?

AĞAOĞLU : Devamlı değişen finansal bilgiler alanında ihtiyacın şiddetinden dolayı on-line gerekli bir yatırımdır. Bu nedenle Türkiye'de finansal bilgi veren 5 bilgi bankası da on-line çalışmaktadır. Fakat bibliyografik bilgi alanında on-line ille de gerekli değildir. Fakat bibliyografik bilgi bankacılığı pahalı bir yatırımdır.

Bilindiği üzere bilgi bankacılığının tek birimi on-line değildir. Disketler ve CD-ROM disketleri temelinde yapılan iş de bir bilgi bankacılığıdır. Hatta bibliyografik bilgi bankacılığında CD-ROM disklerine bir kayış söz konusudur.

Bizim bilgi bankalarımız disketlerde depolanmıştır. Sıkıştırılmış bir yapıda BANTA 3, BORTA ise 2 diskete sığmaktadır.

NATOLIA : Bilgisayar temelinde ne gibi sistem ihtiyaçları gerekmektedir?

AĞAOĞLU : İki bilgi bankası da DOS işletim sisteminde ve Netbios uyumlu tüm Network sistemlerinde tek veya çok kullanıcı olarak çalışabilmektedir.

BANTA bilgisayarın hard diskinde 10 MB, BORTA ise 6 MB 'lık bir yer kaplamaktadır.

NATOLIA : BANTA ve BORTA'nın kullanıcı için ne gibi fonksiyonları bulunmaktadır.

AĞAOĞLU : İki temel fonksiyon mevcuttur. Sorgulama ve yazdırma. Sorgulama ile biraz önce bahsettiğim yedi seçeneğe göre erişim yapılabilmektedir. Yazdırma ile de sorgulama sonuçları ekrana, dosyaya veya yazdırıcıya dökülebilmektedir. Özel tuşlar (F1 yardım, F3 tanıtım, F4 kısaltmalar, F5 kütüphane kısaltmaları ve telefonları, F6 anahtar kelime kısaltmaları) yanında Sözcük Havuzu ile de yazar ve anahtar kelime (konu) temelinde bilgi bankasında mevcut yayın sayısını ve kaç kez tarama yapıldığını öğrenmek mümkündür.

NATOLIA : Bu bilgi bankalarının bankacılık ve borsa sektörlerine ne gibi yararları olabilir?

AĞAOĞLU : Bilgi bankalarımızın faydası şöyle özetlenebilir. Bu tür yayın isimlerini içeren Bilgi Bankaları mesleki, sektörel bilgi ihtiyaçlarının ve taleplerinin karşılanmasında hangi bilgilerin hangi yayınlardan bulunabileceği konusunda zaman kaybettirici arama ve tarama faaliyetlerine gerek kalmadan hemen cevap verici nitelikleri sebebiyle önemli kolaylıklar sağlamanın yanında para ve emek tasarrufu da yaratmaktadır.

Bunun yanı sıra iki bilgi bankasının disketlerde kısa aralıklarla yayınlanacak güncel ekleri yeni bilgi kaynaklarından habersiz kalma handikapını ortadan kaldıracak, borsaya ilişkin bilgi kaynaklarının düzenli ve sistemli bir şekilde takibini mümkün kılacaktır.

Bu bilgi bankaları aynı zamanda bir konuda eser veren uzmanların isimlerini de içermektedir. Bu bakımdan gerektiğinde hangi konuda hangi uzmana danışılabileceğinin bilgisini de BANTA ve BORTA aracılığı ile edinmek mümkündür.

Bu klasik faydalarının da ötesinde BANTA

ve BORTA'nın bir diğer faydası bankalar, aracı kurumlar ve Borsa şirketleri bünyesinde bir "Şirket Enformasyon Merkezi" (eski adıyla "Şirket Kütüphanesi") kurulmasının gerekliliğini gündeme getirecek olmasıdır.

NATOLIA : Bülent bey, hazırlamış olduğunuz bilgi bankalarının turizm sektörüne ne gibi yararları olacak bilgi bankalarınızın?

AĞAOĞLU : BANTA'nın kapsamında "Turizm Finansmanı" hakkında 27, "Turizm Kredileri" hakkında 90, "Turist Döviz" hakkında 11, Turizm Sektörü hakkında 38 ve Turizm Bankası hakkında da 152 yayının künyesi mevcuttur. Ayrıca Borsa tüm işletmeciler için başlıbaşına bir yatırım alternatifini de ilgilendirmektedir.

NATOLIA : Türkiye için yeni sayılabilecek ve hep ihmal edilen bir alanda büyük bir emek ürünü olan, aynı anda iki bilgi bankasını üretmek kolay olmamıştır sanırım...

AĞAOĞLU : Bu iki bilgi bankası da, 1981 yılında başlattığım ve üç yıldır da Türkiye'nin ilk ve tek ticari bibliyografik bilgi bankası olan Enfo Bilgi Erişim çerçevesinde bilgi bankacısı olarak sürdürmekte olduğum idealist amaçlı çalışmalarını çeşitli zamanlarda destekleyen kişiler sayesinde hazırlanmıştır.

Burada bu değerli kişilerin adlarını vermek isterim: Dr. Akın Akbaygil, Teme I Aksoy, Meral Alakuş, Prof.Dr.Erdoğan Alkin, Dr. Sudi Apak, Tülin Aren, Tuncay Artun, Şadi Cindoruk, Hilmi Çelik, Doç.Dr. Hasan Işın Dener, Hayati Ecer, Caner Ertuna, Oya Fişekçi, Prof.Dr. Atilla Gönenli, Çelik Gülersoy, Adnan Kahveci, Yılmaz Karakoyunlu, Muharrem Karslı, Ayten Koran, Selim Oktar, Tuncer Öğün, Yrd.Doç.Dr.Mehmet Özdemir, Ertuğrul İhsan Özol, Yalçın Pekşen, Cihangir Samim, Altınay Sermikli, Bülent Tanla, Sevim Tezcan, M. Tınaz Titiz, Prof.Dr. Nilüfer Tuncer, Doç.Dr. Güngör Uras, Prof.Dr. Hamdi Yasaman, Dr. Erhan Yaşar, Alihan Yavuz, Prof.Dr. Ergün Yener ve Bahattin Yücel.

NATOLIA : Sayın Ağaoglu, okuyucularımız ülkemiz için yeni sayılabilecek hizmetlerinizi daha ayrıntılı olarak öğrenmek isteyebilirler. Adresiniz nedir misiniz?

AĞAOĞLU : Adresim : "Enfo Bilgi Erişim, Ölçek Sokak No: 48/5 80230 Harbiye- İstanbul". Tel: (1) 246 17 94. □

TURİZM ÜZERİNE BAZI SAPTAMALAR...

ABDULLAH TEKİN*

TURİZM AÇISINDAN 2000'Lİ YILLARI BEKLENTİLERİ

Büyük bir hızla değişen dünyada zaman zaman değerler skalası alt-üst olmakta, sadece yaşam biçimleri değil; düşünce ve yargılar da değişmektedir. Saatte 300 km hızla seyreden trenler için sınırlardaki yasaklamaların kaldırılmaya çalışıldığı yeni dünya ortamında insanlar yaşam biçimlerine getirilen baskıcı yöntemlerden kurtulmaya çalışmaktadırlar.

Daha güzel bir dünyada özgürce yaşamak özlemi içinde insanların 2000'li yıllarda gezmek, görmek şeklindeki çabaları da dikkatle izlenmeli, yaklaşımları değerlendirilmelidir. Yapılan incelemelerde, 2000'li yıllarda turist olarak gözlenecek insanların ortak istemlerini şu şekilde saptanmaktadır.

1) Çevre ve doğa temiz, yıpranmamış ve bozulmamış olarak arzu edilmektedir. Kirletilmiş, bozulmuş bir çevreyi, doğal değerleri yok edilmiş bir ortamı ziyaret etmeme yaklaşımı kesin kararlı çoğunlukların özlemi olarak gözleniyor.

Abdullah Tekin, TÜRSAB Antalya Bölgesel Yürütme Kurulu Genel Sekreteri'dir.

Bu istemin ülkemizi ilgilendiren yönleri büyük: Temiz, çevresi bozulmamış, doğal değerler bakımından zengin alanlarımızın çokluğu elbette sevindirici. Ancak turistik bölgelerimizde yoğunluk kazanan nüfus artışı betonlaşma yaklaşımını da beraberinde getirmekte, çevre bozulmalarına koşut olarak doğal değerlerin kaybı gözlenmektedir. Turistik kentlerin kimliklerini korumaları ve doğal dokularına yönelik zararların önlenmesine yönelik radikal yaklaşımlar henüz işlev kazanmamıştır ne yazık ki...

2) 2000'li yılların turistleri sukünet, dinlenmenin yanı sıra özgürce tatil ve eğlence arzulanlardır. Sukünet ve dinlenme yaklaşımlarının önemi de ortaya çıkmaktadır.

Gürültü faktöründen görünüme uzatılacak çizgide çevrenin sağlıklı ve istenilen tabloya uyum sağlayacak biçimde hazırlanması ve sunulması konusu şimdiden ele alınmalı ve üzerinde çalışılmalıdır.

3) Yakın gelecekte daha sık fakat kısa süreli tatiller göze çaracak. Gerek tatil tercihlerinin gerekse mevsim koşullarının biçimlendireceği yeni tatil anlayışı, daha çok görmek için kısa vadeli ancak

sık sık tekrarlanacak gezilere odaklanacaktır. Bu tablo spontane gezilere yoğunluk kazandıracaktır ve "last minute" dediğimiz önceden planlanmamış seyahatleri yoğunlaştıracaktır.

5) Tatil köyleriyle bazı Clup'lerde gözlenen ve tatilciyi görmez bir baskıyla etki altında ve bağımlı tutan anlayıştan uzakta bir tatil biçimi yoğunluk kazanacaktır. Bu tür bir yaklaşım konaklama işletmelerini olduğu kadar çevredeki yerleşim biçimlerini de değişik biçimlerde önlem almaya ve hazırlığaitmelidir.

Bütün bu yaklaşımlar sektörü de çağa uygun bir anlayış içinde değişimlere pencere açmasını gerektirmektedir. 1992 yılı turizm sezonu bittikten sonra yollar, sahil istasyonları, tuvaletler, çöplükler, personel ve eğitim konularını yönelik değişik, yeni, soluklu evrim, çaba ve davranışlara rastlanmaması değişim rüzgarlarının oldukça ağır estiği sonucunu doğultmaktadır.

Buna karşın doğal değerlerin giderek tahrip edilmesi, çevre kirliliği örneği yaklaşımların göze çarpması da ayrı bir olumsuzluk olarak değerlendirilmelidir.

Nüfusu büyüyen, iş alanları sınırlı, sanayileşme çizgisi belli bir Türkiye'nin ciddi yaklaşımlar, planlar ve belirli disiplinler içinde turizme ilgi göstermesi gerekir.

Bu ilginin gösterilmesi 2000'li yıllara dönük işaretlerin şimdiden görülmesi ve gerekli önlemlerin alınmasıyla doğru orantılıdır.

2. TURİZM PIYASASINDA POTANSİYEL ALMAN TÜKETİCİ NE İSTİYOR? BİZ NE YAPIYORUZ?

Urlaubsreisen 1991. Studienkreis für Tourismus e.V. Alman turizm piyasasında potansiyel tüketicilerin beklentileri konusuna istatistik rakamlarla yer vermiştir. Bu yer verişi OECD ülkeleri arasında Türkiye'ye en çok turist gönderen Almanya'ya yönelik yaklaşımlar açısından önem taşımaktadır. Sunu - istem dengesini sağlıklı kılabilmek için temel yaklaşımı ile tanıtım ve pazarlamada uygulanacak stratejilerin saptanmasındaki öğeler de burada gözlenmelidir.

Bu enstrumanların Türkiye açısından çok çekici noktaları bulunmasına karşın, henüz ders alınır istenilen çizgilerde çaba harcanmaması gibi olumsuzlukları da dikkat çekicidir. Türkiye için çok çekici olan nokta, fiyat imgesi başlığı altında göze çarpmakta ve destinasyon noktaları itibarıyla en ucuz olan ülke olarak Türkiye gösterilmektedir. % 52.0 oranındaki bir kitle en ucuz ülke olarak Türkiye'yi işaret etmektedir.

Türkiye için olumsuz sayılan noktaların, henüz önemsiz olmayıp ele alınmayan yapısı ise oldukça düşündürücüdür. "Hangi sporları yaptınız?" sorusuna cevap verenlerin % 65.0 kadarı yüzme sporundan, % 53.3'ü ise yürüyüşten hoşlandıklarını ve bunu uyguladıklarını belirtmişlerdir. Konaklama işlet-

Evin içinin düzenli olması şeklinde yorumlanacak yaklaşımın önemini bir kez daha yansıtmak gereğini duyuyoruz. Dışarıda yapılan renkli tanıtımlarla cennet Türkiye imajlarının yerini bulabilmesi için evin içinin de düzenli olması gerekir.

melerimizde, turistik bölgelerimizde rekreatif yollar göze çarpmadığı için turistler ana yolların kenarında dolaşmaktadırlar. Bu kadar basit bir istemi karşılayamamak ve bütün boş alanları beton binalarla doldurma yanlışlığı yıllardır yazıldığı ve söylendiği halde önlenememektedir.

"Ana tatil ülkesi neresiydi?" şeklindeki bir sorunun yanıtında en yüksek oranı İspanya-Avusturya ve İtalya gibi ülkeler paylaşmaktadır. Bu oran İspanya için 12.4'dür. Bu yaklaşımın Türkiye'ye yönelik payı ise 2.3'dür. En ucuz ülke olarak saptanmasına karşın en az tercih edilme yaklaşımının yanıtını başka bir enstrumanda görmek olasıdır. "Ne ile seyahat ediyorsunuz?" sorusunun yanıtında % 57.2'lik bir kesimin "özel oto ile" yanıtı daha yakın ülkelerin tercihlerine neden olmaktadır. Ayrıca bundan, bireysel seyahat etme istemine duyulan ilginin büyüklüğü ortaya çıkmaktadır.

"Önümüzdeki üç yılda gitmeyi düşündüğünüz ülkelerden birini söyleyiniz?" sorusunun yanıtında da aynı çizgiyi yakalamak olası.

Avusturya % 22.9, İspanya % 16.7, İtalya % 13.6 ile ön sıralarda yer alırken Türkiye % 6.9'luk oranıyla alt grupta yer almaktadır.

İlginizi çekmesi gereken bir başka yaklaşım ise "Seyahate karar verirken hangi bilgi kaynağından yararlandınız?" sorusunun yanıtında görülmektedir. En üst orandaki cevap % 38.7 ile "eş-dost-akraba-meslektaş" katkısıyla olmakta, % 20.0'lık oran seyahat işletmelerinin katkısına dönük olmaktadır. Buradan çıkan, dış tanıtım kadar iç tanıtıma verilecek önemin büyüklüğüne yöneliktir. Hava alanındaki karşılamadan, otele, çarşı pazara, gezilere, sokağa, ana yollara, hastanelere uzatılacak çizgide güleryüzlü, hizmeti, iyi ve güzeli, sağlıklı olanı yansıtmak durumunda ve zorundayız. Evin içinin düzenli olması şeklinde yorumlanacak bu yaklaşımın önemini bir kez daha yansıtmak gereğini duyuyoruz. Dışarıda yapılan renkli tanıtımlarla cennet Türkiye imajlarının yerini bulabilmesi için evin içinin de düzenli olması gerekir. Eğer turist Side ve Kemer çarşısında ciddi olarak rahatsız ediliyorsa, Side - Sorgun arasındaki çöp görünümü önlenemiyorsa, karayolları ve sağlık kuruluşları ıslah edilmiyorsa, hava alanları yaz-boz tahtasına döndürülüyorsa; restoranların, tuvaletlerin, temizliği, geziyolları, gürültü ve doğal değerlerin korunması sorunlarına çözüm getiremiyorsak bu rakamlar hep aynı çizgide seyredebilir.

Ve 1990 yılında gelen gerçek turist sayısının 1992 yılında aynı kalması noktasında, para bırakmayan, 2 milyonluk Doğu Avrupalı turist sayısını kazanç sayma ve 10 yılda 10 milyon turist beklentisinin hayalciliği ile avunur gideriz...□

DOĞADA ÇİRKİN - GÜZEL AYRIMI YAPILMAMALI

PROF.DR. YALÇIN ŞAHİN*

Gerçek bir doğa dostu olan Peter Dressler Anatolia'nın Temmuz-Ağustos 1992 sayısında hislerini çok güzel dile getirmiş ve "*Doğayla Birlikte Yaşayabiliyor muyuz?*" diye sormuş. Gerçekten öyle. Buna olumlu bir yanıt verebilmek zor. Bu yazımızda bu konuya bir doğa bilimcisi olarak bazı açıklıklar getirmeye çalışacağız.

Doğa dostu ve aynı zamanda bir doğa fotoğrafçısı olan Dressler, insanların çok yakınlarında olmasına rağmen doğanın güzelliklerinin farkına varamadıklarını ifade ediyor ve insanların hayretlerini "*bu çiçekler nerede bulunuyor?*" sorusuyla dile getirdiklerini belirtiyor. Bu güzel bir yaklaşım. Ancak doğa ile içiçe yaşayacak ve onun kendi malımız olduğunu kabullenerek isek daha önemli bir nokta var. O da;

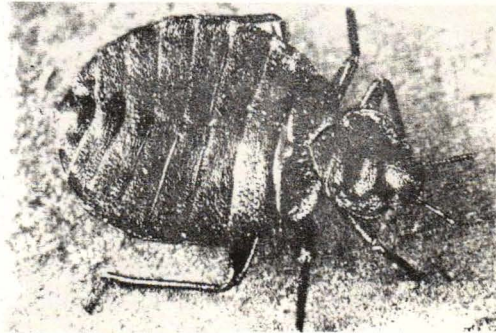
Doğada çirkin - güzel ayrımı yapmamak...

Daha önceki yazımızda biyolojik zenginliklerimizden söz etmiş

ve bu konuya bir başka yönden açıklık getirmeye çalışmıştım. Orada tüm canlıların birbirleriyle bir etkileşim içinde olduklarını, bunların bir zincirin halkaları gibi ele alınmaları gereğini vurgulamıştık.

Burada yine vurgulamakta yarar var. Doğanın vize verdiği her canlıya yaşama şansını biz de vermeliyiz. Çünkü doğa tüm acımasızlığına karşın, doğal dengeyi kurabilmekte ve yaşam sürüp gitmektedir. Ve yine dünyamızda bu doğal dengeyi tek başına bozabilecek sadece bir canlı türü var. O

da bilimsel adıyla Homo sapiens, yani insan; düşününüz elini, hatta parmağını bir düğmeye basarak insanoğlu doğaya nasıl zararlar verebiliyor. Ve işin en acı tarafı bunu da en çok yapan en uygar, en gelişmiş olduğunu iddia eden ülkeler. Onların yaptıkları akıl almaz sılahlar, bir doğa takipçisi, bir terminatör olduğu kadar, canlı dolayısıyla insan yaşamını olumsuz etkileyen birer önemli unsur. En son marifetleri AIDS virüsü değil mi? Virüs bilindiği gibi basit bir nükleik asit (DNA ya da RNA cinsinden) ile onu çerçeveleyen protein

Güzel görünümlü bir kız böceği...(Kırmızı Bültenler'in baş sıralarında yer alır.)

* Prof. Dr. Yalçın Şahin, Anadolu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü başkanıdır

Pek sevilmeyen bir hayvan, Çeçe sineği..

kılıftan ibaret, ve ne varsa onu tamamen kontrolü altına alıyor ve kendi nükleik asidinin bazlarının dizilimine göre olumlu ya da olumsuz sonuçlar ortaya koyabiliyor. Nükleik asit dizilimi başta radyasyon olmak üzere birçok fiziksel ve kimyasal etkenler değişebiliyor. Bu ise apayrı bir nükleik asit oluşumuna, virüs düzeyinde ise yeni bir virüs oluşumuna neden oluyor.

Sözün kısası insanoğlu bazı duygularını tatmin ya da kendi geleceği için bakınız nelere neden olabiliyor. Özünde başka insanlara vereceği zarar, sonucunda dönüp kendisini de bulacaktır. Aynı bir konu. **Çünkü doğanın bu acımasızlığı karşısında ayakta kalabilmenin tek çaresi, kendi türünü korumaktır.** İşte sorun burada.

Kendi türünün geleceği nasıl korunacak?..

Bunun tek bir yolu var. Önce kendi türünden olanları, sonra da bu türe kadar gelen canlı zincirin bireylerini yok etmemek. O da doğayı sevmekle başlar.

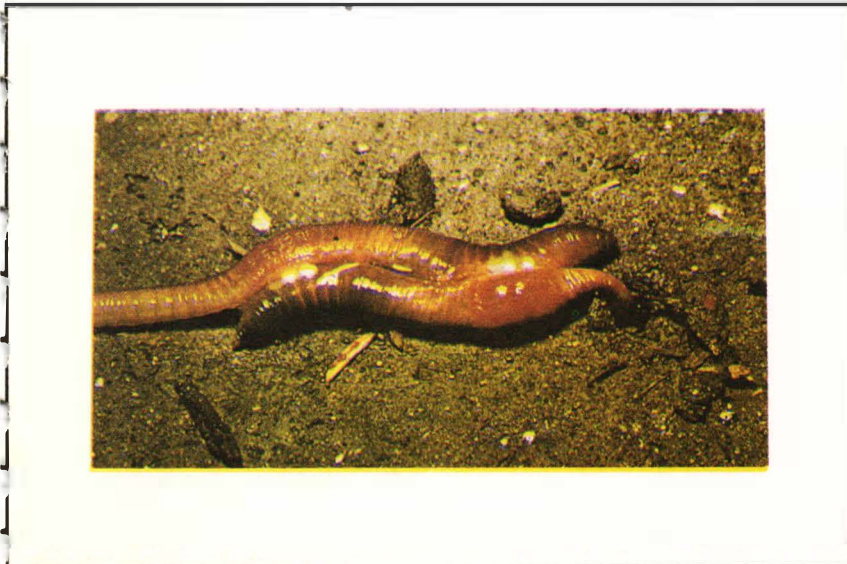
Doğayı sevmek, kuşkusuz güzel bir çiçek, bir kuş ya da kelebek gibi göze hoş görünen bir canlı ile başlar. Ancak derinliğine inildiğinde, diğer ve ilk bakışta güzel görünümü olmayan canlıların da sevilmesi gereği ortaya çıkar. Bir ısırtainsanı öldüren bir kobra yılanı, aynı zamanda çok önemli bir yaşam kurtarıcı değil mi? Hem de zehiri ile bu işi yapabilmektedir. Kimileri ise sabah aç karına, canlı

canlı kestikleri kobra kanını içerek 3-4 yıllığına olası kalp krizlerinden korunabilmektedir. İşte bir acımasızlık örneği. Ama bir başkaları aynı kobra yılanının renkli olarak çektikleri resimlerini kartpostal yapabilmekte, bunu bir şekilde dostlarına gönderebilmektedir. Bakınız nasıl çelişkiler ile dolu bir yaşam. Doğada bu çok daha acımasızca devam etmekte, ama yukarıda da belirtildiği gibi, doğa dengesini kurabilmektedir.

Şimdi şöyle bir soru sorulabilir. Doğa böylesine korunmasa ne olur?

Kuşkusuz bu olumsuz sonuçları hiçbirimiz yaşantımız sona erinceye kadar göremeyiz. Ama insanoğlunun gelecekteki yaşam süresi kesinlikle kısılacaktır. Biz bizden sonra geleceklere, en azından bulunduğumuz dünyanın bir benzerini bırakmalıyız. Buna insan olarak da mecburuz.

Uygar ülkelerde "Kırmızı Bülten" uygulamaları ile korunması gereken bitki ve hayvan türleri geniş kitlelere duyurulur. Bu duyurular da sayın Dressler'in yaptığı gibi özellikle çok güzel canlı örneklerinin resimlerini basarlar. Burada amaç ilgi çekmektir. Resimde görülen güzel bir kız böceği, okuyanın ilgisini çeker de eğri büğrü, görüntüsü güzel olmayan ve bu nedenle de tanınmayan bir canlının resmi çoğu kimsenin ilgisini çekmez. İşte burada güzel - çirkin bir anlamda kabul edilebilir. Ama, sadece bu maksatla. Güzel görüntüsü, güzel sesi ile bir canlının yok olması, bizi o güzelliklerden mahrum edebilir. Ama gösterişsiz ve sesi ise tahammülsüz bir canlının yok olması da belki çok önemli bir yaşamsal sorunda ondan faydalanamama durumunu ortaya çıkarabilir.

İşte bir vizeli daha. Toprak solucanı... Ama koruması nerede?..

Doğada hiçbir canlı gereksiz değildir.

Zaten gereksiz olanlarını doğa elimine ediyor. Onları bir daha görmeyoruz. Böyle olmasa idi, sadece dinazorlar yaşamı olanaksız hale getiremez miydi? Onlar önce iri gövdeli olmuşlar, sonra da doğa onlara daha fazla yaşama vizesi vermemiştir.

Öte yandan hiç korunması yok gibi görülen toprak solucanı ve çok iyi korunabilen akrep, 400 000 000 yıldan beri doğanın gadrine uğramamışlardır. Hem hiç değişmemişler, hem de doğadan sürekli **"yaşa vizesi"** almışlardır. Bir tarafta dev dinazorlar, diğer tarafta küçük küçük bir solucan.

Hangisi daha güçlü diye sorarsanız, cevap hiçbir zaman solucan olmaz.

Oysa durum öyle. Solucan daha güçlü. Nedenini ben bilmiyorum. Bilen varsa, yazarsa çok

memnun oluruz. Bakınız balıklar için yem diye kullandığımız solucanı alınız elinize ve akrep üzerinde bir aşağı bir yukarı gezdiriniz. Akrep hiçbir tepki göstermeyecek ve o meşhur kuyruğunu vurup onu iğnesi ile zehirlemeyecek, ama herhangi başka bir maddeyi (elinizle denemenizi önermem) anında iğneleyecektir.

ACABA NEDEN?

Bilmiyorum. Daha bilmediğimiz niceleri gibi. Belki solucanın derisindeki bir sıvı, akrebi kendisine vurmaktan alıkoyuyor. Belki aynı sıvı, söz gelimi kansere, ya da henüz ortaya çıkmamış, ama sonradan ortaya çıkacak olan bir hastalığa iyi gelecek.

Belki de doğa onu, o günler için saklıyor.

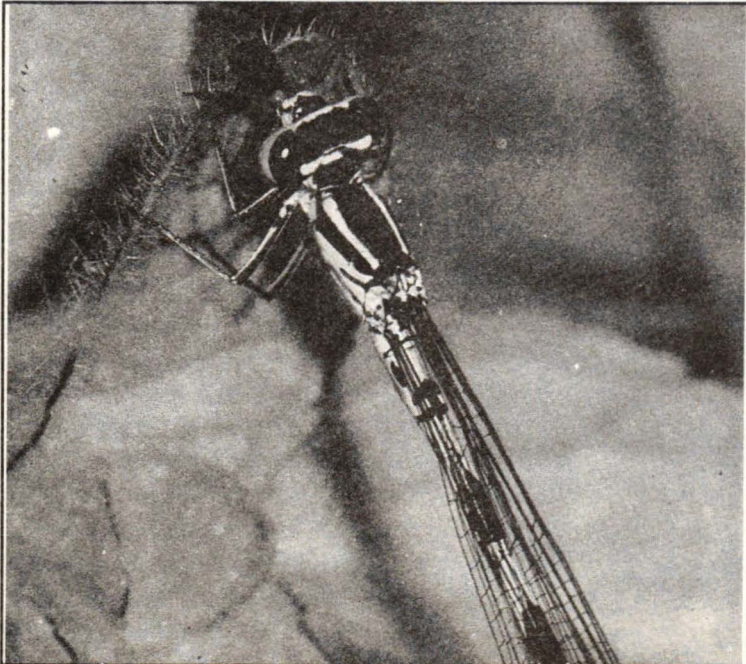
Bunu kim bilebilir. O halde doğadaki canlıları bilmeden, tanımadan öldürüp yok etmeğe hakkımız da yok.

Bir makale okuyorsunuz ve amansız bir hastalığa iyi gelecek bir bitkiden söz ediliyor. 1800'lü yıllarda bir Alman ya da İngiliz gelmiş o bitkiyi ülkemizin bir yerinde bulmuş, resmini çekmiş (ya da şeklini çizmiş) ve yerini koordinatları ile vermiş. Siz telaşla o yere gidiyorsunuz. Çünkü dünyanın hiçbir yerinde o bitkiden yok. Bir de bakıyorsunuz o yer, bilmem hangi barajın sularının altında kalmış. O bitki de yok olmuş gitmiş. Baraj yapılırken önemi bilinmiyordu (hoş bunu araştıran da olmamıştır, o işin başka yönü tabii), ama şimdi biliniyor. Neye yarar...

Şimdi de bilmediğimiz çok şey var. **"Sakla samanı gelir zamanı"** diyen atalarımız ne güzel söylemiş. Doğa vize vermiş. **"Yaşa"** demiş. Biz bunu yok edemeyiz. Vermediğimiz bir canı almaya hiçbirimiz yetkili değiliz. Bu bir anlamda yaratana da karşı gelmek olur.

O halde biraz da bu yönden düşünerek, doğayla birlikte yaşama olanaklarımızı araştıracağız. Çıplak etimizi dalayan ısırğan otunu da, onu dalayan ebeğümecini de koruyacağız. Bunları belki saksıda yetiştirmeyeceğiz ama, doğada koruyacağız.

Zamanın devlet bakanı rahmetli Şefik İnan gibi (*Keçileri yok edin emrini vermiş, bunu özendirmiş, ama başaramamıştı*) birileri çıkıp ne kadar iyi niyetli olursa olsun, imha emri verse dahi, bu emri sadece yaratan verir deyip dinlemeyecek, bu fikre karşı çıkacağız. Her birimiz birer doğa koruyucusu olmak zorundayız. Birakınız gelecek nesillere bırakılacak mirası günümüz için, daha iyi yaşam koşulları için bunu yapacağız, yapmalıyız. □

Cimex Lectularian...

II. AFYON BALNEOLOJİ SEMPOZYUMU

NAZMI KOZAK

Afyon Eğitim Vakfı ile İstanbul Üniversitesi Tıbbi Ekoloji ve Hidro-Klimatoloji Anabilim Dalı'nca ortaklaşa olarak, ilki 1989 yılında gerçekleştirilen Balneoloji Sempozyumu'nun bu yıl ikincisi gerçekleştirildi.

23, 24 ve 25 Ekim 1992 tarihleri arasında Afyon'da düzenlenen sempozyumda başta Afyon ilindeki kaplıcaların sorunları ve termal kaynakların kullanım alanları ve alternatifleri olmak üzere, Türkiye'de termal turizmin önemi konusunda çeşitli bildiriler sunuldu ve tartışmalar yapıldı. Sempozyumun son günü olan 25 Ekim tarihinde ise Afyon ilindeki kaplıca merkezlerinde inceleme gezisi gerçekleştirildi.

Sabah ve öğleden sonra olmak üzere yoğun bir program ile bir güne sığdırılan sempozyum programında toplam 20 konuşmacı bildirimlerini sundu.

Sempozyumun ilk konuşmacısı, İstanbul Üniversitesi Çapa Tıp Fakültesi Tıbbi Ekoloji ve Hidro-Klimatoloji Anabilim Dalı Başkanı ve aynı adla kurulmuş merke-

zin müdürü olan Prof. Dr. Nurten Özer tarafından yapıldı. Prof. Dr. Özer, "Afyon Kaplıcaları ile ilgili 1989 -1992 Sürecinin Değerlendirilmesi" konulu konuşmasında, I. Balneoloji Sempozyumu'nun gerçekleştirildiği 1989 yılından bu yana geçen sürede Afyon ilindeki kaplıcalarda yaşanan değişimleri anlattı. Prof. Dr. Özer, I. Balneoloji Kongresi'nden bu yana Afyon ilindeki kaplıcalarda pek çok iyi yönde gelişmenin meydana

geldiğini söyledi ve Afyon kaplıcalarının gelecekte termalizm alanında hak ettiği yeri alacağını, bunun için Tıbbi Ekoloji ve Hidro-Klimatoloji Anabilim Dalı Kürsüsü olarak üzerlerine düşen görevi seve seve yapacaklarını belirtti. Oruçoğlu Termal Oteli kürsü merkezi için kürsüleriyle yapılan işbirliğinin bundan böyle de başka yatırımlar için sürmesi dileğinde bulundu.

Sempozyumun sabah progra-

Tıbbi Ekoloji ve Hidro-Klimatoloji Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Nurten Özer

mında ilk konuşma "Afyon Kaplıcalarında Geleneksel Tedavi Yöntemlerinin Değerlendirilmesi" adlı bildiriyle I.Ü. Tıbbi Ekoloji ve Hidro-Klimatoloji Anabilim Dalı'ndan Dr. Arif Dönmez ve arkadaşları tarafından yapıldı. Bildiride, Afyon ilinde bulunan kaplıca kaynaklarından alınan su örneklerinin kimyasal analize tabi tutulduktan sonra elde edilen bulgular

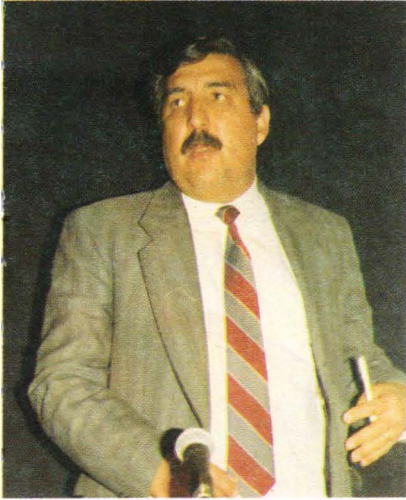
değerlendirildi. Bildiride daha sonra da Afyon kaplıcalarına gelen kişilerin kaplıcadan yararlanma durumları, yaş dağılımları, kür süreleri, doktor tavsiyesi ile gelip gelmediği, günlük kür süreleri... gibi parametreleri ölçmek amacıyla 100 kişi üzerinde yapılan bir araştırmanın bulguları anlatıldı. Araştırmada sonuç olarak, Afyon kaplıcalarına gelen kişilerin bü-

yük bir çoğunlukla termal tedavi kurallarına uymayan bir şekilde kaplıcalardan yararlandıkları ve herhangi bir doktor denetiminin söz konusu olmadığı belirtildi.

Daha sonra aynı anabilim dalından Halet Demirtaş'ın, arkadaşları ile birlikte hazırladığı "Afyon Kaplıcaları Havuz Sularının Mikrobiyolojisi" konulu bildiri sunuldu. Bildiride, havuz sularının hangi hijyenik kuralları taşıması ve kaplıca havuz sularını kullanmada nelere dikkat edilmesi gerektiği üzerindeki görüşlere yer verildi.

Anadolu Üniversitesi Afyon İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nden Dr. Erdinç Tutar "Afyonkarahisar Termal Kaynaklarının Turizm Açısından Değeri" başlığını taşıyan bildirisini sundu. Sempozyumun sabahki son bildiri Erişen ve O.F. Tamgaç tarafından "Afyon Yöresinin Jeotermal Potansiyeli ve Kullanım Olanakları Hakkında Düşünceler" konu başlığı altında sunuldu. Konuşmacı, jeotermal enerjinin oluşumu hakkında birtakım bilgiler vererek, kullanım olanakları üzerindeki görüşlerini ve MTA Genel Müdürlüğü'nün jeotermal enerji konusundaki çalışmalarından söz etti. Konuşmacı jeotermal alanların kullanımı konusunda şu görüşlere yer verdi: "...6977 sayılı kanunun 2. maddesine göre bunların kullanım hakkı özel idarelerindedir. İdareler buraları kullanabilir veya kiralayabilir. Özel idarelerin bu konularda neler yapacağını iyi bilmesi ve bu işlerle uğraşan kuruluşları; MTA, Turizm Bakanlığı, Çevre Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ile bir koordinasyon içerisine girip, buralardaki kullanma kurallarını, yöntemlerini tesbit etmesi lazım."

Sempozyumun öğleden sonra gerçekleştirilen programı bir panel ile başladı. İ.Ü. Tıbbi Ekoloji ve Hidro-Klimatoloji Anabilim Dalı'nda görev yapan bilim adamları tarafından gerçekleştirilen bu panelin konusu "*Türkiye'de Kaplıca Sorunları*" başlığını taşımaktaydı. Paneli Anabilim Dalı Başkanı Prof.Dr. Nurten Özer yönetti.

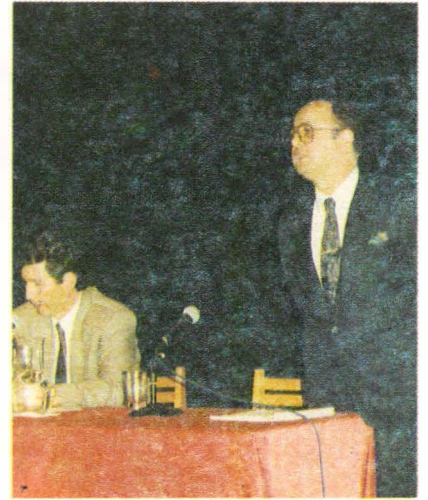
Panelde, başta Afyon ve yöresindeki kaplıcalar olmak üzere kaplıcaların içinde buldukları sorunlar çeşitli açılardan değerlendirildi. Bu panele, Doç.Dr. Hatice Gürdal, Doç. Dr. Nergiz Yüzbaşıoğlu, Dr. Met.Müh. Osman Aslan, Msc.Kim. Müh. Ender Ba-

şak, Msc. Bio. Halet Demirtaş katıldı. Panelistler, Türkiye'de kaplıca kullanımının hâlâ geleneksel kalıplar içerisinde algılandığını ve kaplıcalardan gelişigüzel yararlanıldığını vurguladılar. Pek çok yöredeki kaplıcalarda hiçbir hijyenik önlemin bulunmadığına dikkatleri çeken konuşmacılar, buralara giden insanların sağlık yerine hastalık mikropları aldıklarını söylediler. Öte yandan Türkiye'deki hiçbir kaplıca tesisinin Avrupa'daki çağdaşlarının taşıdığı mimari, donanım ve işletmecilik özelliklerini taşımadıklarını ve küremerkezi bulunmadığını belirttiler.

Paneli izleyen bölümde ise yine serbest bildiriler sunuldu. MTA Genel Müdürlüğü Enerji Dairesi'nden Dr. Zeynel Demirel ile Nizamettin Şentürk tarafından sunulan "*Türkiye'nin Jeotermal Enerji Potansiyeli ve Yeni Hedefler*" adlı bildiriye, jeotermal enerji ile ilgili olarak MTA Genel Müdürlüğü'nün çalışmaları anlatıldı. Sempozyumun bu bölümünde söz alan ikinci bildiri sahibi olan Dr. Tuncay Ercan ise "*Çağdaş Kaplıcacılığın Önemli Bir Görevi: Tıbbi Rehabilitasyon*" adlı bildirisini sundu.

"*Anadolu'daki Kaplıca Sularında Bulunan Doğal Gazların İzotopik Bileşimi*" başlıklı bildiri de T. Ercan tarafından sunuldu. "*Bursa Kaplıca Kürünün Akut Faz Reaktanlarına Etkisi*" başlığını taşıyan bildiri, Dr. Arif Dönmez ve arkadaşları tarafından hazırlanmış.

R.N. Demirtaş ve C. Öner tarafından hazırlanan "*Eskişehir Maden Suyunun Tıbbi Değerlendirilmesi*" adlı bildiriye, yöredeki maden sularının tıbbi yönden incelenmesi sonucu elde edilen veriler anlatıldı. Enerji ve Tabii Kay-

naklar Bakanlığı'ndan Orhan Özkoçak da "*Afyon Volkanizması ve Sıcak Su Kaynakları ile İlişkili Değerli Metal Bulguları*" adlı bildirisini sundu.

Daha sonra Nazmi Kozak, "*Termal Turizm İşletmeciliği ve Afyon Yöresindeki Kaplıcalarda Karşılaşılan Bazı İşletme Sorunları*" ORME Jeotermal A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı Orhan Meretoğlu, "*Jeotermal Kaynakların Entegre Değerlendirilmesi*" ve Turizm Bakanlığı Sağlık ve Termal Turizm Koordinatörü Dr. Toros Özbek de "*Türkiye'de Gelişen Termal Turizm ve Afyon'un Bu Sektörde Yeri*" adlı bildirimlerini sundular. □

CİZGİ FİMLERİN KÜLTÜREL İŞLEVLERİ

DOÇ. DR. DENİZ GÜLER*

ABSTRACT

CULTURAL FUNCTIONS OF CARTOONS

Because of cartoons are very effective and sympathetic correspondance material directed to audio - visual sensitive, positive utilities of cartoons had been handled, in this article.

Cartoons have 60 positive and negative effect. In this article instructive and informative characteristics of cartoons, and changing to the abstract conceptions to concrete conception had been explained by examples.

Deniz Güler Associate Professor, Faculty of Communication Sciences, Anadolu University, Eskişehir, Turkey

Teknik olarak, bir kaynaktan gelen elektromanyetik dalgaları ile ses ya da resme çeviren aygıtların genel adı olarak tanımlanan televizyon, aynı zamanda bir bilginin, görünüşün ya da davranışın yayınlanması açısından da bir iletişim aracıdır. Televizyon cinsiyet, yaş, meslek grupları vb. toplumdaki çeşitli gruplara yayın yapmaktadır. Bu grup için de çocukları çektiği ve etkilediği bir gerçektir. Genellikle çocukları hedef alan programlarda, "eğlendirirken eğitir" ilkesi geçerlidir.

Doç. Dr. Deniz Güler, Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi'nde öğretim üyesidir.

Kaynaklar, televizyonu insanların toplumsallaşmasını sağlayan, çocuklara küçük yaşta bilgi veren, sözcük bilgisini genişleten, ana babadan sonra en önemli etken olan bir iletişim aracı olarak göstermektedir. Bu kadar etkili olabilen televizyon çeşitli yaş gruplarına, kitlelere değişik iletiler göndermektedir. Televizyon bebeklikte ve daha sonraki yıllarda dış dünyayı eve getirmektedir. Küçük yaşlardan itibaren televizyona açık kalan çocuk, çeşitli yayınlara ve bu yayınların iletilerine de açık kalmaktadır.

Çocukların televizyon izleme süreleri, çocuktan çocuğa değiştiği gibi, aynı çocuğun izleme özelliği de değişmektedir. Bu değişme program içeriğine, program türüne, çalışma saatlerine göre farklılık göstermektedir. Çocuğun televizyon karşısındaki konumu şu şekilde özetlenebilir: "Sistem çocukları yetişkinler gibi etkilemez. Çünkü çocuğun dünyası ile yetişkinin dünyası aynı değildir..." (Meyer-Haxamer 1985: 253). Çünkü çocuğun değişik kuralları vardır.

Günümüzde televizyonun yaygın bir iletişim aracı olarak fazla geliştiği, günün 24 saatinde birçok

kanalın yayın yaptığı Türkiye'de, yabancı kaynaklı televizyon için hazırlanmış tek ya da dizi biçimindeki yapımlara, yabancı ve yerli sinema filmlerine ağırlık verilmektedir. Bu programlar içinde sadece çocuğa hitap etmesi; sunum biçimi, bilgi verici olması nedeniyle çocuklar için hazırlanmış yayın kuşaklarının konumu farklıdır.

Türkiye'de çocuklar için hazırlanmış yayın kuşakları, genelde dış kaynaklı çizgi filmlerle desteklenmektedir. Gözlemler televizyonda izlenen çizgi filmlerin nitelikleri, içerikleri ve algılanmasının yaş gruplarına göre değiştiğini göstermesine karşın, genelde her yaşta seyredilmektedir. Okul öncesi çocuk, yalın anlatımlı kısa metrajlı (sarımlı) çizgi filmlere ilgi gösterirken, ilkokulda diziler biçimindeki, konulu ve televizyon için uzun metrajlı çizgi filmler dikkat çekmektedir.

Görüntüsel bir iletişim aracı olarak çizgi filmin temel potansiyeli karmaşıklığı açıklığa kavuşturacak, görünmez olanı görselleştirerek çabuk ve özlü bir öğretim sağlamada yoğunlaşmaktadır. Başka bir deyişle, bir olay, bir oluşum, bir devinim çizgi film ve can-

landırma (animation) yoluyla irde-
lenebilme ve simgelerle yalın-
laştırılarak etkin bir öğrenme sağ-
layabilmektedir. Çizgi filmde konu
gerçekçi bir yaklaşımla verilebildi-
ği gibi, karikatürize edilerek, gül-
dürülü (espirili) bir biçimde sunula-
bilmektedir (*Güler 1992 : 92*).
Böylece öğrenme süreci sevimli
bir hale dönüştürülerek, öğrenme
isteği artırılabilir. Ayrıca
rengin ve sesin devreye girmesiyle
akılda kalıcılığı artmakta, aynı
zamanda görerek ve işiterek etkin
bir öğrenme sağlanabilmektedir.

Çizgi filmlerin ortaya çıkışı ve
tarihsel gelişimi içinde geliştiril-
mesindeki amaç, öğreticiliktir. Baş-
ka deyişle eğlendirirken eğitmek
işlevi, içeriğinden kaynaklanmak-
tadır. Örneğin, propaganda aracı
olarak kullanılmaya başlanan Red
Kit'in bir zamanlar ağızdan eksik
olmayan sigarası, sigara içmenin
kötülüklerinin artık iyice anlaşıl-
ması ve kabul edilmesinden sonra
bir saman çöpüne dönüştürül-
müştür. Böylece hem izleyen sigara-
ya özenmemiş oluyor, hem de
Red Kit evrensel olarak yürütülen
bir "antisigara" kampanyasına kar-
şı tutum içinde gözüküyor (*Kongar
1986 : 83*).

Çizgi filmlerin diğer bir işlevi,
bilgilendirmektir. Çizgi filmlerde
konunun sunumunda kullanılan
kavramlar, bilgilendirici niteliktedir.
Soyut kavramların (birliktelik, yar-
dımlaşma, adalet) bir anlamda so-
mutla verilmesi, çocukların kolay-
ca öğrenmesine neden olmaktadır.
Genelde La Fontone'in öykü-
lerini temel alan çizgi filmler, bilgi-
lendirmek ve bir sonuç çıkartmak
(ders vermek) amacını gütmekte-
dir. Televizyon yayınlarından ya-
kından tanınan Tom ve Jerry yan
yana geldiklerinde geçinemeyen,
fakat birbirinden de kopamayan
iki karakterdir. Kısa zamanda

olayların gelişmesine karşın arka-
daşlığın güzel örneklerini verirler.
Bilgilendirmek ve kavram öğret-
mek, öğrettiği kavramın işlevini
göstererek uygulayan "Şirinler"
çizgi filmi de örnek olarak gösteri-
lebilir. Televizyon yayını olarak
uzun metrajlı olan bu çizgi filmde,
her dizide bir kavram verilmekte-
dir. Örneğin "birliktelik" kavramı şu
görüntülerle verilmiştir; Şirin Baba,
Bilgin'e bir dal almasını ve kırmasını
ister. Bilgin dalı alır ve kolayca
kırar. Bunun üzerine Şirin Baba bir
deste dal almasını ve bunları kır-
masını ister. Bilgin, bir destе dalı
alır, fakat kıramaz. Böylece "birlik-
telik" kavramı açıklanmış olur.

Çizgi filmlerde çocuğun etkile-
şimi altı alanda ele alınabilir:

- Özdeşleşme
- Düşümsel (fantazyaya)
- İnanırlık
- Mizah
- Töresellik
- Şiddet

Altı alan içinde şiddet, en çok
tartışılan konudur. Televizyon dizi-
lerinde, filmlerde ve çizgi filmlerde
"şiddet" ögesinin ön plana çıktığı
belirtilmektedir (*Moody 1980 : 52*)
Şiddet ögesinin öykünmesi (takliti)
araştırıldığı gibi, toplumsal davra-
nışlar, insanlara yardımda bulun-
mak, nesnelere paylaşmak gibi etki
de araştırılmaktadır. Bu araştırma
sonucunda çocukların büyüklerini,
arkadaşlarını ve televizyon model-
lerini öykünerek, başka birine yar-
dımcı olduğu, başka deyişle yar-
dım etmeyi öğrendiği, özgecilik,
paylaşma olgusunun ortaya çıktığı,
başkalarının hakkında saygılı
davranışlarda bulunduğu ortaya
çıkmıştır (*Biaggio 1981 :23*).

Çizgi filmlerin niteliği, izleyeni

(çocuğu) bir başka kişi yapma de-
ğildir. Başka deyişle etken (aktif)
olan kişiyi edilgen (pasif), edilgen
olan kişiyi de etken yapamazlar
(*Aziz 1982 : 53*). Bu açıdan ba-
kıldığında çocuk sadece çizgi film
izleme süresince hareketsizdir. Eş
deyişle dış görünüşü, vücudu ha-
reketsizdir. İç yapısına bakıldığın-
da zihinsel olarak bir hareketlilik
söz konusudur. Gerçekte sessiz
kalma, edilgen dinlenme, kabul e-
dilmiş olmayı simgeleyen sözsüz
bir iletidir. Bu durum çocuğun ken-
disine ulaşan uyarılar üzerinde
kavramsal yetilerini, düşünme yön-
nünden düzenlemesi olarak gö-
rülür. Böylece çocuk, çizgi
film izlerken olayla özdeşleşir, bir
şeyler kapar, düşünebilir, izledikle-
rini yeni bir boyuta sokar.

SONUÇ

Çizgi filmlerin çocuklar üzerin-
deki etkileri -olumlu ya da olum-
suz- çeşitli çalışmalara ve araştı-
rmalara kaynak olmuştur. Genellik-
le de ağırlıklı olarak çizgi filmlerin
"olumsuz etkileri" üzerinde durul-
muştur. Ancak, yukarıda da açık-
landığı gibi çizgi filmler doğru a-
maçlar için kullanıldığında öğretici
özelliği, bilgilendirici, kişiliği geli-
ştirici, kişilik modelleri gösterebilen
boyutları da bulunmaktadır.

Çocuk programlarının ve yayın
kuşaklarının vazgeçilemeyen film
türü olan çizgi filmler, doğru ama-
çlar için kullanıldığında, bir toplum-
daki ve kültürel yaşam biçiminde
seçilip, yayılmasında, yayın ilkele-
rinin belirlendiği, politikaların sap-
tandığı kurumların sorumluluk ve
duyarlılığına bağlıdır. Önemli olan
programların kime, nasıl ve hangi
saatlerde, hangi amaçlar doğrul-
tusunda verileceğinin bilincine sa-
hip olunmasıdır. □

KAYNAKÇA

MEYER, Timothy P., Anne HEXAMER, "Assessing Impacts On Children", **Broadcasting Research Methods**, Allyn and Bacon, Inc., New York, 1985.

GÜLER, Deniz, **Çizgi Filmlerin Eğitim İletişimi Boyutları ve Bir Örnek Olay**

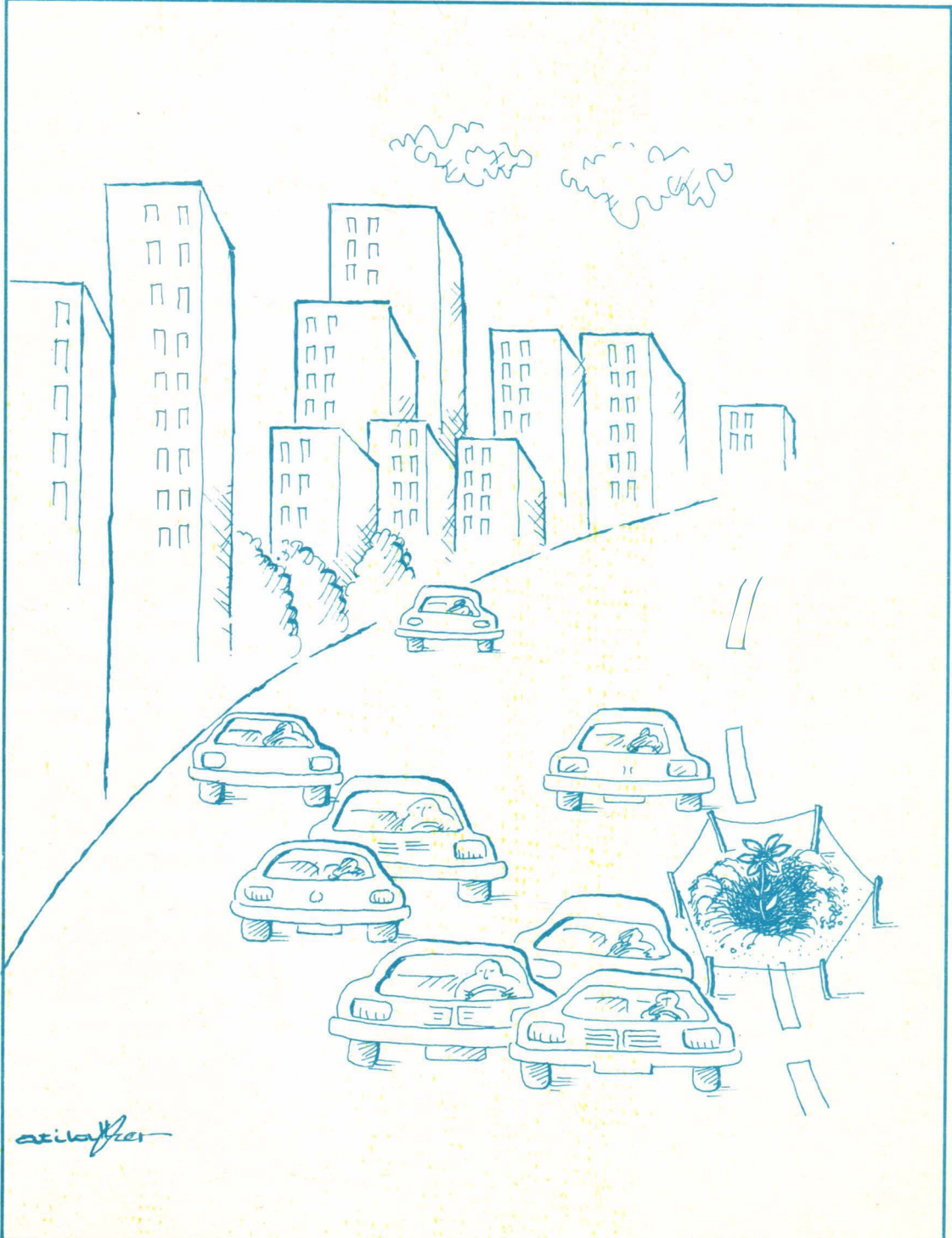
Çözümlemesi, Anadolu Üniversitesi I.B.Y.O. Yayınları No: 7, Eskişehir, 1992.

KONGAR, Emre, **Kültür ve İletişim**, Say Yayınları, İstanbul, 1986.

WOODY, Kate, **Growing up on Television**, Times Books, New York, 1980.

BIAGGIO, Angelo, "Child Development and Television", **Impact of Educational Television on Young Children**, UNESCO, France, 1981. s. 19-25.

AZIZ, Aysel, **Toplumsallaşma ve Kitle İletişim**, Ankara Üniversitesi B.Y.O. Yayınları No: 2, Ankara, 1982.

OZON DRAMI...

DR. MELİH ZEYTİNOĞLU*

ABSTRACT

TRAGEDY OF OZONE

The Earth's upper atmosphere contains a layer of (Ozonosphere) which filter out ultraviolet rays from the sun before they can reach the Earth's surface. Ozone, once it has been formed, can also be easily destroyed the effects of ultraviolet radiation. Otherwise it can made a calaract on eyes and skin cancer that they are indicated by research.

Ozone is destroyed by chemicals used industrially known as Chlorofluoro carbons and the similar others. Quantities have entered the atmosphere and caused a thinning of the ozone layer.

Dr. Melih Zeytinoğlu, Anadolu University, Eskişehir, Turkey

Bilindiği gibi mavimtrak renkli bir gaz olan ozonun (O₃) çok küçük miktarı bile direk temasla insan hayatı için zehirleyici etkiye sahip olmasına karşın atmosferin üst katmanlarında (Ozonosfer; yaklaşık 10-15 kilometresinde), bir çeşit filitre görevi görerek bizleri, güneşten gelen ultraviyole radyasyon etkisinden (300 nanometre dalga boyundan küçük ışıklardan) korumaktadır.

290 nanometreden daha küçük dalga boyundaki radyasyon etkisine sahip ultraviyole ışınları,

canlılar üzerinde ciddi rahatsızlıklara ve ölümlere neden olabilir. Örneğin; ultraviyolenin, birçok deri ve göz rahatsızlıklarına sebep olduğu teşhis edilenler arasındadır.

Ozon güneşten gelen ultraviyoleyi % 99 oranında engellemektedir. Uydular aracılığı ile elde edilen bulgular ile 1960'lardan itibaren ozon tabakasında kaydedilen eksiklik, 1977 - 1990 yılları arasında % 3 olmasına karşın, sadece 1991'in sonbaharında % 8 oranında saptanmıştır.

Nedenleri araştırıldığında, ozonu yok eden kimyasallar olduğu (chlorofluorocarbon, halon, methylchloroform, carbontetrachlorid,..) ve bunların sanayi ve endüstride bolca kullanıldığı, önceki yıllarla

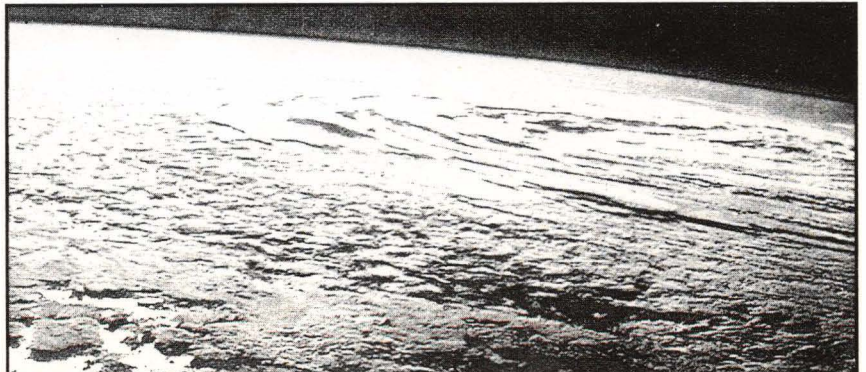
karşılaştırıldığında kullanılan chlorinde 3 kat bir fazlalık saptanmıştır. Atmosferin ozon tabakası üzerinde olumsuz etkisi olan kimyasallardan, yoğun olarak kullanılanlar şöyle sıralanabilir.

CHLOROFUOROCARBON : Buzdolabı, havalandırma ve ısıtma cihazları üretiminde ve airesol ve deodorant yapımında kullanılır.

HALON : Bromin içerir ve chlorofluorocarbondan çok daha fazla ozon üzerinde olumsuz etkilidir. Yangın söndürücülerde kullanılır.

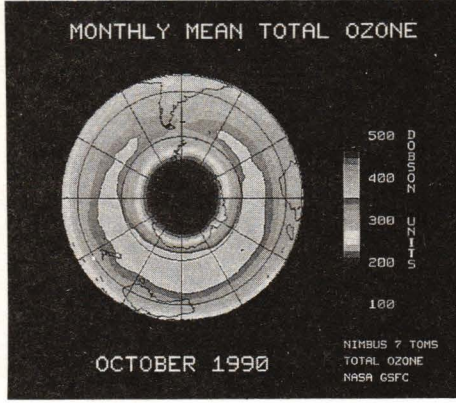
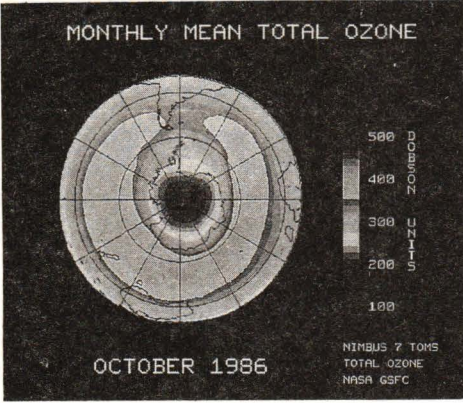
METHYLCHLOROFORM : Eritici ve temizleyici olarak sanayi ve endüstride bolca kullanılır.

CARBONTETRACHLORIDE: Chlorofluorocarbon'un yapımında

Dünyayı saran ozon tabakasının uzaydan görünüşü

Dr. Melih Zeytinoğlu, Anadolu Üniversitesi'nde öğretim üyesidir.

1986 ve 1990 yıllarında dünyayı saran ozon tabakasındaki azalma.

kullanılması nedeni ile sanayi ve endüstride çokça kullanılır.

Temelde bu tür kullanımlar yoluyla hidrochlorofluorocarbonun atmosferdeki birikimi sonucu, ozon boşluğunun oluşabileceği görüşü günümüzde benimsenmiş. Ancak, tüm bu yaklaşımlar, açıklamalar, suçlama ve savunmalar,... atmosferde kısa sürede oluşan büyük ozon boşluğu gerçeğini değiştirmemektedir.

Günümüzde, Güney Amerika ve Yeni Zellan'da bölgesinde bulunan Antartik ozon boşluğu ve artan ultraviole-B dalgalarının im-müsistem üzerinde sebep olduğu zarar;

- deri kanseri (Melanoma: Kanserliler içinde bayanlar için % 10, erkekler için % 11 ile üçüncü sırada bulunmakta ve oranı gün geçtikçe artmaktadır.),

- pigmentasyonda açılma (soluklaşma),

- göz kapsülünde yapı bozukluğu,

- keretoconjunctivitis (kar körlüğü) bilinenlerden bazılarıdır.

Oluşturduğu rahatsızlıklar araştırılıp, tedavi edilme çalışmalarının yanı sıra; yapılanlar arasında şunları da görmekteyiz;

- chlorofluorocarbon içeren ai-

resol, deodorant ve benzeri malzemeleri kullanmamak ve satmamak,

- Ülkelerdeki sorumlu ve yetkili kişi ve kuruluşlara yol-lanan dikkat çekici ve uyarıcı yazılar ve gösteriler,

- clorin ve bromin gibi ozona etki eden kimyasalları kullanan kuruluş ve tüm ticarethanelerin tesbit edilip, gerekli mercilere bildirilmesi ve kontrol altına alınması isteği.

- Dünyada ozon yok edici kimyasal kullanan en büyük şirket olan ICI (Imperial Chemical Industries plc)'yi çeşitli şekillerde protesto etmek. kınamak.□

KAYNAKÇA

United Nations Environment Program and World Meteorological Office, Report of November, 1991.

British Stratospheric Review Group, Report of July, 1991.

MACKIE, R.M., Elwood, J.M., Hawk, M.B., "Links between exposure to ultraviolet radiation and skin cancer, *Journal of the Royal College of Physician of London*, 21(2), 1987.

Department of Environment (September, 1991), The Ozon.. 18.

Turizme Giriş

230 sayfa, 1992

M. Zekai Bayer

Fiyatı : 40.000 TL

Turizmin Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Yapısına Etkileri

192 sayfa, 1992

Dr. Mehmet Özdemir

Fiyatı : 50.000 TL.

Kitap istekleri için TEL: 479 10 84

BAZI ÖZEL ATIKLARIN İNSANA VE DOĞAYA ETKİLERİ (II)

SERAP KARA - TUNCAY DÖĞEROĞLU*

ABSTRACT

Substances which tend to disrupt the natural environment are often capable of destroying, not only the natural cycle of certain materials and mass / energy balance of the globe, but also homeostasis-the regulation and buffering of rapid, large changes-within the human body, most often through the ecological food chain. Acute or chronic illness may then follow. The extinction of certain species, some inadvertently and some by design, from the biosphere is not simply to be regretted and subsequently forgotten. In many cases it serves to determine its cause and may necessitate curtailment of use certain human activities. An excellent example is the observation of eggshell led thinning predatory birds, which led to the curtailment of persistent pesticides. This manuscript summarizes the effects, as well as the origins of some special waste species, hazardous and especially toxic in nature, on human body, vegetation, animals and, the rest of the environment. These materials may be roughly classified as physical agents, metals, nitrites and nitrates, organohalogen compounds, alkylating agents, aromatic hydrocarbons, anesthetics, air pollutants, food additives and naturally occurring toxicants. The mechanisms of the effects of these mutagenic, teratogenic and carcinogenic substances, although not known precisely on molecular level, are even more complicated by their synergistic and antagonistic nature, however, in many cases, these or related materials have been shown to produce chromosome damage in test-tube experiments, and all may be considered as potential genetic hazards, if not only explosive and/or flammable.

Serap Kara - Tuncay DÖĞEROĞLU, Anadolu University, Eskişehir, TURKEY

T

ehlikeli ve toksik maddelerin çoğunun zararlı olduğu bilinmesine rağmen, atıklar içinde yer alan bu tür maddelerin uzun vadeli etkileri konusunda önemli belirsizlikler mevcuttur. Sağlık taraması, zararlı maddelerin uzun süreler sonunda (slowly) veya hızla zehirlediğini belirlemede yetersiz kalır. Bu kronik veya akut etki farkını ortaya koymak için gereken sebep-etki ilişkisi bilimsel yollarla açıklanamaz.

Ayrıca, kişilerin kimyasal maddelere maruz kalıp kalmadığı konusu da belirsizlik arzeder. Önemsiz etkilerini ortaya çıkar-

mak için yeterli sayıda birey üzerinde çalışma yapmanın zorluğuna ek olarak, gözlemlenen yaralanmaların (detectable injuries) da başka sebeplerle oluşmuş olabileceği düşünülebilir veya bu sakatlıkların ortaya çıkması yıllar alabilir (asbestle temasta olduğu gibi.)

Bu bakımdan risklerin ölçülmesi zor olup, çoğumuz bu ölçümü denemeye dahi gerek görmeyiz. Böylece tehlikeli atıkların hasarları konusunda muhtemel en kötü koşulların dikkate alınması, izlenecek tek yol olarak görünmektedir.

Yasaları hazırlamakla sorumlu olan bilinçli kişilerin, bir toksik maddenin, örneğin dioksinin, kanser riskini gündeme alırken, risk belirlemede yapılan varsayımların (en kötü koşul veya iyimser varsayımlar) her koşulda gerçekleşebileceğini düşünerek hareket etmeleri gerekir. Olaylar her zaman görüldükleri kadar problemlili olmakla beraber, sağlığın ciddi potansiyel bir tehlike altında olduğunu belirleme safhasına geldiğimiz an, yeterli bilgi birikiminden mahrum olduğumuzu görürüz. Bu durumda en kötü koşulları göz önüne alarak, dioksinin insanlarda da, farelerde oluşturduğu kolaylıkla kansere neden olabileceği varsayılır. Ayrıca kanser riskini oluşturacak dioksin maruziyeti için de en iyimser varsayımların yapılması uygun olur.

Hastalıkları, en son temasta bulunan toksik maddenin niteliği ile makul şekilde bağdaştırılabilmek üzere, maruziyetin önemli seviyede olduğu varsayımı yapılabilirse de burada "önemli (significant)" teriminin anlamı pek açık değildir. Toksik kimyasalları teşhis (detect) etme yeteneğimiz genellikle bulgularımızı tıbbi yönden yorumlayabilme kabiliyetimizin çok üzerindedir. Atıkların döküldüğü alanların çoğunda yapılan risk belirlemeleri (assessment) de, çoğunlukla beş yıllık hava tahminlerinden daha az hassastır.

Toksit Maddelerin Sınıflandırılması

Mutajenik, teratojenik ve karsinojenik maddelerin moleküler seviyedeki etkileri ile ilgili mekanizma, henüz detaylı şekilde bilinmediğinden, bugün için bu etkilerin molekül yapısı ile doğru ve spesifik bir şekilde korelasyonu mümkün değildir. Ayrıca diğer toksik maddelerin metabolizma ve temel organlar konusundaki sinerjik ve antajonistik etkileri konuyu daha da karmaşıklaştırmaktadır. Ancak yine de bu tür maddelerin, toksik etkileri yönüyle kabaca sınıflandırılması mümkündür. Toksik nitelik taşıyan maddelerin çoğunun test tüpü denemelerinde kromozom tahribatına yol açması nedeniyle, tümünün potansiyel genetik tehlike yarattığı düşünülebilir.

A) Fiziksel Etkiler : UV ve iyonlaştırıcı radyasyon bazı kimyasal bağların kırılması için yeterli enerjiyi sağlayarak kromozom tahribatına yol açar. Yine bu kategoride yer alan küçük asbest fibrilleri akciğer dokusunun tahribatına (asbestosis) ve mesothelioma denilen, 20 yıl gecikme periyodu ile ortaya çıkan ve nadir görülen bir kanser türüne neden olur.

B) Metaller : Nikel, kadmiyum, civa ve kurşunun yaşam için gerekli olmadığı bilinmekte, ancak insan faaliyetleri sonucunda büyük miktarlarda çevreye salınmaktadır. Genellikle uçucu olan organometalik türleri lipid dokularında konsantrasyon olarak bazı hallerde kromozom tahribatına yol açan bu metaller, özellikle bu etkileri nedeniyle tehlike arzeder.

C) Nitrit ve Nitratlar : Nitröz asidin ispatlanmış olan mutajen nitritlere indirgenbilme kolaylığı ve son derece karsinojenik ve mutajenik nitrozaminlerin oluşması ihtimali nitrat ve nitritlerin yaşam tehlikesi yaratabilen temel maddeler olarak ele alınmasını gerektirir.

Yazarlar, Anadolu Üniversitesi'nde öğretim üyesidirler.

D) Organolojen Bileşikler:

Yapıştırıcılar (glues), tırnakçılısı çıkarıcılar, temizleyici akışkanlarda kullanılan tip-teki bazı çözücülerin, benzin (gasoline) gibi kromozom tahribatına yol açtığı tespit edilmiştir. Dieltrin, aldrin ve heptaklor gibi pestisitler test hayvanlarında tümör büyümesini hızlandırmıştır. Böcek öldürücülerin (resin strip pest killers) buharlaştırılmasında aktif rol oynayan Diclorus (DDVP, 2,2-diklorovinyl - dimenthylphosphohute), henüz insanlarda etkisi bilinmemekle birlikte, kök ucu kromozomlarının kurulmasına yol açmaktadır. Yine çevrede bol miktarda bulunduğu bilinen PCB'ler yerine uygulamalarda PBB (polybrominated biphenyls) kullanılmaktadır.

E) Alkileyci Maddeler:

Bu grupta diakil sülfatlar, nitrozaminler ve nitrozamitler, epoksitler, alkan sülfonik esterler, laktolar, bazı aldehitler, kükürtlü ve azotlu hardallar (mustard) ve DDVP yer alır. Ethyleneimine (aziridine) maddesinin meyva sineklerine (drosophila), buğday ve arpada mutasyona, kültürü yapılan insan hücrelerine ise kromozom sapmasına (aberration) yol açtığı bilinmektedir. Azdiridin ve türevleri tekstil işlemlerinde buruşmayı önleyici olarak, yapıştırıcı (adhesives) ve kaplamalarda, yağlama (lubricant) katkı maddelerinde ve jet yakıtlarında, insektisit, kemosteriant ve toprağı koşullandırıcı (conditioner) olarak ve daha pek çok çok değişik amaçla kullanılmaktadır. N-Nitrosornornicine'nin tütünde bulunduğu ve sigara içimiyle akciğer kanseri arasındaki temel faktörü olabileceği saptanmıştır. Bugüne kadar yapılan sınırlı sayıda araştırma, 25'den fazla sayıda alkileyci maddenin muhtemel mutajen ve/veya karsinojen nitelikte olduğunu göstermiştir.

F) Aromatik hidrokarbonlar: Benzen ve 3,4-benzpyrene, bu grupta yer alan ve karsinogen etki gösterdiği bilinen örneklerdir. Boya maddelerinin (dyestuffs) pek çoğu, bazıları karsinogen etki gösteren aromatik bileşiklerden üretilir. Bu boyaların çoğu, bez ve havlular gibi mükoza membranı ile yakın temasta olan ev eşyaları için giderek artan pazar alanı bulmaktadır. Kullanım sonucunda bu bileşiklerin önemli bir bölümü çevreye terk edilmektedir.

G) Anestetik Maddeler:

Bayan anestetikler arasında ani doğum ve erken doğum olaylarının, normal hıza kıyasla 2-3.5 kat fazla olduğu gözlenmiştir. Bu etki 90 ppm halothane (bromochlorotrifluoroethane) veya 7000 ppm azot monoksit (nitrous oxide) maruz kalma durumu ile bağdaştırılmıştır. Halothan'lar, aerosol spreylerde itici (propellant) olarak kullanılan ve yanı zamanda anestetik özelliğe sahip olan freonlara çok benzer. Sprey zerrecilerinin (mist) aşırı miktarda tenneffüs edilmesiyle de aynı etkinin gözlemlenebileceği tahmin edilmektedir. Freonların

Araştırmalar, asbestin karsinojen bir bileşik olduğunu, solunması veya yiyeceklerle alınmasının kanser başlangıcı belirtilerine ve sonunda kansere neden olduğunu göstermektedir.

gayet değişik bir mekanizmayla kalp ritmini etkilediği çok iyi bilinmektedir.

H) Hava Kirleticileri: Kömürün yakılmasından oluşan 3,4-benzpyrene ek olarak fotokimyasal duman içinde oluşan bazı maddelerin de mutajen ve karsinojen etki gösterdiği bilinmektedir. Bu maddeler arasında ozon, azot dioksit, kükürt dioksit, aldehitler, ketonlar, peroksitler ve siyanürlü bileşikler, özellikle (HCH) sayılabilir.

I) Gıda Katkıları: FDA (Food and Drug Administration)'nin GRAS (Generally Recognized as Safe) listesinde yer alan maddeler, yalnızca çok uzun süre kullanımları sonucunda olumsuz etki yaratmaları gerekçesiyle bu listeye dahil edilmişlerdir. Ancak, bu maddelerin hangi toksik sınıfa dahil edileceklerini belirlemek, çok daha dikkatli incelenmesini gerektirmektedir. Bu maddelere örnek olarak nitritler, kömür katranından elde edilen boyalar (coal tar dyes); şeker yerine kullanılan maddeler; sodyum sülfid, benzoit asit, bütillenmiş hidrosianesol ve bütillenmiş hidrositoluen gibi preservative; ve bazı emülsifiye ediciler, tutucular (sequestrants) ve stabilizörler verilebilir. Son zamanlarda, yaygın şekilde kullanılan diethyl pycrocarbonate adlı preservative'nin amonyakla tepkimeye girerek, mutajen olduğu çok iyi bilinen ürethan' oluştuğu tesbit edilmiştir.

J) Kendiliğinden Oluşan Toksik Maddeler:

Estrojen, yosun (fungus) ve deniz besini (seafood) toksinleri, nitratlar ve diğer inorganik bileşiklerin besin maddelerinde kendiliğinden oluştuğu ve toksik, mutajen ve karsinojen etki gösterdiği bilinmektedir. Örneğin tütsüleme (smoking) yoluyla muhafaza (preserved) edilen gıdalar 3,4-benzpyrene içermektedir.

Tozlar: Biyolojik etkileri yönünden tozlar fibrojenik, toksik, kanserojen, radyoaktif, alerji yapan ve inert tozlar şeklinde sınıflandırılabilir. (Peker, 1992). Fibrojenik tozlar, silikoz ve asbestos gibi pnömokon-

yazların oluşmasına neden olabilirler. Kuvars, kristobalit ve trimidit gibi şeker kristel SiO₂ tozları silikozu oluşturur. Silikozun özelliği 20-30 yıl gibi etkilene süresi sonunda açığa çıkması ve henüz tedavi olanığının bulunmayışıdır. Ciğerlerde biriken tozlar, etkilene sona erse bile zararlı etkilerini korur, yani vücutta birikime uğurlar. Burada işyerinin sağlık açısından değerlendirilmesinde bilinmesi gereken ana kriterler, ciğerlere kadar ulaşabilen ince konsantrasyonu, içerdiği kuvars miktarı ve etkilene süresidir. Örneğin haftada 45 saat çalışmak üzere 35 yıllık bir etkilene, işyeri havasındaki silikozun tozlar için, Aİmanya'da uygulanan MAK sınır değerleri kuvars, kristobalit ve trimid (ince toz) için 0.15 mg/m³; kuvars içeren (ince) tozlar için ise 4 mg/m³'tür. Burada % 1'den daha çok kuvars içeren ince tozlar, kuvarslı tozlar olarak kabul edilmektedir.

Toksik tozlar, vücuda alındıklarında sinir sistemi, karaciğer, böbrekler, mide ve bağırsaklar, solunum organları, kan yapıcı organlar gibi çeşitli organlarda kronik veya akut zehirli etki yaparlar. Bu grupta öncelikle kurşun, krom, mangan, kadmiyum ve vanadyum gibi ağır metal tozları sayılabilir. Bunların bir kısmı meslek hastalıklarına neden olur. Bazı tozlar için öngörülen MAK değerleri kurşun için 0.2 mg/m³, krom (CrO₃) için 0.1 mg/m³, kadmiyum için 5 mg/m³, vanadyum için (V₂O₅) için 0.1-0.5 mg/m³'tür.

Kanserojen tozlar arasında asbest, arsenik (arsenik trioksit, arsenik pentaoksit, arsenik asit ve tuzları), berilyum, kromatlar (kalsiyum, potasyum, sodyum), nikel (metalleri, nikel sülfid, nikel oksit, nikel karbonat) sayılabilir. Günümüzdeki kanserojen tozlar için MAK değeri verilmesi uygun görülmekte, işyeri havasındaki kanserojen toz konsantrasyonlarının elden geldiğince düşük tutulması önerilmektedir.

Radyoaktif tozlar arasında en önemlileri uranyum, toryum, seryum, zirkonyum bileşikleri ile trityum ve radyum tuzlarıdır. Havada toz (veya gaz) halinde bulunan radyoaktif maddeler için müsaade edilebilen en yüksek konsantrasyonların bulunmasında ICRP (Uluslararası Radyasyon dan Koruma Komisyonu) öneri ve kararları esas alınır. Bazı radyoaktif maddelerin aktivite düzeyleri (Ci/cm³) akciğerleri etkileyen uranyum (doğal) için 2.10⁻¹¹, kemikleri etkileyen plutonyum-238 (çözünür) için 7.10⁻¹³, akciğerleri etkileyen kobalt-60 (çözünmeyen) için 3.10⁻⁹, deriyi etkileyen trityum (gaz) için ise 7.10⁻⁴ değerindedir. Konsantrasyonların bu değerlerin üç katından fazla olması halinde, sağlık açısından tehlike söz konusudur. Radyoaktif maddelerin yaymış olduğu iyonize ışınlar, insan organizmasının hücre ve dokularında hasar yapar, ur oluşuna neden olur ve genetik bozukluğa yol açar.

Allerji yapan tozlar (un ve kereste tozları gibi) bazı insanlarda astım ve egzama gibi hastalıkların oluşmasına yol açabilir.

Inert tozlar (demir oksit, titan oksit, magnezyum oksit gibi) vücutta biriken fakat fibrenik ve toksik olmayan, ayrıca belirli bir hastalığı oluşturduğu henüz bilinmeyen tozlardır. Prencip olarak bütün tozlar, en azından boyutları itibariyle ve tahriş etkileri nedeniyle zararlı görüldüğü için, inert tozlar için de verilmiş bulunan MAK değerine (8 mg/m³) uyulması gerekir.

a) Asbest : Asbest, doğada değişen miktarlarda kalsiyum, demir, sodyum ve magnezyum ile birlikte bulunan lifli yapıdaki bir grup silikat mineraline verilen genel isimdir (*World Construction, 1984; Moore and Moore, 1976; Erdik ve Sarıkaya, 1985; Shreve and Brink, 1975; Badollet, 1963; Meinholdt, 1960; Industrial Minerals, 1984; Clifton, 1984; Whittaker, 1963*). Asbestin yedi değişik silikat kristalinden yalnız üçü (chrysotile, crocidolite ve amosit) endüstriyel önem taşıyor (*Kara, Yıldırım, Kaytaoğlu, Döğeroğlu ve Var 1991*).

Normal bir asbest elyafı, fibril adı verilen, iç çapı yaklaşık 18, dış çapı 34 nanometre olan içi boş silindirik şeklindeki oldukça uzun parçacıkların bir çoğunun paralel şekilde bir araya gelmesiyle oluşmuştur (*Moore and Moore, 1976*). Ancak öğütme ve diğer üretim işlemleri sırasında bu fibriller ufalanıp, boyları kısalarak, uçabilen bir hale gelir. Bu çok küçük çaplı ufalanmış parçacıklar ise özellikle solunum yolu ile vücuda girerek, akciğerlerde etkin şekilde tutunurlar ve tutundukları yerde çok uzun süre değişmeden ve yıpranmadan kalabilirler (*World Construction, 1984; Moore and Moore, 1976*).

1950 ve 1960'lı yıllarda, geniş çapta kullanılan asbestle ilgili olarak, meslekleri asbestle yakın teması gerektiren kişilerde gözlenen sağlık şikayetleri üzerine (*World Construction, 1984; Moore and Moore, 1976; Erdik ve Sarıkaya, 1985; New Focus, 1973; Wark and Warner, 1976; Selikoff, et.al., 1967; Özdemir,...; Ekiz,...; Es&T Currents, 1983; Cahan, 1984; Dündar, 1985*), dış ülkelerde asbest kullanımını içeren uygulamalara özel ilgi çekilmiş (*World Construction, 1984; Wark and Warner, 1976; Es&T Currents, 1983*), bu şikayetlerin görüldüğü yöreler tümüyle boşaltılmış (*Es&T Currents, 1983; Dündar, 1985*), çeşitli standartlar ve yasalar konmuş (*Wark and Warner, 1976; Cahan, 1984*), son zamanlarda çabalar, asbest yerine kullanılabilen malzemelerin bulunmasına veya asbest liflerinin atmosfere yayılmasını önleyecek malzeme seçimine yönelmiştir (*World Construction, 1984; Cahan, 1984*).

1972 yılında, Arizona'da terk edilmiş bir chrysotile asbest madeni yakınlarına kurulmuş olan bir mobil home tesisinin sakinle-

Akciğer kanserinin, asbestle ilişkili olduğu 1935 yılından sonra anlaşılmış, asbestle çalışan kişilerin asbestle hiç temas etmeyenlere kıyasla daha sık bronş kanserine yakalandığı ve 2-13 kez daha fazla olasılıkla, akciğer kanserinden öldüğü tespit edilmiştir

rinde ortaya çıkan ortak hastalık belirtileri nedeni ile, tesisin 130 sakininin 1983 yılında EPA ve Arizona eyaletinin maddi desteği ile geçici evlere nakledilmiş olması (*Es&T Currents, 1983*) ve ayrıca yurdumuzda da Ürgüp ilçesi Karainler köyünde gözlenen asbest halk sağlığı etkileri sonucu köy halkının boşaltılmış olması (Dündar, 1985) yanında Diyarbakır'ın Çermik ilçesinde göğüs hastalıklarına sık rastlanması gerçek tehlikeyi yeterince ortaya koymaktadır. Bazı doğu illerimizde pekmezin asbestli topraktan süzülmesi ve bazı illerimizde içme suyu borularında asbestli yalıtım malzemelerinin kullanıldığı endişeleri vardır.

Günümüze dek geniş bir kullanım alanı bulmuş olan asbest için, teknoloji-sağlık ekonomisi çelişkisi, acil önlemleri ve seçenekleri getirmekte, bu konuda yoğun araştırmalara neden olmaktadır.

Dış ülkelerde, özellikle ABD, İngiltere ve Kanada konu üzerinde titizlikle durmakta, kamuoyunu bu konuda sürekli uyanık tutmaktadır.

Asbest-sağlık ilişkisi bilincinin Türk toplumunda da yaygınlaştırılması, asbestle çalışanların özel önlemler almak üzere uyarılması, her bireyin vatandaşlık görevi addedilmelidir. Bu arada ülkemiz koşullarına dönük muhtemel asbest alternatiflerinin bulunmasında devlete, üniversite ve tüm araştırma kuruluşlarına büyük görevler düşmektedir.

a) Asbestin İnsan Sağlığına Etkileri: Araştırmalar, asbestin karsinojen bir bileşik olduğunu, solunması veya yiyeceklerle alınmasının kanser başlangıcı belirtilerine ve sonunda kansere neden ol-

duğunu göstermektedir (*World Construction, 1984; Moore and Moore, 1976; Erdik ve Sarıkaya, 1985; New Focus, 1973; Wark and Warner, 1976; Selikoff, et.al, 1967; Özdemir,...; Ekiz,...; Es&T Currents, 1983; Cahan, 1984; Dündar, 1985*). Sağlık şikayetleri ile ilgili vakaların çoğu semptomların, asbestle olan temasın kesilmesinden hemen sonra değil, ancak 10-30 yıl gibi uzun bir süre sonunda ortaya çıktığını göstermektedir. (*World Construction, 1984; Moore and Moore, 1976*).

İlk kez 1907 yılında asbestosis adı verilen bir hastalıktan bahsedilmiştir (*Moore and Moore, 1976*). Asbestosis, tozla ilgili bir grup akciğer hastalığına verilen genel bir isimdir ve silicosis, kömür madencileri hastalığı ve siyah akciğer hastalığını kapsar (*World Construction, 1984*). Hastalık, akciğer dokusunun yaralanması ve akciğerleri saran zarın (pleura) çok fazla kalınlaşması ve sertleşmesi sonucu ortaya çıkan nefes darlığı ile karakterize edilir.

Akciğer kanserinin, asbestle ilişkili olduğu 1935 yılından sonra anlaşılmış, asbestle çalışan kişilerin asbestle hiç temas etmeyenlere kıyasla daha sık bronş kanserine yakalandığı ve 2-13 kez daha fazla olasılıkla, akciğer kanserinden öldüğü tespit edilmiştir (*World Construction, 1984*). Asbestosis hastalığına yakalandığı teşhis edilen hastaların yaklaşık % 50'sinin, sonuçta akciğer kanserinden öldüğü saptanmıştır (*Moore and Moore, 1976*).

Ancak çok sonraları, asbestin, göğüs ve karın boşluğunu çevreleyen zarlarda (pleura ve peritoneum), oldukça ender görülen ve mesothelioma denen bir kanser türüne neden olduğu anlaşılmıştır (*World Construction, 1984; Moore and Moore, 1976*). Genellikle öldürücü olan bu kanser, kanser liflerinin özellikle crocidolite türü ile ilişkilidir.

Ayrıca, sigara içen asbest işçilerinde daha sık rastlanan ve akciğerlerin alt kütellerinde lokalize olan ayrı bir kanser türüne de rastlanmıştır (*Moore and Moore, 1976*).

Bunlardan başka, gastrointestinal kanserlerle, asbestle kirlenmiş besin maddeleri veya solunum yolu ile insan vücuduna giren asbest parçacıklarını içeren balgamın yutulması arasında ilişki olduğu da sanılmaktadır (*Moore and Moore, 1976; Erdik ve Sarıkaya, 1985*). Minnesota'da, taconit artıklarından içme suyuna geçtiği anlaşılan asbest fibrillerinin yöredeki halkın sağlığı üzerinde bu tür olumsuz etkileri gözlenmiştir (*Moore and Moore, 1976*).

a2) Asbestin Genel Özellikleri ve Kullanım Alanları: Asbest, ateşe, ısıya ve kimyasal maddelerin çoğuna direnç ve dayanıklılığı, inert oluşu, uzun süre kullanımda dahi yıpranmaması, sert ve hafif oluşu, esnekliği ve ucuzluğu nedeni ile inşaat, otomobil, kimya ve petrokimya sa-

nayinde, uzun yıllar çok geniş kullanım alanı bulmuştur (*World Construction, 1984; Erdik ve Sarıkaya, 1985; Shreve and Brink, 1975; Cahan, 1984; Littleton, 1951; Sıhhi Tesisat, ...; Türk Standartları Enstitüsü, 1973; ASTM, C541-83; ASTM, C296; ASTM, C428; ASTM C551; ASTM, C220; ASTM, C208*). Endüstriyel önem taşıyan 3000'in üzerinde ürünün bileşiminde yer aldığı bilinmektedir (*World Construction, 1984*).

Asbest tüketiminin % 70'ini kapsayan inşaat sanayinde asbest, özellikle asbest-çimento yapı malzemelerinde, ve borularda çatı malzemelerinde ve taban döşemelerinde yangın koruma ve akustik izolasyon amacı ile olduğu kadar elektriksel ve ısı yalıtım amacı ile de kullanılır (*World Construction, 1984; Erdik ve Sarıkaya, 1985; Shreve and Brink, 1975; Littleton, 1951; Sıhhi Tesisat, ...; Türk Standartları Enstitüsü, 1973; ASTM, C541-83; ASTM, C 296; ASTM, C428; ASTM, C551; ASTM, C220; ASTM, C208*).

Asbest-çimento bileşimi inşaat levhaları ve örtüleri (board and cladding), çimento-ya bağlanmış % 12-15 oranında chrysotile tipi asbest elyafı içerir (*World Construction, 1984*).

1978 yılında, ABD asbest tüketiminin %35'ini, asbest-çimento boru imalatı kapsamıştır. 300-1000 mm. çapında yüksek basınca dayanıklı boruların yapımında, çimento matrisine dayanıklılık vermek üzere asbest lifleri katılır (*World Construction, 1984; ASTM, C296*). Bu borular yeraltı sularında ve toprakta bulunan safsızlıklardan doğan korozyona karşı dayanıklıdır. Ancak, asbestin, bu borulardan erozyonla akıma karışması, tehlikeli bir ortam hazırlar.

Yine inşaat sanayinde asbest, oluklu ve levha şeklindeki çatı malzemelerinde ve bitümlü çatı örtüsünde bağlayıcı ve kuvvetlendirici olarak kullanılır. Burada asbest, yangın durumunda alevin yayılmasına ve ısının radyasyonla aktarılmasına da direnç gösterir (*World Construction, 1984*).

İşil ve akustik yalıtım amacı ile yüksek oranlarda asbest içeren malzemeler, kaba inşaat yapılarını örtmek için kullanılır. (*World Construction, 1984; ASTM, C220; ASTM, C208*). Boruların kazanların ve diğer endüstriyel cihazların izolasyonunda da asbestli levha ve kağıtlar kullanılır. Ayrıca asbestten, gevşek izolasyon dolgusu olarak da yararlanılır veya asbest lifleri, yalıtımı istenen yüzeylere, bağlayıcı maddele birlikte püskürtülür (*World Construction, 1984*).

Otomobil endüstrisinde asbest, fren ve balataların (marşların) yüzeyinde sürtünmeyi sağlamak için kullanılır (*World Construction, 1984*). Ayrıca lifli yapısı ve dayanıklılığı nedeni ile dolgu maddesi olarak (*World Construction, 1984; Moore and Mo-*

Toksik tozlar, vücuda alındıklarında sinir sistemi, karaciğer, böbrekler, mide ve bağırsaklar, solunum organları, kan yapıcı organlar gibi çeşitli organlarda kronik veya akut zehirli etki yaparlar.

ore, 1976), gasket yapımında (*World Construction, 1984; Cahan, 1984*) ve tekstil endüstrisinde (*World Construction, 1984; Wark and Warner, 1976*); ateşe ve sıya dayanıklılığı nedeni ile de kimya, petrokimya ve diğer endüstrilerde yalıtım olarak veya yalıtım malzemelerinin yapımında kullanılır (*World Construction, 1984; Erdik ve Sarıkaya, 1985; Cahan, 1984*).

a3) Asbest Kullanımında Alınan Önlemler: 1970'lerde başlayan yoğun araştırmalar sonucu, bir zamanlar asbest üretimi ve kullanımında önder olan firmalar, asbestle olan işlemleri terk ederek, asbest yerine kullanılabilen ürünlerin üretimine geçmişlerdir (*World Construction, 1984; Cahan, 1984*).

Hâlâ asbest kullanımına devam eden firmalar ise kullanımında özel önlemler alma yoluna gitmişlerdir (*World Construction, 1984; Moore and Moore, 1976*). Asbest fibrillerinin atmosfere yayılmasını önlemek üzere alınan ilkel tedbirler arasında, kuru maddenin dikkatli bir şekilde ve deneysel elemanlarca, uygun teneffüs ve diğer koruma cihazları kullanılarak uygulanması, kuru süreçler yerine ıslak süreçlerin kullanılması, tozlu asbest işlemlerinin olduğu bölgelerin etrafının, püskürtülmesi gereken yerlerde, asbesti, bir yapıştırıcı ile birlikte püskürterek, elyafların bu madde içinde tutunmasının sağlanması (encapsulation veya fixation) ve atıkların bez filtreden geçirilmesi sayılabilir.

Asbest elyaflarının toz halinde uçuşmasını önlemek üzere, fosfat gruplarının asbest elyaflarının yüzeyinde tutunması sağlanır veya kullanılan asbest tabakasının yoğunluğuna bağlı olarak, tabakaya, 3 inç derinliğine kadar penetre olabilen sıvı sodyum silikat püskürtülür. Sodyum silikat, bireysel asbest liflerini bir film şeklinde kaplayarak tozlanmanın önüne geçer; asbestin yararlı ömrü uzatılmış olur; ve böylece sökülme ve atılma işlemleri sırasında asbestle temas tehlikesi azaltılmış olur (*World*

Construction, 1984; Selikoff, et al., 1967; Cahan, 1984).

Bütün bu önlemlerin alındığı hallerde bile, asbestin, izolasyon maddesi olarak püskürtüldüğü uygulamalarda ve asbest içeren binaların yıkılması sırasında önemli sayıda asbestin ortama yayılması önlenemez. Asbest fibrilleri çok kararlı olduğundan, birleşerek daha büyük fibrilleri oluşturma eğilimini hiç göstermezler. Bu nedenle de filtre edildikten, çöktükten ve yıllarca bir binanın parçası olarak kaldıktan sonra bile havaya yeniden karışabilirler (*Selikoff, et al., 1967*).

Böylece, Amerika Birleşik Devletleri'nde, asbestin de diğer önemli çevre kirleticileri (karbon monoksit, kükürt oksitler, azot oksitler, yanmamış hidrokarbonlar, fotokimyasal oksitleyiciler, berilyum ve civa) gibi, sağlık açısından yeterince tehlikeli olduğu ve bu nedenle federal hükümetin, hava kalite standartı ve emisyon standartı koyması gerektiği anlaşılmıştır (*Wark and Warner, 1976; World Construction, 1984; Cahan, 1984*).

30 Mart 1973 tarihinde, asbest için EPA tarafından açıklanan emisyon standartlarına göre (*Wark and Warner, 1976*), herhangi bir asbest fabrikasından, izolasyon maddesi ve yanmayı önleyici maddelerden asbest katılmış kumaşlardan, yapı taban dekorasyonlarından ve kuru temel üzerindeki % 1'den fazla asbest içeren malzemelerin püskürtülerek kullanıldığı fabrika ve işyerlerinden gözle görülebilir bir emisyon olmamalıdır. Standartlar, ayrıca, binaların yıkılması sırasında alınması gereken bazı önlemlere de değinmektedir.

1975 yılında OSHA tarafından önerilen bir hava standartı (*Cahan, 1984*), 8 saatlik bir iş günü süresince maruz kalınabilecek seviyenin 3 lif / cm³ olması gerektiğini belirtir. Yine Osha, 1984 yılında, bu standartın 0.2 veya 0.5 lif / cm³ seviyesine indirilmesi hakkındaki teklifi kamuoyuna sunmuştur. Ancak, asbest üreten firmaların, asbestle ilgili olduğu sanılan hastalıklarla, düşük seviyeli temaslar arasında kesin bir ilişkinin henüz ispat edilmemiş olduğunu savunmaları; asbestin uygun ve güvenilir bir tarzda ölçülemez güçlüğü (*Cahan, 1984; Heidermans, 1978*); yüksek asbest derişimlerine maruz kalan inşaat işçileri ile ilgili olarak, sendikaların 0.1 lif / cm³ kuralının uygulanmasını istemeleri; ve ayrıca asbest yerine kullanılacak malzemelerin, asbesin çok daha pahalı olması (*World Construction, 1984; Cahan, 1984*) gibi çeşitli teknolojik yetersizlik ve ekonomik sorunlar, atımları sonuçsuz bırakmış, hava kalitesi standartları henüz bir kesinlik kazanmamıştır.

(*Arkası gelecek sayıda yer alacaktır.*)

TURBAN DOSYASI

TÜRK TURİZM TARİHİ İÇİNDE TURBAN

(TÜRKİYE TURİZM BANKASI, T.C. TURİZM BANKASI A.Ş., TURBAN TURİZM A.Ş.)'NİN
YERİ VE ÖNEMİ

YRD. DOÇ. DR. MEHMET ÖZDEMİR *

G

Geçtiğimiz 1992 yılı ortalarında, Dokuz Eylül Üniversitesi Aydın Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu ile Kuşadası Belediyesi'nin müştereken düzenledikleri, 25-27 Kasım 1992 tarihleri arasında Kuşadası Korumar Otel'de üçüncüsü yapılan "Ulusal Turizm Kongresi" için tebliğ vermem istenilmişti. Ben de o sıralarda üzerinde çalıştığım "Turizmin Sosyal Yapıya Etkileri Araştırmalarında Metodoloji Denemesi" konusunu düşünmüştüm.

Ancak basında birbiri arkasına manşetler patlamaya başladı:

◆ Yukarıda değişen bir şey yok!

Bunun son somut örneği tarihi Sait Halim Paşa Yalısı'nda yaşandı. (*Sabah*, 22 Temmuz 1992).

◆ Özal : Hiç kimseye avanta vermedim!

(Sait Halim Paşa Yalısı'nın kiralanmasıyla ilgili) "İktidarlar değişiyor ama, tepedekilerin göz koydukları yerlere avanta dağıtım usulleri değişmiyor, aynen devam ediyor" başlığı üzerine) (*Sabah*, 23 Temmuz 1992).

◆ Hemşeriler, yeğenler müdür oldu...

Demirel'in yakınları TURBAN'ı paylaştı. (*Hürriyet*, 22 Temmuz 1992).

◆ Ohh TURBAN'da saadet zinciri...

TURBAN Genel Müdürlüğü'ne atanan H. Ali Demirel'in iş ortağı Ömer Bilgin'in Sait Halim Paşa Yalısı'nı M. Ali İlcak'a ihale açmadan kiraladığı ortaya çıktı. (*Hürriyet*, 23 Temmuz 1992).

◆ Babanın vefası...

Demirel'in özel koruma görevlilerinden Ömer Bilgin TURBAN'a, Ahmet Baş ise AK-SANTAS'a genel müdür oldu. (*Sabah*, 24 Temmuz 1992).

◆ Müdüre bak müdüre...

TURBAN'ın "Ben Genel Müdürüm. İstedigimi Yaparım" diyen torpilli genel müdürü Ömer Bilgin, seyyar költeciye Yalova Termal Tesisleri'ne "Kaplıca Şefi" yaptı. (*Hürriyet*, 28 Temmuz 1992).

◆ Devletin gücü garibana yetiyor...

Adı yolsuzluk iddialarına karışan bakan, milletvekili, genel müdür ve bürokratların kılına dokunamayan hükümet, gücünü költeci Cabbar'a gösterdi. TURBAN Yalova'da kaplıcalara şef yapılan Cabbar Yıldız'ın görevinden alınması kararlaştırıldı. (*Hürriyet*, 30 Temmuz 1992).

◆ TURBAN'da seks rezaleti!..

Müfettiş raporuna göre, devletin tatil köyünde "Romen kadın ticareti yapıldı." (*Milliyet*, 30 Temmuz 1992).

◆ Seks rezaletinde varan 2...

TURBAN Akçay'daki "Romen kadın ticaretinden sonra, devletin Samsun Otelinde "Rus kadınlarla alem." (*Milliyet*, 31 Temmuz 1992).

◆ Ateş, TURBAN'ı geri istiyoruz. (*Milliyet*, 2 Ağustos 1992).

◆ Hadim eden Genel Müdür...

TURBAN Genel Müdüründen şaşırı açıklamalar... "Bir daire müdürü sorgulamada altına kaçırıldı", "Müşteriye tecavüz eden şefi erkeğinden ettim", "Kadın ikram edilmiş", "Devleti soydular." (*Milliyet*, 3 Eylül 1992).

Türkiye'nin en büyük üç gazetesinde yer alan bu manşetler, çeşitli gazetelerde ard arda yayımlanan haberler, en ciddi köşe yazarlarının yazıları, karikatürler...

Ne olmuştu? Bu bahsedilen benim bildiğim TURBAN mıydı? Hayatımın on yedi senesini verdiğim, başarısı için gecemizi gündüzümüze kattığımız; Türkiye'nin en güzide, dünyanın sayılı turizm kurumlarından olan TURBAN mıydı?

Yine çalışma hayatımızın en mutlu yıllarını

geçirdiğimiz, mensubu olmakla her zaman gurur duyduğumuz ve itibar gördüğümüz TURBAN mıydı?

TURBAN'da çalışanlar birer cinsi sapık, seks hastası, seks pazarcı, devleti soyan hırsızlar, yağmacılar mıydı?

Benim bildiğim, içinde yaşadığımız TURBAN BİR MEKTEB'ti. Bu okulda, hem biz yetişmiş, hem pek çok turizm elemanını yetiştirmiştik. Turizm sektörünün her sahasında; mühendisinden mimarına, muhasebecisinden aşçısına, garsonundan işletme yöneticisine kadar her kesimde ve kademede insan TURBAN mektebinde tedris görmüştü. Bunlar ülkemizin her tarafına yayılmış, Türk turizmine hizmet veriyorlardı. Halihazırda TURBAN'ın içinde de olsa, TURBAN dışında turizm sektöründe de olsa, bu insanların önemli bir kısmı şerefli, namuslu, gururlu, sahalarında uzmanlaşmış, bilgili ve tecrübe sahibi kişilerdi!

Tüm bu duygu ve düşüncelerle tebliğ konumu değiştirdim. Amacım; yıllarca ekmeğini yediğim ve ömrümün en sevinçli günlerini yaşadığım müesseseme karşı olan vicdan borcumu, bu şekilde olsun ödemektir. Bu yazı, bu duygularla kaleme alındı.*

* Bu inceleme kaleme alındıktan sonra da zaman zaman TURBAN'la ilgili haberler basında eksik olmadı. Bu haberlerden bazıları yorumusuz olarak sunuyorum:

● TURBAN'a kâr ettiremezsem beni Kızılay Meydanı'nda asın (*Meydan*, 15 Kasım 1992).

● TURBAN Genel Müdürü Ömer Bilgin, bozuk düzemin üzerine giden Don Kişot gibi... * Başaramazsam beni Kızılay Meydanı'nda asın (*Ekonomi*, 22 Kasım 1992).

● Genel Müdür Bilgin'in ilginç projeleri bitmiyor: TURBAN şimdi de balık, pastırma, sucuk üretiyor. Personeline balık tutturup, sattırın TURBAN Genel Müdürü Bilgin, 3 bin liraya şarap imal edip 40 bin liraya satmaya başladı. Bilgin, ayrıca Kayseri'de sucuk imalathanesi kurdul (*Meydan*, 22 Aralık 1992).

● Genel Müdüre bakın...

Seçim sırasında Süleyman Demirele koruma polisliği yapan ve daha sonra TURBAN Genel Müdürlüğü'ne atanan Ömer Bilgin, bürokrat olduğunu unuttu ve A.P. Kongresi'nde kulis faaliyetlerine katıldı. (*Hürriyet*, 22 Aralık 1992).

* Yrd. Doç. Dr. Mehmet Özdemir, TURBAN TURİZM A.Ş. eski Genel Müdürüdür. Halen Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde öğretim üyesidir.

I - GİRİŞ

Türk Turizm Tarihi'ni araştırdığımız zaman, Türkiye'de modern anlamda turizmin; 'Batılılaşma' hareketinin de başlangıcı olarak kabul ettiğimiz "Tanzimat" hareketiyle beraber başladığını, Pera Palas Oteli'nin açılmasıyla Batı tipi konaklama tesislerinin de devreye girdiğini, üçüncü aşamada ise Hilton Oteli'nin açılmasıyla ve sektör bankası olarak Türkiye Turizm Bankası (T.C. Turizm Bankası A.Ş.)'nin kurulmasıyla yaygınlaştığını görüyoruz (1).

Özellikle 3. aşama, bizce çok önemlidir. Çünkü 3. aşamada, yani Hilton Oteli'nin açılmasında ve Türkiye Turizm Bankası'nın kurulmasında aynı olguyu görüyoruz: Devlet otoritesi ve siyasî karar organları.

Hilton Oteli, Emekli Sandığı tarafından yaptırılmıştır. Açılış tarihi 1955'dir. Yetkililere göre, yerli işletmeciyile çalışmaya cesaret edilememiştir. Emekli Sandığı, Büyük Tarabya Oteli, Büyük Efes Oteli, Maçka Oteli gibi tesislerle daha ziyade büyük şehirlerin ihtiyacını karşılamaya yönelmiştir (2).

Türkiye Turizm Bankası, o zamanın Başbakanının "Bir memlekette ekonomik hayat ve altyapı asgari ölçüde teşekkül etmezse, o memlekette turizm olmaz" düşüncesiyle, topyekün kalkınma hamlesinin bir enstrümanı olarak düşünülmüş ve kurulmuştur (3).

Türkiye Turizm Bankası'nın kuruluş amacında üç temel unsur egemendir. Turizm tesislerinin yatırımı, bunların işletilmesi ve bankacılık faaliyetleri. Böylece TURBAN Türk turizminin İstanbul dışına çıkararak, Anadolu'ya yayılmasında en büyük etken olmuştur. Yatırımını yaptığı işletmeleri kendisi işletmesi de turizm personelinin yetişmesini sağlamıştır. Turistik tesislerin kredilendirilmesiyle de, ülkemizdeki konaklama tesislerinin çok önemli bir kısmını turizm sektörüne kazandırmıştır.

TURBAN Türk turizminin İstanbul dışına çıkarak, Anadolu'ya yayılmasında en büyük etken olmuştur. Yatırımını yaptığı işletmeleri, kendisinin işletmesi de turizm personelinin yetişmesini sağlamıştır

II - TARİHÇE

İkinci Dünya Savaşı'nı izleyen yıllarda savaşın turizm üzerindeki olumsuz etkilerini hafifletmeye çalışan Avrupa devletleri, turizm endüstrisine hayatiyet kazandırabilmek için bir yandan kredi müesseseleri kurmaya; diğer yandan giderek yoğunlaşmaya başlayan turizm hareketlerinin doğurduğu konaklama ihtiyacını karşılayabilmek için de turizm konaklama tesisleri kurmaya başlamıştır. Avrupa ülkeleri söz konusu gelişmenin sağlanabilmesi konusunda finansman ihtiyacını karşılayabilecek ve turizm işletmelerini içinde toplayacak bankalar kurmuştur.

Bu örgütlenmenin öncülüğünü başlatan İsviçre ve Fransa; İtalya ve Yunanistan gibi diğer Avrupa ülkelerine de örnek olmuştur. Gelir düzeyinin giderek yükseldiği ülkelerde yaşayanlar, gerek kendi ülkeleri içinde, gerekse diğer ülkelere artan oranlarda geziler yaparak yeni bir endüstrinin; turizm endüstrisinin doğmasını açmıştır.

Turizm hareketlerinin, ülkelerin ekonomisine yaptığı olumlu etkileri dikkate alan, elverişli doğal kaynaklara sahip olan ülkeler, tatil turizmi hareketini kendi ülkelerine çekebilmek amacıyla konuya özel bir ilgi göstermeye başlamışlardır

Ülkelerin ekonomisi üzerinde en belirgin etkiyi ödemeler dengesinde gösteren turizm hareketleri, diğer birçok sektörün de gelirlerini önemli derecede etkilemektedir. Büyük ölçüde hizmet üretmek anlamına gelen turizm hareketleri istihdam imkânları yaratması bakımından da önem taşımaktadır.

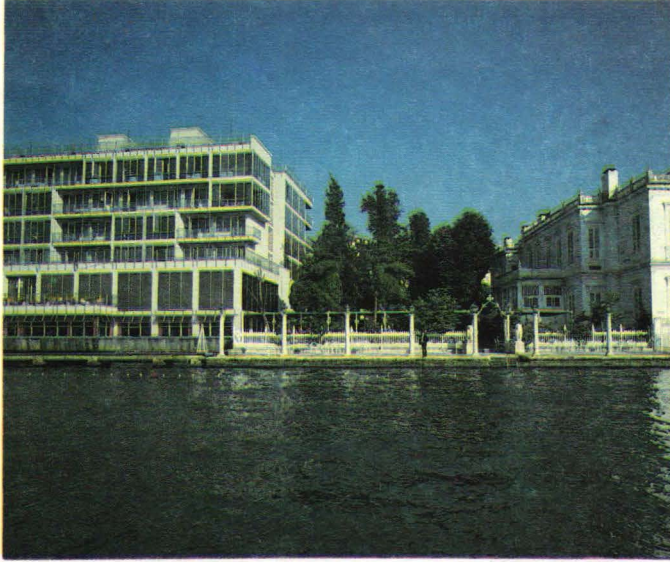
Öncelikle Batı Avrupa ülkelerinden başlayan ve giderek hemen tüm Avrupa ülkelerine yansıyan turizm endüstrisinin gelişmesine yardımcı olacak örgütlenmeler, doğal kaynakları çok elverişli olan bizim ülkemiz için de örnek oluşturmuştur.

Nitekim, 23.06.1955 tarihinde Türkiye Turizm Bankası A. Ş. kurulmuştur. İcra Vekilleri Heyeti'nin 23.06.1955 tarih ve 4/5413 sayılı kararı ile kurulmasına izin verilen Banka'nın kuruluş amacı kararda şu şekilde açıklanmıştır.

"Memlekette iç ve dış turizmi geliştirmek maksadıyla gereken propagandayı yapmak, seyahat acenta büroları tesis etmek, seyahat tertip etmek ve bu maksatla nakil vasıtaları tahrik etmek, turizmin her safhası üzerinde çalışan teşekküllerle münasebetler temin etmek, turistik tesisler vücuda getirmek ve işletmek hususunda çalışan ve çalışacak olan müesseseleri teşvik ve Bankalar Kanunu hükümleri dairesinde finanse etmek..."

Banka'nın ilk kurucuları şunlardır: Dr. Mükerrerem Sarol, Osman Kapani, Prof. Dr. Muhlis Ete, Dr. Behçet Uz, Burhanettin Onat, Dr. Lütfi Kırdar, Mehmet Aldemir, Fahrettin Ulaş, Mithat Dülge, Sadı Bekter, Muammer Saykan, Suad Yurtkoru, Ragıp, Mihriban ve Sadberg Sarımahmutoğlu, Bisan Dikmen, İsmet Özbek, Nadir Nail Keçili.

Türkiye Turizm Bankası kendisine verilen "... turistik tesisler vücuda getirmek ve işletmek..." görevlerini yerine getirmek üzere faaliyetlerini sürdürürken, 04.05.

Turban Yeniköy Carlton ve Sait Halim Paşa Yalısı.

1960 gün ve 74470 sayılı kanunla, yeniden yapılanmış ve Türkiye Turizm Bankası A.Ş.'nin bütün aktif ve pasifini devralarak T.C. Turizm Bankası A.Ş. adı altında 08.02.1962 tarihinde fiilen çalışmaya başlamıştır.

Kurulduğu tarihten itibaren iki ana görevinden biri olan turizm endüstrisi tesisleri kurmak ve işletme görevini kesintisiz olarak sürdürmüş, ülkemizde sektöre yapılacak yatırımların teşviki ve yönlendirilmesine ilişkin bankacılık görevlerini ise mali olanakların sağlandığı 1967 yılından itibaren yer-

ne getirmeye başlamıştır.

Öncü - örnek niteliğindeki işletmecilik faaliyetlerini yurt sathına yayarak, hem turizm işletmeciliği konusunda örnek olan hem de mali desteği ile ülkemizin mevcut yatak kapasitesinin önemli bir bölümünün yaratılmasını sağlayan, kurulduğu yıllardaki adıyla Türkiye Turizm Bankası A.Ş., 1960 yılında yeniden yapılarak faaliyetlerini 1989 yılına kadar kesintisiz olarak sürdürmüştür (4).

T.C. Turizm Bankası A.Ş., Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Kurulu'nun 30.04.1987 tarih ve 54 sayılı kararının 3. maddesine istinaden Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Özelleştirilmesine ilişkin 28.05.1986 tarih ve 3291 sayılı kanuna tâbi kılınarak, özelleştirilmesine karar verilmiştir. Böylece T.C. Turizm Bankası A.Ş. bünyesindeki ve TURBAN kısaltılmış adıyla (Tur: Turizm, Ban: Bankası) anılan işletmeler, Yüksek Planlama Kurulu'nun 27.09.1988 tarih ve 88/9 sayılı kararıyla Banka bünyesinden ayrılarak ayrı bir şirket statüsü kazanmışlardır.

Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nin 29 Kasım 1988 tarihli ve 2155 sayılı nüshasında yayınlanan YPK kararı ve Şirket Ana Statüsü'ne göre "şirketin ünvanı Turban Turizm Anonim Şirketi, işletme adı TURBAN'dır."

Turban Turizm A.Ş., süratle yapılan düzenlemelerden sonra 01.01.1989 tarihinden itibaren fiilen faaliyete geçmiştir.

Hemen akabinde de, Yüksek Planlama Kurulu'nun 20.01.1989 tarih ve 89/T - 2 sayılı kararıyla "ülke kalkınmasında sektörler arası denge ve uyum imkânlarını artırmak, kaynakları birleştirerek daha etkin kullanımını sağlamak üzere" sanayi sektörü ile turizm sektörü nde kalkınma ve yatırım bankaları olan Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. ve T.C. Turizm Bankası A.Ş. birleştirilmişlerdir.

Böylece tarihe karışan T.C. Turizm Bankası A.Ş.'nin işletme adı TURBAN, Turban Turizm A.Ş.'nde yaşamaya devam etmiştir.

III - FAALİYETLERİ

Turizm Bankası'nın görevleri "Bankacılık Faaliyetleri", "Yatırım Faaliyetleri" ve "İşletmecilik Faaliyetleri" olmak üzere üç ana grupta toplanmış bulunmaktaydı.

A) BANKACILIK FAALİYETLERİ

Turizm Bankası, turizm sektörünü destekleyen tek finansman kuruluşuydu. Turizm Bankası mevduat işlemleri yapan bir banka durumunda olmayıp, bir yatırım bankası niteliği taşımaktaydı.

Banka, bir taraftan Türkiye'nin yatak kapasitesinin artmasına katkılarını sürdürürken, diğer taraftan özel ve tüzel kişiler tarafından yapılan turizm amaçlı yatırımları, Turizm Bakanlığı'nın politikasına uygun olarak uzun vadeli ve düşük faizli krediler vermek suretiyle teşvik etmiş ve bu yolla da ülkemiz yatak kapasitesinin artmasını destekle-

T.C. Turizm Bankası A.Ş.'nin ilk amblemi

miştir. Bu hizmet, turizm sektörüne yapılacak olan yatırımların teşviki ve yönlendirilmesi görevi yanında; yeni kurulmakta olan turistik tesisler ile yenileştirme yapılan kurulmuş tesislere inşaat, mefruşat ve işletme kredileri tahsis etmek suretiyle sürdürülmüştür (5).

T.C. Turizm Bankası A.Ş., ayrıca deniz ulaşım araçları, lokantalar, seyahat acentalarını da desteklemiştir.

Banka'nın kredi imkanlarıyla desteklediği en önemli konaklama tesislerinden birisi de ev pansiyonculuğudur. Talebin yüksek olduğu dönemlerde ucuz ve temiz ilave yatak kapasitesi yaratabilme, turistin toplumsal yapımızı tanınmasını kolaylaştırma amacıyla bir ailenin kendisine ait bir evin veya birkaç odasının turizm mevsimi boyunca normal bir ev düzeni içerisinde pansiyon haline dönüştürülmesi veya pansiyon olarak kullanılan ve ev niteliğini kaybetmemiş teşebbüslerin eksikliklerini gidermek, standartlarını yükseltmek amacıyla yaygın bir şekilde kredi tahsisi yapılmıştır(6).

T.C. Turizm Bankası A.Ş., krediden yararlanacak yatırım ve hizmet dalları kapsamını giderek daha da genişletmiş, 1988 yılından itibaren;

a) Münhasıran uygulamalı turizm eğitimi sağlamak amacıyla kurulacak tesisler: (söz konusu tesisler, turizm sektörünün vasıflı personel ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulacak uygulama oteli türündeki tesislerdir)

b) Sağlık merkezi tesisleri: Bunlar Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından ortaklaşa belirlenecek esaslar çerçevesinde gerçekleştirilecek ve ağırlıklı olarak turistik yörelere hizmet verebilecek olan teşvik belgesi almış tesislerdir.

**Zannederim
"T.C. Başbakanlık
Turban Turizm
İşletmeleri" olarak
yapılan tüm işlemler
maluldür; hukuki
geçerliliği yoktur.
Demek ki,
bu konu ileride
tekrar gündeme
gelecektir. Ama
olan müesseye
olmuştur.**

c) Kısa mesafeli hava taşımacılığı: Bunlar, turizm faaliyetlerinin önemli bir ögesini teşkil eden taşımacılıkta duyulan boşluğun giderilmesi amacıyla gerçekleştirilen ve kısa mesafeli hava taşıma aracılığıyla ilgili olarak alt ve üst yapı, taşıma araçları, teçhizatlar ve gerekli malzeme için yapılacak yatırımlardır.

Banka, turizm yatırım işletmecilik ve pazarlama faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için tüm finansal kaynakları mümkün olabilen en uygun şartlarda yatırımcıların hizmetine sunmuş, imkânları ile birlikte projelerin verimliliğini artırıcı çalışmalar konusunda da yatırımcılara destek olmuştur.

İleriki sayfada verdiğimiz tablodan da görüleceği gibi, 10.10.1980 ile 30.06.1990 tarihleri arasında toplam 1.717 projeye 1.501.2 milyar TL kredi tahsisi yapılmıştır.

1985 yılında yapılan tahsislerde 8.185 yatak, 1986 yılında yapılan tahsislerde 12.338 yatak, 1987 yılında 26.790 yatak, 1988 yılında 24.695 yatak, 1989 yılında 13.268 yatak ve 1990 yılında da (30.06.1990 tarihi itibarıyla) 6.888 yatak desteklenmiştir. Yani yaklaşık ola-

rak sadece 10 yıl içinde 100.000 yatak turizm sektörüne kazandırılmıştır(7).

Turizm sektörü içerisinde mevcut yatak kapasitesinin en az dörtte üç oranındaki miktarı, T.C. Turizm Bankası A.Ş.'nin eseridir.

B) YATIRIM FAALİYETLERİ

Banka, bir yandan kendi adına yatırımlarını sürdürürken; sahip olduğu ve tahsis edilen kamu arazilerinde TURBAN tesislerini inşa ederken, diğer taraftan da kuruluş kanunu gereğince mali kaynağı Turizm Bakanlığı'nca temin edilen yatırım faaliyetlerini Bakanlık adına yürütmüştür.

Bankanın yatırım faaliyetlerini üç ana başlık altında toplamak mümkündür.

a) Banka Yatırım Faaliyetleri

Banka yatırımları birtaraftan yeni tesislerin hizmete girmesini temin için planlanırken, diğer taraftan mevcut tesislerin iyileştirilmesi ve genişletilmesi çabalarını da sürdürmüştür. Mevcut tesisler süratle daha iyi bir duruma getirilirken, Bankanın işletmeler zincirine dahil edilmesi planlanan 400 yataklı TURBAN Ankara Oteli, 500 yataklı TURBAN Köroğlu Oteli, 600 yataklı TURBAN Kemer Marina Oteli gibi tesislerin proje çalışmalarına da devam edilmiştir. Bunlardan Kemer Marina Oteli'nin inşaatı tamamlanmıştır. Bu otelin yıllar önce inşaatı bitmiş, ancak tek bir işlem yapılmamış bir şekilde durmaktadır.

b) Kültür ve Turizm Bakanlığı Adına Yapılan Yatırım Faaliyetleri

Bankanın kuruluş kanunu gereğince mali kaynağı Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından sağlanmak kaydıyla anılan Bakanlık adına yapılan yatırımların en önemlilerini şu şekilde sıralamak mümkündür.

i - 280 yataklı Akçay Kamping, 450 yataklı Köyceğiz İztuzu Otel, 1200 yataklı Side Titreyengöl Tatil Köyü, 650 yataklı Antalya Otel gibi konaklama merkezleri. Bunlardan Akçay hariç, diğerleri proje safhasındakalmıştır,

ii - Çeşme Kalesi, Kuşadası, Güvercinada, Bodrum Kalesi, Çanakkale Şehitler Abidesi, Kılıt-Ül Bahir Kalesi ve Edirne Selimiye Camii'nin aydınlatma ve seslendirme işleri,

iii - İstanbul Kongre ve Gösteri Salonu inşaatı,

iv - Turizme tahsis edilen bölgelerin fiziksel planlaması,

v - Yalova Termal Tesisleri'nin stardardının yükseltilmesi ve kapasitesinin artırılması, yeni binaların yapılması,

vi - Antalya Kaleiçi Yat Limanı restorasyon inşaatı,

vii - Kuşadası Açık Yüzme Havuzu ve yan tesisleri inşaatı v.s.

c) Güney Antalya Gelişim Projesi

Antalya'nın 20 km güneyinde başlayıp, 70 km güneydoğusundaki Gelidonya burnuna kadar olan saha içinde ilk etapta 14.000 olan saha üzere toplam 25.000 yatak kapasitesi yaratılacak olan ve Dünya Bankası'ndan sağlanan 26 milyon dolarlık dış kredi ile desteklenen "Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi" Banka'nın eseridir. Muazzam bir turizm yoğunluğu olan yörede arıtma tesisinden yat limanına, çeşitli alt ve üst yapı tesislerinden; otel, motel, tatil köyü, yüzlerce tesis T.C. Turizm Bankası A.Ş.'nin abideleri olarak yer almaktadır(9).

T.C. Turizm Bankası A.Ş., 23 Temmuz 1984 gün ve 18467 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ilke ve politikalarına göre "... doğrudan yatırım yapması yerine fonların kredi olarak kullanılması tercih olunacaktır" hükmüne uya-

TURBAN, eğitim faaliyetlerini yalnızca kendi bünyesinde sınırlı ve saklı tutmamış, öncelikle işletmelerinin bulduğu bölgelerden başlayarak tüm Türkiye'ye yaymıştır.

rak 1985 yılından sonra doğrudan yatırımyapmamıştır.

C) İŞLETMECİLİK FAALİYETLERİ

Türkiye Turizm Bankası A.Ş.'nden, TURBAN TURİZM A.Ş.'ne, 1955 yılından 1991 yılına kadar olan süre içinde TURBAN'ın işletmecilik faaliyetleri tarih sırasına göre şöyledir (8).

1 - Kilyos İşletmesi

1956 yılında plaj ve restoran olarak hizmete açılan ve İstanbul - Kilyos'ta bulunan tesis, Banka'nın ilk işletmesidir. O yıllarda yöre halkın yoğun ilgisi sonucu kısa sürede beğenilen, aranan bir tesis olmuştur.

2 - Yeniköy İşletmesi - Yeniköy Carlton Otel

İstanbul - Yeniköy'de bulunan Sait Halim Paşa Yalısı ile, yanındaki yalı ve arkasındaki arazi satın alınarak yeniden düzenlenmiş ve 15 odalı bir otel ile yalı bahçesindeki gazino **Yeniköy Boğaziçi Otel ve Gazino İşletmesi** adıyla 1960 yılında işletmeye açılmıştır. 1966 yılına kadar hizmet veren bu yalı ve gazino, bu tarihten sonra Mini Carlton olarak anılan 34 odası, barı, restoranı ve yüzme havuzu olan bir işletme olarak 1966 yılında hizmete girmiştir. Bu işletmenin faaliyeti ile birlikte plaj ve yalı bahçesi de hizmete devam etmiştir.

Yeniköy Carlton İşletmesi, aneksi olarak hizmet veren Kara Moteli ile birlikte, 07.02.1985 tarihine kadar 122 oda, 242 yatak kapasitesi ile hizmet vermiştir.

3 - Edirne Kervan Otel

Edirne - İstanbul karayolunun başlangıcında olan Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne ait Kervan Otel 25. 11.1959 tarihinde T.C. Turizm Bankası A.Ş.'nce kiralanarak hizmete açılmıştır. Kervan Otel, 26. 11.1969 tarihinde mal sahibi Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne devredilmiştir.

4 - Küçüksu Plaj ve Gazino İşletmesi

İstanbul Boğazı'nın Anadolu yakasında Küçüksü Mevkii'nde büyük bir konaklama tesisi yapımı düşünülerek satın alınan 23 dönümlük arazide İstanbul İmar Planlarının müsait olmaması ve büyük çapta finansman ihtiyacı gerektirdiği için yatırım gerçekleşmemiş ve o günkü mevcut durumuyla 1960 yılında işletmeye açılmıştır.

205 kabini ve küçük bir gazino ile plaj işletmesi olarak hizmete açılan tesis, ilk açılış yılında Banka tarafından işletilmiş, ancak daha sonraları bazı yıllar kiraya verilerek, bazı yıllarda da Banka tarafından işletilerek hizmet vermiştir.

5 - Dilson Otel

İstanbul Taksim'de bulunan 184 yataklı Dilson Otel, T.C. Turizm Bankası A.Ş.'nce kiralanarak 05.10.1966 tarihinde hizmete açılmıştır. Ülke turizminin o yıllarda daha da zorlayıcı bir ihtiyacı olan kalifiye personel yetiştirme zorunluluğu ile bir otel - okul olarak çalıştırılması planlanan Dilson Otelinde ilk açılış yılında kısa devreli hizmet içi eğitim programları başarıyla uygulanmıştır. Otelin, 23. 10.1976 tarihinde hizmetine son verilmiştir.

6 - Ataköy Restoran, Kafeterya ve Büfeler İşletmesi

Ataköy plajındaki bu hizmet üniteleri 1966 yılı yazında T.C. Turizm

TURBAN'ın dört eski genel müdürü Turban Turizm A.Ş.'nin 1. yıl kutlamalarında..
(Muzaffer EMRE, Haşım GÖNENÇ, Cafer CANLI ve Mehmet ÖZDEMİR)

Bankası A.Ş.'nce kiralanarak işletmeye açılmış, restoranı bütün bir yıl hizmet vermiştir.

7 - Sorgun Motel ve Kamping Tesisleri

T.C. Turizm Bakanlığı tarafından 10 yıllık bir süre için Banka'ya devredilen Antalya, Alanya güzergahı üzerinde Manavgat'a 4 km. mesafede bulunan 20 yataklı geniş bir kamping alanına sahip olan Sorgun Kamping Tesisleri ve ayrıca Sorgun Köyü'ne ait olup kiralanın 12 yataklı motel ile birlikte 24 Mayıs 1967 tarihinde işletmeye açılmıştır.

Bakanlık tarafından yeniden yaptırılan 12 yataklı tesisin ilavesi ile 44 yatak kapasitesine ulaşan bu işletme, 1971 yılına kadar hizmet vermiş, bu tarih itibarıyla Turizm Bakanlığı'na iade edilmiştir.

8 - Marmara Otel

Atatürk Orman Çiftliği tarafından yaptırılan Ankara Marmara Otelinin işletmeciliği görevi 440 sayılı kanununun 24. maddesi gereği, 14.12.1968 tarih ve 06.11.1968 ve 6/11068 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile T.C. Turizm Bankası A.Ş.'ne verilmiş, ancak bu görev aynı kanun gereği, T.C. Turizm

Bankası adına Emek İnşaat ve İşletmecilik A.Ş.'ne devredilmiştir.

9 - Akçay Tatil Köyü

Turizm Bakanlığı tarafından işletmecilik görevi T.C. Turizm Bankası A.Ş.'ne verilen tesis, 1968 yılında hizmete açılmıştır.

Hizmete açıldığı yılda 80 bungalow, 16 motel odası, 19 plaj evi ve 8 apartman dairesinden oluşan toplam 123 oda, 316 yatak kapasitesine sahip olan tesiste restoran, kafeterya, amerikan bar, oyun salonu, spor sahaları bulunmaktaydı.

Açıldığı günden bu güne arınılan, örnek bir tesis olarak hizmet veren işletmeye, açılıştaki kapasitesine ek olarak 1976 yılında 32 motel odası, 4 bungalow ve 5 plaj evi yapılmış, kapasitesi 164 oda ve 440 yatağa ulaşmıştır. Daha sonra da hizmet sunumunda niteliği arttırmak amacıyla, her iki bungalow birleştirilerek ikişer odalı plaj evine dönüştürülmüş, kapasitesi de 120 oda, 392 yatak olmuştur. 4 bungalow ve 8 yatak ise doktor revir odası ile tur lideri ve rehber odası olarak kullanılmaya başlanmıştır.

1983 yılında 60 kişilik A'la Carte restoran, kaptan bar ve biri çocuklar için olmak üzere 2 yüzme havuzu yapılmıştır.

Tesisin yanında bulunan ve Turizm Bakanlığı'nca T.C. Turizm Bankası A.Ş.'ne tahsis edilen arazi üzerinde 1986 yılında gerçekleştirilen Apart Otel türü 100 oda ile tesis, toplam 220 oda, 632 yatak kapasitesine ulaşmıştır.

10 - Çeşme Otel

T.C. Turizm Bankası A.Ş. tarafından yaptırılan Çeşme Otel, 122 oda, 244 yatak kapasitesi, 300 kuverlik restoranı, geniş lobby'si, amerikan bar-pastane ve geniş plajı ile 20 Temmuz 1969 tarihinde hizmete açılmıştır.

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda; T.C. Turizm Bankası A.Ş.'nin doğrudan işletmecilik yapma-

TURBAN tarafından yayınlanan kitaplardan bazıları

Turizm Bakanları ve rahmetli Sıtkı YIRCALI ve rahmetli Nihât KÜRŞAT

arak tesislerinin işletmeci bir kuruluşa devredilmesi öngörüldüğünden Çeşme Oteli'nin işletmeciliği 30.04.1969 tarihinde imzalanan Hasılat Kira Sözleşmesi gereği Emek İnşaat ve İşletmecilik A.Ş. 'ne verilmiştir.

Tesis, 1971 yılı sonuna kadar anılan şirket tarafından işletilmiştir. Ancak, 1971 yılında Banka'nın Kanunu'nda bazı değişiklikler yapılarak Banka'nın bir kısım tesislerini yıllardır işlettiği, bu konuda elemanlarının tecrübe kazandığı bu nedenle tesislerin işletilmesi görevini üstlenen departmanın Banka'dan ayrılmayarak daha önceleri de olduğu gibi kredi, işletmecilik ve yatırım fonksiyonlarını bir arada yürütmesi öngörülmüştür.

Bu görüşün ışığı altında 1969 yılında hizmete arz edilip, işletmeciliği Emek İnşaat ve İşletme A.Ş.'ne verilen Çeşme Oteli, 31.12.1971 tarihi itibarıyla anılan şirketten devralınarak Banka'nın otel zincirine eklenmiştir.

1972 yılından itibaren Banka tarafından işletilmeye başlanan tesis, 1980 yılında hizmete giren aneks binası ile toplam 220 oda, 440 yatak kapasitesine ulaşmıştır. 1983 yılına kadar sezonluk hizmet veren tesis, 1983 yılından itibaren yıl boyu hizmet sunmaya başlamıştır.

Dört yıldızlı otel belgesi ile işletilmekte olan tesiste lobby, restoran, A'la carte restoran, amerikan bar, snack bar, cafe, bira bahçesi, diskotek, TV salonu, oyun odası (slot machine), bilardo, sauna, 1980 yılında hizmete giren termal hamam, olimpik boyutlarda yüzme havuzu, çocuk bahçesi, tenis kortu, basketbol alanı, 200 kişilik konferans salonu ve plaj bulunmaktadır.

11 - Marmaris Tatil Köyü

Turizm Bakanlığı'nca 1965 yılında yapımına başlanan Marmaris Tatil Köyü, 1971 yılında Banka tarafından tamamlanarak 01. Temmuz 1971 tarihinde hizmete açıl-

Turizm Bakanları Orhan BIRGİT ve Lütfü TOKOĞLU

mıştır. 134 oda, 382 yatak kapasitesi ile hizmete açılan tesiste; 400 kuverlik self-service restoran dinlenme ve oyun salonları, amerikan bar, diskotek, voleybol sahası ve plaj bulunmaktaydı.

Marmaris ilçesinden 7 km. uzaklıkta bulunan ve 45.000 m² arazi üzerine kurulu bulunan işletmenin bugünkü oda kapasitesi 246, yatak kapasitesi 510'dur. Bunun yanı sıra restoran, A'la carte restoran, diskotek, TV-oyun salonu, kafeterya bar, 2 adet snack-bar, plaj, spor sahaları birimleri bulunmaktadır.

12 - Abant Oteli

24.11.1957 tarihinde 2.000.000 TL. sermaye ile kurulan ve Abant Oteli tesislerinin işletmeciliğini ya-

T.C. Turizm Bankası A.Ş. tarafından düzenlenen eğitim programlarından bir tanesi: İngilizce, Almanca, Fransızca, İtalyanca dil kursu, Çeşme...

parak faaliyette bulunan Abant ve Bolu Çevresi Turizm A.Ş.'nin kuruluşundan bu yana en fazla hisseye sahip olan ortağı, T.C. Turizm Bankası A.Ş.'dir.

Abant Otelinin talebi artırıcı yan üniteler yapımı ile birlikte yeniden yapılması için başlatılan yatırım çalışmalarına Haziran 1975 tarihinde başlanmıştır. Yeni yatırımla birlikte işletme; kapalı yüzme havuzu, sauna, seminer salonu, 250 kişilik restoranı gibi yan üniteleri de bulunan toplam 95 oda kapasitesine sahip olmuş ve Aralık 1977 tarihinde hizmete açılmıştır.

13 - Sultanahmet Ses ve Işık Gösterisi İşletmesi

Sultanahmet Camii'nin kuruluş öyküsünün tarihçesini ses ve ışık düzeniyle yerli ve yabancı turistlere en iyi biçimde tanıtmak amacıyla Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nca Sultanahmet Camii'nin bahçesinde, ses ve ışık gösterisi adıyla bir tesis meydana getirilmiş ve işletilmesi 1570 sayılı yasanın 2. maddesi gereğince, 1974 yılında T.C. Turizm Bankası A.Ş.'ne verilmiştir.

Sultanahmet ses ve ışık gösterisi işletmeciliği, 1983 yılında bırakılmıştır.

14 - Anıtkabir Ses ve Işık Gösterisi

Türk ulusunun tarihi öyküsünü Anıtkabir'in atmosferi içinde ses ve ışık düzeniyle yerli ve yabancı turistlere en iyi biçimde anlatabilmek amacıyla, Turizm Bakanlığı tarafından Anıtkabir tören alanında ses ve ışık gösterisi adıyla bir tesis meydana getirilmiş ve bu tesisin işletilmesi görevi 1570 sayılı yasa ile 1974 yılında T.C. Turizm Bankası A.Ş.'ne verilmiştir.

Anıtkabir Ses ve Işık Gösterisi İşletmeciliği, 1983 yılında bırakılmıştır.

15 - Bodrum Yat Limanı

1979 yılında T.C. Turizm Ban-

**Günümüzde,
zaman zaman
Turizm Bankası'nın
yeniden kurulması
gündeme gelmektedir.
Biz herhalde, her gün
takalarla Amerika'yı
tekrar keşfetme
alışkanlığından
kurtulamıyoruz.
Turizm Bankası modeli,
35 yılda belli bir
düzeyle gelebilmişti.
Şimdi böyle bir
teşebbüse geçilse,
ancak 2028 yılında
Turizm Bankası'nın
seviyesine gelir.**

kası A.Ş.'nce işletilmeye başlanan Bodrum Yat Limanı, 125 yat kapasiteli olup, bağlama yapan her yata elektrik ve su sağlanmakta, VHF telsiz sistemi, akaryakıt istasyonu, denizde ve karada yangın söndürme sistemi, 24 saat gözetim, çöp toplama, meteorolojik bilgi, akü şarj, motor servisi, para bozma, PTT, genel telefon (trunk call), teleks, danışma, çamaşırhane, revir, duş ve WC, otopark, yat ve deniz malzemeleri satış yeri, market, yat kulüp, snack-bar ve akaryakıt istasyonu ile hizmet vermektedir.

16 - Kuşadası Yat Limanı

550 yat kapasitesine sahip Yat Limanı, 1978 yılında hizmete açılmıştır. Ülkemizin tek ana yat limanı olarak hizmet veren tesis özellikle yatların kışlama ve bakım - onarım merkezi olarak gelişmiş ve uzun süreli yat bağlamaların yoğunlaştığı bir liman haline gelmiştir. Kuşadası Yat Limanı'nda tüm marinalık hizmetleri verilmektedir.

17 - Turban Seyahat Acentası

01.01.1978 gün ve 1045 sayılı ile Turizm Bakanlığı'ndan (A) grubu Seyahat Acentası Geçici İşletme Belgesi alarak faaliyete geçen Turban Seyahat Acentası yurtdışından ülkemize yönelik kitle turizmine yön vermek, bizzat bu operasyonda yer almak, yerli özel seyahat acantalarının çeşitli riskleri üstlenememekten dolayı giremedikleri pazarlara girmek suretiyle, çeşitli nedenlerle değerlendirilememiş olan pazarların Türk turizmine kazandırılması amacıyla kurulmuştur.

18 - Kızıltepe Kamping Tesisleri

Güney Antalya Turizm Geliştirme Projesi içerisinde yer alan Kızıltepe Tatil Köyü bitişiğindeki Kızıltepe Kamping Tesisleri, Turizm Bakanlığı adına Banka tarafından inşa edilerek 1979 yılında bir aylık deneme işletmesi biçiminde faaliyete geçmiştir.

1980 yılında anılan Bakanlıktan devir-teslim alınan 2. sınıf kamping niteliğindeki tesiste 80 çadırılık kamping alanı, 150 kişilik self-servis restoran, market, pişirme ve çamaşır yıkama üniteleri, duş ve tuvalet grupları ile 10 adet kiralık çadır ile 1987 yılına kadar hizmet vermiştir.

19 - Yalova Termal Tesisleri

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın mülkiyetinde olan ve daha önce Denizcilik Bankası'nca işletilen Yalova Tesisleri, 1980 yılından itibaren 10 yıllığına T.C. Turizm Bankası A.Ş.'ne kiralanmıştır.

15.06.1980 tarihinde faaliyete geçen tesis 01 Kasım 1983 tarihine kadar hizmet vermiş, bu tarih itibarıyla geniş kapsamlı iyileştirme ve yenileştirme çalışmaları yapılması amacıyla hizmete kapanmıştır.

Kasım 1985 tarihinde yeniden

faaliyete geçen tesis, 102 oda, 204 yatak kapasitelidir.

20 - Ören Tatil Köyü

Ören Tatil Köyü, Genel-İş Sendikası'na ait olup, sendikanın faaliyetinin durdurulması nedeniyle kapalı durumdayken, 10 Mart 1981 tarihinde T.C. Turizm Bankası A.Ş. ile Genel-İş Sendikası Kayyum Heyeti arasında yapılan Hissat-Kira Sözleşmesi ile 5 yıl süreyle kiralanmış ve daha sonra kira süresi 6 yıl daha uzatılmak suretiyle 1991 yılı sonuna kadar Banka tarafından işletilmesi kabul edilmiştir.

Tesisin kapasitesi 118 oda, 251 yataktır. Tesis, 1991 yılı sonunda Kayyum Heyeti'ne teslim edilmiştir.

21 - Amasya Oteli

Amasya İl Özel İdaresi'nin mülkiyetinde olan ve 1981 yılında T.C. Turizm Bankası A.Ş. tarafından 5 yıl süre ile kiralanmış tesis, 21 Eylül 1981 tarihinde işletmeye açılmıştır.

36 oda, 72 yatak kapasitesine sahip olan tesiste ayrıca lobby, A-la carte restoran, teras, bar, oyun salonu, TV salonu, bar, çamaşırhane bulunmaktadır.

22 - Urfa Oteli

Mülkiyeti Urfa İl Özel İdaresi'ne ait bulunan TURBAN Urfa Oteli, 01.01.1979 tarihinden geçerli olmak üzere 5 yıllığına T.C. Turizm Bankası A.Ş.'nce kiralanmıştır.

31.12.1983 tarihinde sona eren sözleşme 15 yıl süreyle yeniden uzatılmıştır.

55 oda, 105 yatak kapasitesine sahip olan tesiste, lobby, restoran, roof bar, çamaşırhane bulunmaktadır.

23 - Ürgüp Oteli

Turizm Bakanlığı adına T.C. Turizm Bankası A.Ş. tarafından Nevşehir-Ürgüp'te inşa edilen tesis, 05.09.1981 - 30.09.1981 tarihleri arasında deneme işletmesi

olarak hizmete açılmıştır. İşletme anılan Bakanlıkta yapılan protokol gereğince işletilmek üzere 1983 yılından itibaren 40 yıl süreyle Banka'ya devredilmiştir.

1987 yılında meydana gelen çatlaklar nedeniyle 4 odalı bir blok yıktırılmış ve yerine 12 odalı bir blok inşa edilmiştir. 1988 yılında devreye giren ilave blokla birlikte kapasite 243 oda, 480 yatağa ulaşmıştır. Daha önce 75 odası ısıtılabilen tesisin tamamı 1990 yılından itibaren ısıtılmaya başlanmıştır.

Kapadokya Bölgesi'nin ilk öncü ve örnek tesislerinden olan Ürgüp Moteli işletmesi, yapıların yöreye fiziksel uyumu ile işletmecilik yönünden örnek olmuş ve yöredeki turizm hareketlerini hızlandırmıştır.

24 - Elmadağ Dağevi

Ankaralılar için bir kış sporu merkezi olan Elmadağ'da Turizm Bakanlığı adına T.C. Turizm Bankası A.Ş. tarafından inşa edilen Elmadağ Dağevi İşletmesi, 19 Aralık 1981 tarihinde deneme işletmesi olarak hizmete sunulmuş, 01 Ocak 1982 tarihinden itibaren tüm üniteleri ile faaliyete geçmiştir.

25 - Adalya Oteli

Adalya Oteli binası Antalya İç Limanı'nda 1869 yılında Banka şubesi olarak inşa edilmiştir. Bir dönem depo olarak da kullanılmıştır. "Kaleiçi ve Marina Eğlence Merkezi" projesi ile binanın fasadının korunarak otele dönüştürülmesi kararlaştırılmıştır. Turizm Bakanlığı tarafından Kaleiçi'ndeki otel, 1983 yılında hizmete açılmıştır. İşletmesi 40 yıl süre ile T.C. Turizm Bankası A.Ş. 'ne verilmiştir.

26 - Ilica Moteli

İzmir-Çeşme - Ilica'da bulunan Ilica Motel, T.C. Turizm Bankası A.Ş. tarafından Milli Piyango İdaresi'nden satın alınarak, 01.07.1983 tarihinde işletmeye açılmıştır.

T.C. Turizm Bankası A.Ş.'nin nitelikli hizmet sunumu ilkesinden hareketle 1984 yılında sezon ön-

cesi yapılan iyileştirme ve yenileştirme çalışmaları sonucunda tesis Banka standartlarına uygun hale getirilmiştir.

66 oda, 132 yatak kapasiteli tesis, mayıs-ekim ayları arasında sezonluk olarak hizmet vermektedir.

27 - Büyük Samsun Oteli

Mülkiyeti Samsun İl Özel İdare Müdürlüğü'ne ait olan tesis, 01. Temmuz 1983 tarihinde T.C. Turizm Bankası A.Ş. 'nce kiralanarak işletmeye açılmıştır. Geniş kapsamlı iyileştirme ve yenileme çalışmalarına başlamak üzere 14 Kasım 1983 tarihinde faaliyetine ara verilmiştir. Bir yıl süren yoğun bir çalışma sonunda tümüyle yenilenen tesis, 17 Kasım 1984 tarihinde yeniden faaliyete geçirilmiştir.

Karadeniz Bölgesi'nde önemli bir konaklama ihtiyacının karşılanması için ötesinde T.C. Turizm Bankası A.Ş. 'nin çağdaş ve nitelikli hizmet anlayışının yöredeki tesislere örnek olucu, önemli ve eğitici katkılar sağlayacağı düşüncesinden hareketle hizmete sunulan Büyük Samsun Oteli 118 oda, 236 yatak kapasitelidir.

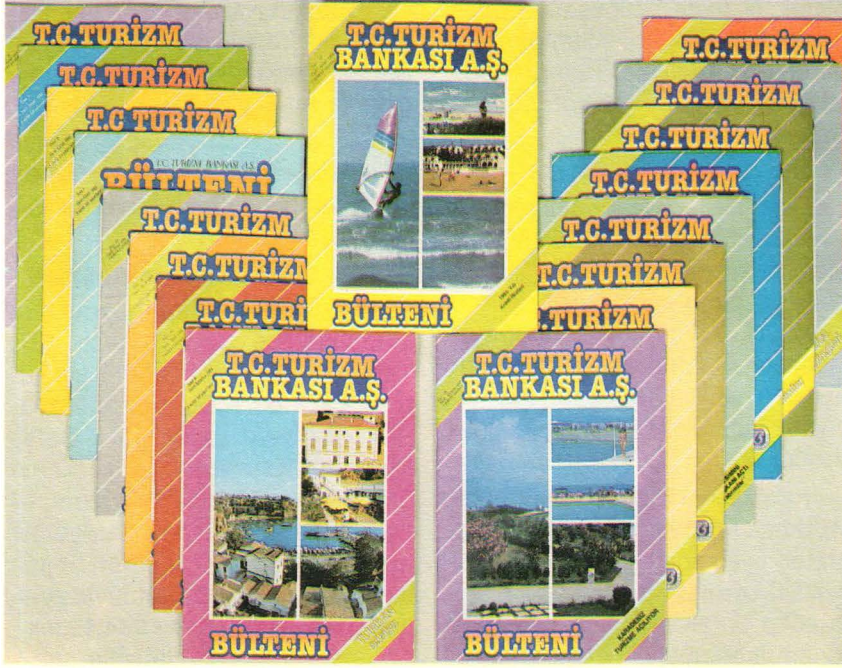
28 - Çorum Oteli

60 oda, 119 yatak kapasiteli tesiste, lobby, restoran, amerikan bar, TV salonu, oyun salonu, çamaşırhane ile geniş bir otopark mevcuttur.

29 - Beldibi Camping

Turizm Bakanlığı adına T.C. Turizm Bankası A.Ş. tarafından Antalya-Kemer-Beldibi mevkiinde (Güney Antalya Gelişim Projesi alanında) inşa edilen Beldibi Camping'in 1. etap inşaatı 71 gün içinde tamamlanarak tesis, 29 Haziran 1984 günü hizmete açılmıştır.

Beldibi Camping İşletmesi, 4,5 hektarlık ormanlık bir alan üzerinde kurulmuştur. 156 oba, 120 çadır yeri ve 468 yatak kapasitesine sahip olan kampingte; 300 kişilik restoran, 2 adet kıyı bar, her birinde 16 adet yiyecek hazırlama - yıkama - pişirme, 16 adet bulaşık yı-

"T.C. Turizm Bankası A.Ş. Bülteni", 1983 - 1988 yılları arasında aralıksız yayınlandı...

kama, 16 adet çamaşır yıkama - ütüleme, 48 adet kiralık buzdolabı ve bay - bayan WC'leri bulunan 2 adet hizmet grubu, market, üç iskele, TV - video seyir mahali, çocuk bahçesi ve otopark bulunmaktadır.

30 - Belek Sosyal Turizm İşletmesi

Dar ve sabit gelirlilere ucuz ama kaliteli hizmet götürmek a-

macıyla Antalya'nın Serik ilçesinde Belek mevkiinde yapılan ve Sosyal Turizm Merkezi olarak hizmet veren Belek Sosyal Turizm İşletmesi, 20 Temmuz 1985'de hizmete açılmıştır.

31 - Antalya Kaleiçi İşletmesi ve Antalya Marina

Çeşitli yiyecek - içecek hizmeti veren 33 dükkan ve 50 yat kapasite-

teli bir marinadan oluşan kompleks, marinayı doğrudan işletmek, dükkanların ise genel yönetimini üstlenmek amacıyla 1985 yılında bir işletme bünyesinde toplanmıştır. Dükkanlar, 1983 yılında yapılan ihale sonucunda imzalanan kira sözleşmeleri ile özel işletici kişilere ve kuruluşlara kiralanmıştır.

50 yat kapasitesi ile hizmete giren Antalya Kaleiçi Marina'ya daha sonra yapılan ve 1988 yılında devreye giren 15 yatlık ilave iskelesi ile kapasitesi 65 yata ulaşmıştır.

32 - Kemer Yat Limanı

Güney Antalya Turizm Yatırımları Projesi kapsamında inşasına 1981 yılında başlanan Kemer Yat Limanı ile ilgili çalışmalar, 1985 yılında tamamlanarak aynı yılın Ağustos ayında hizmete girmiştir.

15 Nisan 1986 tarihinde tüm üniteleri faaliyete geçilmiş olarak hizmet vermeye devam eden yat limanı 180 deniz, 120 kara olmak üzere toplam 300 yat kapasitesine sahiptir.

İşletme, bir yat limanından beklenen her türlü hizmeti verebilecek şekilde programlanmış ve donatılmıştır.

33 - Gümüldür Tatil Köyü

Turizm Bakanlığı tarafından İzmir ili Seferihisar ilçesi yakınındaki Gümüldür mevkiinde inşaa ettirilen Sosyal Turizm Merkezi TURBAN tarafından 9 Şubat 1989 tarihinde teslim alınmıştır.

144 oda ve 400 yatak kapasitesine sahip olan tesis; 14 Haziran 1989 tarihinde TURBAN tarafından hizmete açılmıştır.

Tesiste, yarı olimpik bir yüzme havuzu, snack-bar, 600 kişilik self-servis restoran, TV salonu, müzik yayın tesisatı, çamaşırhane bulunmaktadır.

35 - Erciyes Oteli

Kayseri İli Özel İdaresi'nden 1991 yılı sonunda kiralanmıştır. 53

Turban Abant Oteli, (İşletme Müdürleri Kamu Yönetimi ve Halkla İlişkiler Semineri.)

nda, 106 yatak kapasitesine sahiptir.

D) DİĞER FAALİYETLER

a) Eğitim Faaliyetleri

TURBAN, eğitim faaliyetlerine önem vermiş, personelinin en iyi şekilde yetişmesini temin için titiz, çağdaş, bilimsel ve planlı bir çalışma örneği göstermiştir.

Entegre bir turizm kuruluşu olması dolayısıyla; tüm uğraşı dallarında proje değerlendirmeden teknik hizmetlere, muhasebeden sekreterlik hizmetlerine, özel yabancı dil kurslarından işletmecilik faaliyetlerine uzanan yoğun bir eğitim programı içerisinde personelinin adeta yeniden yetiştirmiştir.

TURBAN'ın bir MEKTEP olarak değerlendirilmesinin ardında bu gerçekler yatmaktadır.

Özellikle işletmecilik konusunda uyguladığı eğitim faaliyetleri, uluslararası turizm literatürüne "Model" olarak girmiştir. Pek çok turizmde ileri gitmiş ülkeden de ileri düzeydedir.

**TURBAN
bir MEKTEB'tir. Bu
okulda binlerce turizm
elemanı yetişmiş,
bunlar sektörün tüm
dallarına dağılmışlardır.
Turizmin her
sahasında hizmet veren
bu boyutta entegre bir
kuruluş Türkiye'de
yoktur, dünyada her
halde nadirdir.**

TURBAN, eğitim faaliyetlerini yalnızca kendi bünyesinde sınırlı ve saklı tutmamış, öncelikle işletmelerinin bulunduğu bölgelerden başlayarak tüm Türkiye'ye yaymıştır.

Eğitim faaliyetlerinde, bu amaçla kurulmuş kuruluşlarla işbirliğine gidilmiş, bilhassa TUGEV (Turizm Geliştirme ve Eğitim Vak-

fı)'le yapılan işbirliği, bir dönem TURBAN'la TUGEV'in birlikte anılmasına sebep olmuştur.

Turizm eğitimi veren eğitim kuruluşlarıyla da sıkı bir işbirliğine gidilmiştir. Üniversitelerle yoğun bir yardımlaşma ve dayanışma içinde çalışılmıştır. Turizm konusunda verilen tezler üniversitelerce TURBAN Kütüphanesi'ne gönderilmiştir.

Turban Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi, sektörün en önemli kaynağı haline gelmiştir.

Yurt içindeki bu etkinlikler Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne de taşınmış, Kuzey Kıbrıs turizm sektörü ve kuruluşları TURBAN tarafından eğitilmişlerdir.

TURBAN'ın eğitim faaliyetleri, ayrı bir araştırma konusu olarak değerlendirilecek konumdadır.

b) Tanıtım ve Yayın Faaliyetleri

Bilindiği gibi turizm toplumumuzun her kesimini doğrudan veya dolaylı olarak ilgilendirmektedir. TURBAN, turizm olayını topluma aksettirmeyi, toplumun turizm konusuna sahip çıkmasını sağlayacak çalışmalar yapmayı, toplumun yaygın ilgisini bilimsel metod ve tekniklerle bilinçlendirmeyi de, görevleri arasında saymıştır.

TURBAN yayınlarından başlıcaları şunlardır:

● T.C. Turizm Bankası A.Ş. *Yıllık faaliyet raporları* (Türkçe-İngilizce).

● T.C. Turizm Bankası A.Ş. *Bülten*. 1983 -1988 yılları arasında aralıksız yayınlanmıştır.

● T.C. Turizm Bankası A.Ş. *Turizm Yıllığı (1985-1986)* Türkiye'de ilk kez yayınlanmış, turizmle ilgili bilimsel yazıların yer aldığı Turizm Yıllığının yayınına Türkiye Kalkınma Bankası tarafından devam edilmektedir.

● T.C. Turizm Bankası A.Ş. *Du-*

TABLO: 10.10 1980 - 30.06. 1990 TARİHLERİ ARASINDA TURİZM BANKASI TAHSİSLERİ VE YARATILAN KAPASİTE

YILLAR	TAHSİS MİKTARI (000)	PROJE SAYISI
1980	1.066.024	38
1981	2.245.060	51
1982	7.508.791	160
1983	12.651.720	164
1984	18.397.306	154
1985	18.052.523	102
1986	80.337.423	155
1987	301.016.446	266
1988	582.596.681	341
1989	261.765.586	220
1990*	215.559.949	66

* 30.06.1990 tarihi itibarıyla Turizm Bankası'ndan Kalkınma Bankası'na intikal eden projeler.

NOT: Yukarıdaki miktarlara ev pansiyonculuğu dahil edilmemiştir.

KAYNAK : T.C. Turizm Bankası A.Ş., Turizm El Kitabı, Ankara, 1990.

yuru Listesi. Duyuru listesi, turizmle ilgili bibliyografik haberler vermektedir. Türkiye'de ilk kez 7 yıl muntazamyayınlanmıştır.

● T.C. Turizm Bankası A.Ş. *Servis Tekniği Ders Notları*, 1986. TURBAN'ca sürdürülen "Eğitim Seferberliği" ile ilgili olarak "Hizmet İçerik Eğitim Faaliyetleri" kapsamında servis hizmetleri konusunda bilgi vermektedir.

● T.C. Turizm Bankası A.Ş. *Ticari Mutfak Ders Notları*, 1986. Mutfak ve yan dalları ile ilgili konularda ayrıntılı bilgi vermektedir.

● Turizm yatırımlarına ilişkin teşvik tedbirleri ve prosedür. Müteşebbislere turizm yatırımları ile ilgili prosedür ve teşvikler hakkında bilgi vermektedir.

● *Güneybatı Türkiye Turistik Yatırım Alanları* (Türkçe-İngilizce)

● *Antalya Çevresi Turizm Yatırım Alanları* (Türkçe-İngilizce).

● *Kapadokya Turizm Yatırım Alanları* (Türkçe - İngilizce).

● İnceleme/Araştırma Dizisi'nden, "Turizm Nedir?" ve "Türk Turizm Endüstrisi Araştırması" kitapları

● Turban Turizm A.Ş., *Otel İşletmeciliğinde Önbüro* Kitabı, 1989. TURBAN'ca sürdürülen "Eğitim Seferberliği" ile ilgili olarak "Hizmet İçerik Eğitim Faaliyetleri" kapsamında önbüro hizmetleri konusunda bilgi vermektedir.

● Ayrıca konaklama sektörünü ilgilendiren hemen her konuda Ders Notları hazırlanmıştır.

TURBAN, konaklama işletmelerinin yurt dışında en iyi şekilde tanıtılması ve pazarlanması, incoming operasyonlarına yeni pazarlar bulmak, özellikle Avrupa pazarındaki payımızın daha da büyüülmesi amacıyla Turizm Bakanlığı'nın patronajında uluslararası üne sahip geleneksel tüm fuarlara muntazam olarak kendi standıyla katılmıştır. Marinalarının tanıtılma-

sı ve promosyonu amacıyla da önemli yatçılık fuarlarına iştirak etmiştir.

Yurt dışında birlikte çalıştığı tur operatörleriyle de uyumlu bir işbirliği yürütülmüştür. Özellikle AST ile müştereken getirdikleri turizm yazarlarına ve gazetecilere ülkemiz turizm zenginlikleri tanıtılmış, Türkiye hakkında pek çok yazının Avrupa basınında yayınlanması temin edilmiştir.

E) SONUÇ

TURBAN'ın bir kurum olarak pek çok özelliği, üstünlüğü vardır. TURBAN, modern anlamda Türkiye'de turizmin öncüsüdür. Gerçekten de TURBAN Türk turizminde "öncü - örnek" görevini başarıyla yerine getirmiştir. TURBAN bir MEKTEB'tir. Bu okulda binlerce turizm elemanı yetişmiş, bunlar sektörün tüm dallarına dağılmışlardır. Turizmin her sahasında hizmet veren bu boyutta entegre bir kuruluş Türkiye'de yoktur, dünyada her halde nadirdir.

TURBAN' a ilk darbe 1985 yılında vurulmuştur. Değişen genel müdürü, özelleştirme konusuna, zannedirim fazla bir incelemeye gerek duymadan atılmıştır. Bankacılık faaliyetleri ön plana çıkarken, işletmeler ihmal edilmiştir. Turizm Bankası'nın işletmeleri derhal özelleştirilme amacıyla şirketleştirilirken Banka'nın kendisi de bilimsel izahı olmayan bir şekilde başka bir bankayla (Kalkınma Bankası) birleştirilmiştir. Ancak, ne özelleştirme gerçekleşebilmiş ve ne de iki banka işlevleri itibarıyla tam bir uyum sağlabılmıştır. Neticede, 35 yıllık bir bilgi ve tecrübe birikimi heder olup, gitmiştir.

Günümüzde, zaman zaman Turizm Bankası'nın yeniden kurulması gündeme gelmekte ve bununla ilgili bazı teşebbüsler yapılmaktadır. Biz herhalde, her gün tüklerle Amerika'yı tekrar keşfetme alışkanlığından kurtulamıyoruz. Turizm Bankası modeli, 35 yıl-

da belli bir düzeye gelebilmiş. Şimdi böyle bir teşebbüse geçilse, ancak 2028 yılında Turizm Bankası'nın seviyesine gelir. Bilgi ve tecrübe ancak zaman içinde ve iş yapılıp elde edilir. Yazık olmuştur...

Türkiye Turizm Bankası ve T.C. Turizm Bankası'nın işletmecilik faaliyetlerinin devamı olarak kurulan TURBAN TURİZM A.Ş. ise; 1992 yılının mart ayında tayin edilen genel müdürünün kafadan hiçbir yasal dayanağı olmadan değiştirdiği isimle, "T.C. Başbakanlık Turban Turizm İşletmeleri" adını alarak; TURBAN'ın, mazisi ile irtibatını reddederek, kutsal değerleri çiğneyerek, gayesi meçhul bir garabet şeklinde esasen ortadan kalkmıştır. Zannedirim "T.C. Başbakanlık..." olarak yapılan tüm işlemler de maluldür; hukuki geçerliliği yoktur. Demek ki, bu konuda tekrar gündeme gelecektir. Ama olan müesseseye olmuştur.

Sürekli olarak ülkemizde "kurumsallaşma" yetersizliğinden ve eksikliğinden bahsedilirken, mevcut "kurum"ların birer birer ortadan kaldırılmasının da, bir mantığı olması gerekir.

KAYNAKLAR

(1) ÖZDEMİR, Mehmet, *Turizmin Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Yapısına Etkileri*, Ankara, 1992, s. 168.

(2) T.C. Turizm Bankası A.Ş. Bülteni, "Muzaffer Emre: Türk Turizmini Ancak Banka Yoluyla Destekleyebiliriz", sayı: 9, Ekim 1985, s. 28-30.

(3) T.C. Turizm Bankası A.Ş. Bülteni, "Kuruluş Yıllarındaki Bakanımız: Sn. D. Mukerrem Sarol", sayı: 8, Temmuz 1985, s. 8-11.

(4) *Turban, Türk Turizminde 35. Yıl (Album)*, Ankara, 1991.

(5) T.C. Turizm Bankası A.Ş. Bülteni, "Canlı: 1984 Yılında Bankamız Tarafından Turizm Sektörüne Verilecek Kredilerle E. Az 10.000 Yatağın Kredilendirilmesi Hedef Alındı", sayı: 1, Ekim 1983, s. 3-6.

(6) T.C. Turizm Bankası A.Ş. Bülteni, sayı: 10, Ocak 1986, s. 24-25.

(7) T.C. Turizm Bankası A.Ş., *Turizm El Kitabı*, Ankara, 1990.

(8) *Türk Turizminde 35 Yıl, Turban (Çoğaltma)*, Ankara, 1990.

DOĞA TARİHİ MÜZELERİ VE ÖNEMİ

A. YAVUZ KILIÇ*

ABSTRACT

NATURAL HISTORIC MUSEUM

Over the years, conservation and / or protection of environment and natural resources has been an important subject on account of the world which is a natural habitat for all living things.

Studying on this subject is not enough in our country, but establishment of natural history museum might be necessary for education and / or research. It may collectively or individually established by all our universities.

A. Yavuz Kiliç, Anadolu University, Eskişehir, Turkey.

ÇEVRE VE İNSAN TÜRLERİ

İnsanoğlunun sahip olduğu değerlerin başında içinde yaşadığı çevre, daha doğrusu üzerinde yaşadığımız gezegen gelmektedir. Ancak pek çok şeyde olduğu gibi onun değerini de yeni yeni anlamaya başladık. Günümüzde "çevre" olayı aktüel konuların başında yer alır oldu. Doğanın korunması düşüncesi, eskiden özellikle duygusal, felsefi ve dini nitelikte bir kavram iken, bugünün düşünürleri, ekonomistleri, doğa bilimcilerini, çevrecileri ve doğanın insanlık tarihi bakımından temsil ettiği değerleri bağlı kalan herkesi ilgilendiren bir konu olmuştur.

Bunlarla birlikte, insanın düşüncesizce yaptığı müdahaleler giderek artmış ve birçok canlı türünün yok olmasına neden olmuştur. Günümüzde yılda 1000'den fazla, hatta bazı kaynaklara göre 4000-6000 türün ortadan kalktığı bildirilmektedir. Bu sayı, insanın yeryüzünde var olmasından önceki tükenme hızının 10.000 katıdır. İki bin yıldan beri 120 memeli hayvan türünün ortadan kalktığı saptanmıştır. Burada verilen sayıya dikkat çekmek isterim. Bugün bilinen memeli hayvan türü sayısı 5000 civarındadır ki, bu sayı bilinen hayvan türleri sayısının ancak % 0.3'ünü oluşturmaktadır.

Bir ülkenin sınırları içinde bulunan biyolojik yapı, o ülkenin topraklarına özgüdür ve canlı bir hazine, bir mirastır. Biyolojik çeşitliliğin azalması, insanın çevresi üzerinde yapabileceği en önemli etkidir. Bu etki tersine olmayan bir süreç olduğu için uzun dönemde dünya ekosistemini nasıl etkileyeceği de hesaplanamaz.

Bir türü tamamıyla yok etmek için o türün tüm bireylerinin yok edilmesi gerekmez. Çoğalmayı sağlayamayacak sayılara indirgenmiş bir tür de ortadan kalkmış sayılır.

Hatta bütün bireyleri yaşayan, ancak habitatı yok edilmiş bir tür de ortadan kalkmış sayılabilir. Milyonlarca yılda evrimleşerek bugünkü kıymetli genetik şifreleri taşıyan türler, bir nesil sonunda tamamıyla gen havuzlarını terk ederek yok olabilirler. Ancak unutmamak gerekir ki türler paha biçilemez varlıklardır.

Doğanın korunması fikri, tüm dünyada "doğa elden gidiyor" endişesi ve gerçeği ile ortaya atılmış, bu nedenle de dünyanın her yanında önlemler alınma yoluna gidilmiştir. Günümüzde kamuoyunun bilinçlenmesine, basının desteğine, bilimsel kurulların uyarı ve protestolarına karşın, akla yakın çözüm önerileriyle zararları azaltmanın çok zor olduğu görülmektedir. Uluslararası anlaşmalarla kabul edilmiş ve kanunlarda yer almış bazı hükümler de yeterli olmamaktadır.

Bu arada doğal varlıkları gennesillere öğretebilmek için de üniversitelerde doğayı koruma ile ilgili dersler verilmeye başlanmış ve bu girişimle de genç nesilleri doğaya yaklaştırma ve doğal varlıklarını dahaiyi tanımları amaçlanmıştır.

* A. Yavuz Kiliç, Anadolu Üniversitesinde öğretim üyesidir.

DOĞA TARİHİ MÜZELERİNİN GEREKLİLİĞİ

Yukarıda sözü edilen çalışmalarda asıl olan canlının yaşadığı ortamın korunmasıdır. Bunu yapabilmenin, toplumlardaki duyarlılığı sağlamanın önemli yollarından birisi de canlı dünyanın güzelliklerini tanıma ve tanıtmaya çabalarıdır. Bunun için çeşitli yolları söylemek mümkündür. Basın, TV'deki belgesel programlar gibi. Ancak bunların yanında önemli bir tanıtmaya, hatta koruma çabası ise, genel anlamıyla "Doğa Tarihi Müzeleri" olarak adlandırdığımız kuruluşların oluşturulmasıdır.

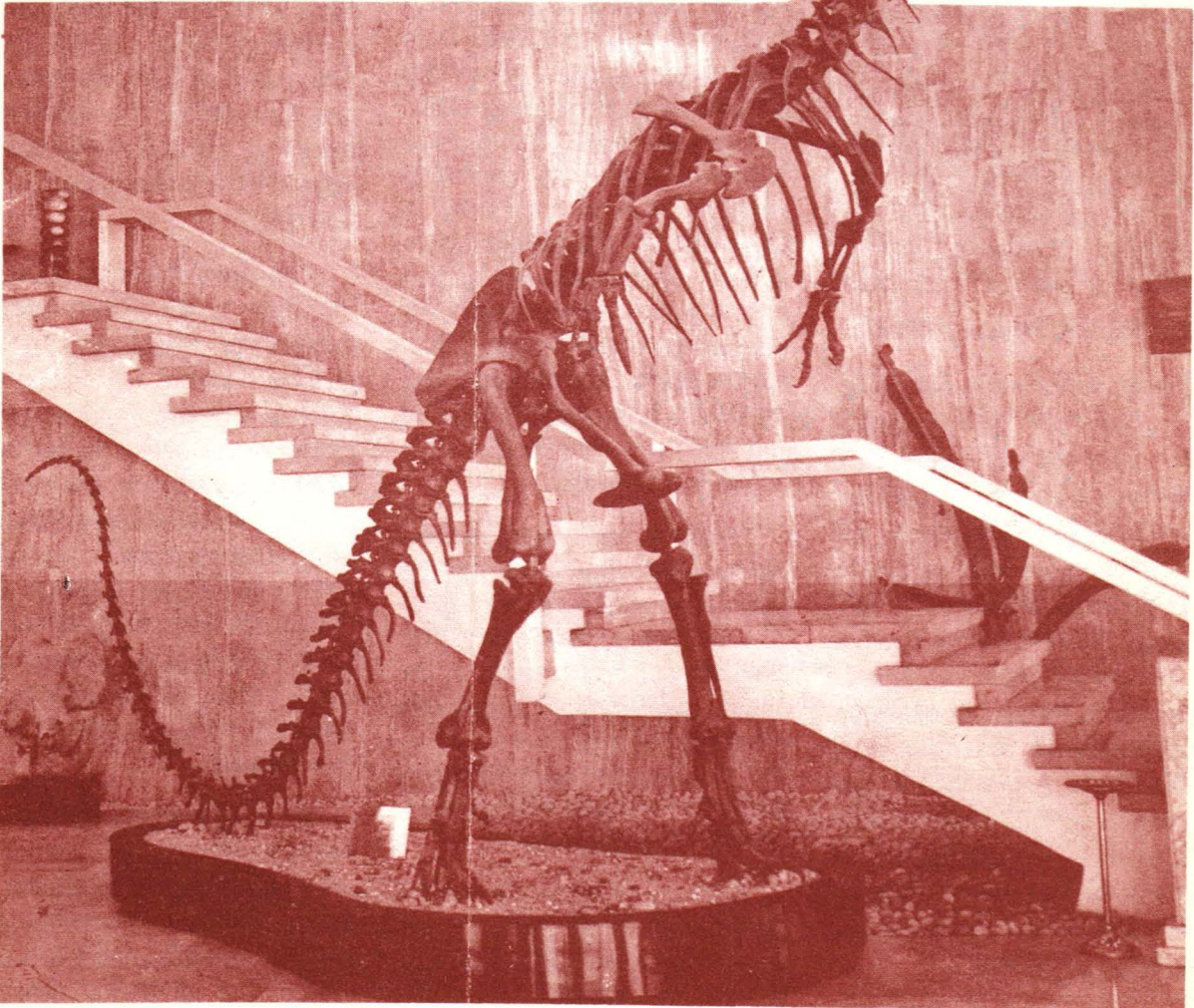
Doğal varlıklar ile halk arasındaki ilişkileri çabuklaştırmak için,

doğayı temsil eden tüm varlıkları bu kuruluşlarda toplayarak, bunların daha yakından tanıtılması amaçlanmaktadır. Bu sayede doğayı daha iyi tanıma ve onu gereği gibi koruma, böylece ondan yeterli kadar dengeli bir şekilde yararlanılması düşünülmektedir.

Birçok bitki ve hayvan türünün çok değerli bir kaynak oldukları, tükenmekte oldukları son zamanlarda anlaşılmıştır. Böyle çok değerli canlılardan yararlanmak için öncelikle onların tesbit edilmesi ve biyolojileri üzerinde çalışılması gerekmektedir. Doğal dengenin bozulmasının sonuçlarını ve hangi türlerin ortadan kalktığını söyleyebilmemiz için, her şeyden önce elimizde nelerin bulunduğunu bilme-

miz gerekmektedir. Bu da ancak faunistik ve floristik çalışmaların tamamlanması ile mümkündür. Yine hangi türlerin öncelikle koruma altına alınması gerektiğini gösteren "red list"lerin hazırlanması da ancak bu şekilde mümkün olacaktır.

İşte böyle toplanan ve üzerlerinde çalışılacak materyallerin saklanacakları yerler, müzelerdir. Fakat müze deyince aklımıza sa-

dece eskiye ait değerlerin sergilen- diği kuruluşlar aklımıza gelmekte- dir. Halbuki günümüzün müze kav- ramında, geçmişe ait olanların yan- nında bugünün değerlerinin sak- lanması da vardır. Nitekim yurt dı- şındaki müzelerde bu anlayışı gör- mek mümkündür. Burada sözünü ettiğimiz müzeler günümüzde, son derece geniş kapsamlı çalış- malar yapan kuruluşlar haline gel- mişlerdir. Bu noktadan hareketle gerçek korumanın canlıların bito- punun ya da yaşadığı arazinin ko- runması düşüncesiyle bu kuruluş- ların kapsamı içine milli parklar, hayvanat bahçeleri, botanik bah- çeleri ve arberotumlar gibi olu- şumlar girmektedir.

Doğa tarihi müzeleri amaç kap- samları açısından farklılık göste- rirler. Ancak hepsinin ortak bir a- macı vardır. Önce yakın çevreden ve ülkeden başlayarak doğa duy- gusunu ve sevgisini aşılama, bü- tün doğa kaynaklarını tanıtmak, bunların ülke ve dünya ekonomi- sindeki değerlerini belirtmek, bilgi edindirerek bunlardan yararlanma yollarının araştırılmasını sağla- mak, daha da önemlisi canlıların korunması çalışmalarına önderlik etmektir.

Müzelerin çok gelişmiş olduğu ülkelerde, eğitim tarihlerinin uzun ve iyi organize edilmiş olduğu gör- ülür. Buna dayanarak ülkemizde de doğa tarihi müzelerinin başta Milli Eğitim Bakanlığı olmak üzere tüm eğitim kuruluşları ile sıkı bir iş- birliğine girmesi gerekir. Bunun sonucu olarak da müzeler, okulla- rımızın müfredat programları için- de sergiler açar ve bunları mü- zelerde gösterir. Uzakta bulunan okullar için geçici sergiler okulların sınıflarında olduğu gibi teker teker değil, mümkün olduğu kadar bir arada ve doğa olayları ile ilişkili ola- rak görme fırsatını elde ederler. Böylelikle müzeler doğanın bir bü-

tün olarak kavranmasında rol oy- namış olurlar.

Şehirlerin en işlek yerlerinde zaman zaman değiştirilen vitrinler düzenleyerek halk kitlelerinin do- ğaya karşı ilgilerini çekmeye ça- lışırlar. Bu çalışmalarla doğayı se- ven ve korumaya özen gösteren bir toplumun oluşmasına yardımcı olurlar.

Müzelerin eğitime olan hizmet- lerinden olan bir başka temel fonk- sionları da araştırmalarıdır. Bu- günkü doğa tarihi müzeleri sonuç- ları alınmış araştırmaları, incelen- mesi tamamlanmış koleksiyonları ve bunlarla ilgili tüm bilgi ve li- teratürü ilderdeki araştırmalara des- tek teşkil etmek üzere arşivlerde tutarlar.

ÜLKEMİZDE DOĞA TARIHI MÜZELERİ

Ülkemizde bu alanda sayılabi- lecek ilk çalışmalardan birisi İst- anbul Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü'nde oluşturulma- ya çalışılan Zooloji Müzesi'dir. Bu- gün yine aynı kuruluşun bünyesi içinde bulunan bu müze ülkemiz- de hemen hemen en zengin fauna koleksiyonuna sahip müze duru- mundadır.

Doğa Tarihi Müzesi (Tabiat Ta- rihi Müzesi) adı altında açılan ilk müze ise, 1968 yılında MTA bü- yesinde kurulmuştur. Bu müzede paleontoloji, petrografi, fiziki jeoloji bölümlerinin yanı sıra, az da olsa ülkemiz fauna ve florasına ait ör- neklerin sergilendiği bölümler de bulunmaktadır. Bu müzede 2880 kadar petrografi örneğinin yanında 2910 fosil örneği de sergilenmek- tedir.

Bu alanda ikinci müze, Ege Ü- niversitesi Fen Fakültesi Tabiat Tarihi Müzesi'dir. 1973 yılında faa- liyete geçen bu müzede de pale-

ontoloji, mineral ve kayalar, kuş- lar, zooloji, osteoloji ve karşılaştı- rmalı anatomi galerileri bulunmak- tadır.

SONUÇ

Bu müzelerin sayısı ve zenginlik- leri açısından ülkemiz için yeterli olduklarını söylemek mümkün de- ğildir. Bunların sayılarının artırıl- ması ve zenginleştirilmeleri başta üniversitelerimizin görevi olmalı- dır. Üniversitelerimizde ülkemiz fa- una ve florasının tesbitine yönelik birçok bireysel, kısmen de grup çalışmaları yapılmaktadır. Bize gö- re bu alanda yapılan çalışmaların başarısı, daha önce de sözü edi- len geniş kapsamlı "*Doğa Tarihi Müzeleri*"nin oluşturulmasına ve koordinesine bağlıdır. Bu nedenle üniversitelerimizin kendi ilgili bö- lümlerindeki koleksiyonlarının hız- la bu tip müzelere başlangıç ede- cek şekilde "*Bölgesel Doğa Tarihi Müzeleri*"ne dönüştürülmesi ge- rektiğini inancındayız.

Böylelikle, hem çevre koruma çalışmalarına önderlik edecek ö- nemli kuruluşlar ortaya çıkacak, hem de eğitimde ve araştırmalar- daki önemli görevlerini yerine geti- receklerdir. □

KAYNAKLAR

Ege Ü. Fen Fak. Yayın, *Ege Üniver- sitesi Tabiat Müzesi*, Yayın No: 6, Borno- va- Izmir, 1985.

GELİDİAY, R., "Tabiat Tarihi Müze- lerinin Öğretim ve Araştırmalardaki Yeri", E.Ü. of Science Faculty, 1. National Symposium on Natural History Muse- ums, 10 th-12 th September, Series B., Suppl., Vol. 8, 1-4, 1986.

ÖKTEM, N., *Tabiat Tarihi Müze- rinin Önemi*, E.U. Journal of Science Fa- culty, 1. National Symposium on Natural History Museums, 10 th-12 th September, Series B., Suppl., Vol. 8, 212-220, 1986.

MTA, *Tabiat Tarihi Müzesi*, (Tanıtım Broşürü), 1989.

LALEGÜL, E., "Biyolojik Kaynakların Sürdürülebilirliği", *TÇSV Biyolojik Zengin- likler Bülteni*....., Haziran 1991.

BİR MEKTUP**GÖKOVA İÇİN VERİLEN SÖZLER TUTULMALIDIR!..**

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı sayın Ersin Faralyalı'nın son günlerde Gökova (Kemerköy) Termik Santrali konusunda basındaki açıklamalarını büyük üzüntü ve şaşkınlıkla karşıladık.

Sayın Faralyalı; **"artık dönüşü olmayan bir noktaya gelindi... Müteahhidin hakkı teslim edilecek... Santrali üretime almak şart... Deneme üretimi yapılacak. Yedek santral olarak kullanacağız... Yani santralin bacası tütecek..."** diyor.

Oysa bizler, Başbakanımız sayın Süleyman Demirel'in santralin çalıştırılmayacağını, milletin önünde açıklamasından ve yine ilgili sayın bakanlarımızın da aynı doğrultudaki konuşmalardan sonra, bu inancımızı korumaktaydık...*(Çünkü millete söz vermişlerdi.)*

Sayın Başbakanımız; **"çevreyi korumak demokrasi kadar önemlidir! Gökova Santrali'ni yapma kararı yanlış. Santrali durduracağız, ne olursa olsun santral çalıştırılmayacaktır..."** demişti.

Yıllar önce, Gökova Santral'nın yapılmaması için yalnız çevrecilerin değil, ülke genelinde kamuoyunun son derece duyarlı tepkileri hatırlardadır... Sonra da santralin çalıştırılmaması için, aynı şiddette tepkiler hep süregelmiştir...

Sayın Başbakanızın dediği gibi, bizler de **çevre mücadelesini, demokrasi mücadelesi ile eşdeğerde** görmekteyiz.

8 Haziran 1990 tarihinde, TÜRSAB'ın İzmir Atatürk Merkezi'nde düzenlediği panelde kürsüye gelerek DYP Genel Başkanı olarak yaptığı konuşmada; **"insan hakları, hukuk devleti, sosyal devlet, laik devlet, millet iradesinin üstünlüğü gibi kavramlar, nasıl siyaset üstü kavramlarsa, çevre de siyaset üstüdür. Biz iktidar olduğumuz dönemde, bilmeden çevre kirliliğine katkıda bulduk... Yatağan Santrali, ne yazık ki bizim eserimizdir. Ancak bugün bundan üzüntü duyuyor ve eleştiriler karşısında utanarak başımı öne eğiyorum"** demişti.

Biz de **Bodrumlu Gönüllüler** adına TÜRSAB'ın, çalışmalarını değerli bularak vereceği ödülü almak üzere toplantıya davet edildiğimiz için, orada bulunuyorduk.

Bu sözleri duyduk...

Biz sayın başbakanınızın Gökova Santrali ile ilgili olarak millete verdikleri söz tutacaklarına inancımızı korumak istiyoruz...

Ve ileride bir kez daha başımızı öne eğmek hiç istemiyoruz. Santral'in çalıştırılmaması ile gelecek maddi zarar ne denli büyük olursa olsun (Gökova cenneti kadar pahalı olmayacağını savunuyoruz) eğer sayın Faralyalı'nın dediği gibi, o bacanın tütmesi söz konusu olduğunda, bizler demokrasi ve insan hakları mücadelemize, önemle üzerinde durduğumuz çevre mücadelemizin simgesi haline gelmiş olan Gökova (Kemerköy) Santrali'nin çalıştırılmasını ve Gökova cennetinin santrale yenik düşmemesini var gücümüzle sonuna dek savunacağız

Saynur Gelendost
Bodrumlu Gönüllüler Derneği
Genel sekreteri

KİTAP

TURİZM PAZARLAMASI

Mikdat Erol

İstanbul, Ekim 1992

16 x 24, 177 sayfa

ISBN 975 - 053-8

Turizm pazarlamasının özü turistler için rakiplerden daha fazla değer yaratabilmektir. Bu da sadece kaynakların ve faaliyetlerin iyi tanımlanmış ihtiyaç ve isteklere yönetilmesi ile sağlanabilir. Özellikle son yıllarda bu yöndeki çabalarda yer yer yapılan yanlışlar turizm pazarlamasına ilişkin olarak bir neticesizlikten kaynaklanmaktadır. Bundan kasıt, turizm pazarlama faaliyetlerinin üstünlüğüdür; yani sektörü oluşturan her birimin sunduğu hizmet bir diğerinin sunduğunun tamamlayıcısı olmaktadır ki, bu da turizm ürününün bir bileşik ürün olması özelliğinden kaynaklanmaktadır. "Turizm Pazarlaması" kitabı, yedi ana bölümden oluşmaktadır. Genel bir giriş niteliği taşıyan birinci ve ikinci okuyucuya pazarlama ve turizm pazarlaması ile ilgili temel kavramlar, tanımlamalar, sınıflamalar, pazarlama kavramı ve pazarlama sistemi birinci bölüm içinde, turizm ürünü, turizm ürünü, turizm pazarı ve bölümlenme ise ikinci bölüm içinde yer almaktadır. Turizm pazarlamasında dağıtım sistemi başlığını taşıyan üçüncü bölümde dağıtım sisteminin iki temel unsuru olan tur operatörlüğü ve seyahat acenteciliği incelenmektedir. Bu bölümde ayrıca, tur operasyonu ve günümüzde ulaştığı noktalar ve seyahat acenteciliğinin bir genel değerlendirmesi yapılmaktadır. Turizm pazarlamasında oldukça büyük bir öneme sahip olan pazarlama planları, dördüncü bölümde yer almıştır. Bu bölümde ülke bazında makro pazarlama planlarına gerekse otellerin ve seyahat acentelerinin dikkate alındığı ve uygulamalı pazarlama planlarının değerlendirildiği mikro düzeyde pazarlama

planlarına değinilmiştir.

Beşinci bölüm, fiyatlandırma ile ilgilidir. Özellikle ülkemizde son birkaç yıldır yaşadığımız fiyat indirimleri ve haksız rekabet tartışmalarına bir ölçüde teorik temelde ışık tutacak değerlendirmelere bu bölümde yer verilmiştir. Turizmde fiyatlandırmanın önemi, pazar yapısı ve fiyatlandırma, tur operasyonu fiyatlandırma, tur operasyonu fiyatlaması bu bölüm içinde yer almaktadır. Turizm pazarlamasının araçları altıncı bölümde ele alınmıştır ve promosyona yeni bir bakış açısı sağlamaya çalışılmıştır. Çünkü bizde promosyon ile tanıtım eş anlamda değerlendirilmektedir ve tanıtım ile bütün sorunların çözüleceği gibi bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Oysa promosyon bir pazarlama aracıdır, ama pazarlamanın kendisi değildir. Başarı için turizm pazarlamasına ilişkin bütün unsurların gereği gibi yerine getirilmesi gerekmektedir ve promosyon da bu gerçekten yalnız ve yalnızca biridir. Bu bölümde, pazarlama araştırmaları ve promosyon tekniklerinden olan reklam, satış geliştirme ve halkla ilişkiler ayrı alt başlıklar altında ele alınmış ve turizm promosyon planlamasına ilişkin detay verilmiştir. Yedinci ve son bölümde genel olarak genel olarak turizm stratejilerine ve koşullarına değinilmiş ve uygulanabilir stratejiler irdelenmiştir. Kitabın sonuna okuyucuya faydalı olacağı umulan ve tümüyle uygulamaya yönelik olan ekler konulmuştur. Bunlar sırasıyla; vaka analizleri, son yıllarda gittikçe önem kazanan bilgisayarlı rezervasyon sistemleri, pazarlama araştırmaları, otel bölümlenmesi ve fiyatlamadır. Uludağ üniversitesi Bursa Meslek Yüksek Okulu öğretim görevlisi Mikdat Erol'un hazırladığı "kitap, Türkiye'de önemi giderek artan turizm pazarlaması alanında bir ders kitabı olarak kullanılmak üzere turizm ve otelcilik eğitimi gören üniversite ve yüksekokul öğrencileri ve bunların yanı sıra uygulamacılar ve bu konuya ilgi duyan kişiler tarafından da kolaylıkla izlenebilecek ve anlaşılabilir şekilde kaleme alınmıştır.

"Turizm Pazarlaması" kitabı, ANATOLIA TURİZM YAYINLARI MERKEZİ'nden edinilebilir.

KISA KISA...

"DÜNYAYI SADECE ÖDÜNÇ ALDIK" ETKİNLİKLERİ...

Alman Kültür Merkezi tarafından "*Dünyayı Sadece Ödünç Aldık*" başlıklı sergi kapsamında bir dizi etkinlikler gerçekleştirilecek. Etkinlikler kapsamında 15 Ocak 1993 tarihinde Türkiye Tabiatını Koruma Derneği'nin işbirliği ile Ankara Kuş Gözlem Topuluğu'nca konferans ve slayt gösterisi; 20 Ocak 1993 tarihinde "Bilgiç ile Üşengeç" isimli çocuk tiyatrosu gösterisi; 22-23 Ocak 1993 tarihlerinde ise "*Türkiye'de Deniz Kirliliği, Ozon Sorunu ve Sera Etkisi*" konulu bir sempozyum yer alıyor.

TÜGEV'DEN "TÜRKİYE'DE EĞİTİM KURUMLARI" ADLI BİR KİTAP YAYINLADI...

Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı, "*Türkiye'de Turizm Eğitim Kurumları*" adlı bir kitap yayınladı. Kitap, Türkiye'deki turizm eğitim kuruluşlarının toplu bir envanterini içermektedir. Standart anketlerle sağlanan bilgiler arasında turizm kuruluşlarının ders programları, öğretmen ve öğrenci sayıları konusunda ayrıntılı bilgiler yer almaktadır.

TURİZM BAKANLIĞI'NDAN YENİ BİR YAYIN...

Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü tarafından 8-9-10 Eylül 1992 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilen "Turizm Pazarlama Stratejileri Workshop" çalışmalarına kitap olarak yayımlandı. Kitap, Workshop çalışmalarını kapsayarak yer alan konuşmalar ile çalışma gruplarının elde ettikleri sonuçlara yer vermektedir.

TURİZM SEKTÖRÜ REHBERİ YAYINLANDI

Boğaziçi Üniversitesi Turizm Bilgi Bankası ve Veri Dağıtım Merkezi tarafından hazırlanan "*Turizm Sektörü Rehberi: Türk Turizm Sektöründeki Kurumlar Bibliyografyası*"nın ilk baskısı yayımlandı. Ülkemizde turizm sektöründe faaliyet gösteren kurumlara ait geniş bir başvuru kaynağı olması amaçlanan Rehber'in ikinci baskısı için çalışmalar devam ediyor.

YENİ TUREM'LER...

Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak turizm sektörünün gereksinime duyduğu kaliteye insangücünün yetiştirilmesi amacıyla eğitim faaliyetleri gösteren TUREM'lerin sayısı, yeni açılanlar ile birlikte sekize ulaştı. Yeni TUREM'ler Vakıfkebir (Trabzon), Kütahya, Selçuk Turizm Eğitim Merkezleri ile Alaçatı Ahçılık Turizm Eğitim Merkezi'den oluşmaktadır. Öte yandan daha önce TÜGEV'e bağlı olarak faaliyet gösteren OTEM Otelcilik Turizm Eğitim Merkezi de Turizm Bakanlığı bünyesine alındı.

3. ULUSAL TURİZM KONGRESİ 25-27 KASIM 1992 TARİHLERİ ARASINDA YAPILDI...

Dokuz Eylül Üniversitesi Aydın Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu ile Kuşadası Belediyesi tarafından ortaklaşa gerçekleştirilen 3. Ulusal Turizm Kongresi yapıldı. Üniversite ve özel sektör temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilen kongrede, turizmin çeşitli dallarına ilişkin konularda bildiriler sunuldu.

TURİZM EĞİTİMİ KONGRESİ

Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından 9-11 Aralık 1992 tarihleri arasında "*Turizm Eğitim Konferansı*" düzenlendi. Üç süren konferans süresince şu konu başlıklarında oturumlar gerçekleştirildi: "*Genel Eğitim Politikaları ve Turizm Eğitiminin Yeri*", "*Orta, Yüksek ve Diğer Öğretim Seviyelerinde Mesleki Eğitim*", "*Orta, Yüksek ve Diğer Seviyelerde Mesleki Eğitim (I)*", "*Orta, yüksek ve diğer Öğretim Seviyelerinde Mesleki Eğitim (II)*", "*Orta, Yüksek ve Diğer Öğretim Seviyelerinde Mesleki Eğitim (III)*", "*Diğer Ülkelerden Örnekler ve İleri Eğitim Teknolojisi*", "*Kurumlararası İşbirliği ve Organizasyon*", "*Turizm Eğitiminin Finansmanı*", "*Turizm Bilincini Geliştirme*". Toplam 65 bildirinin sunulduğu konferansın son gününde de workshop çalışmaları toplandı.

YEREL YÖNETİMLER VE TURİZM SEMPOZYUMU YAPILDI...

Turizm Bakanlığı, Türk Belediyecilik Derneği ile Konrad Adenauer Vakfı'nca ortaklaşa olarak düzenlenen "Yerel Yönetimler ve Turizm" konulu sempozyum 3-4 Aralık 1992 tarihleri arasında İller Bankası'nın Macunköy Tesislerinde yapıldı. Sempozyumda "*Yerel Yönetimlerin Turizmdeki Rolü*", "*Yerel Yönetimler Açısından Turizm Yasal - Yönetimsel - Planlama - Denetim Boyutları*", "*Turizmin Temel Taşı Olan Doğal ve Kültürel Varlıkların Korunması ile Çevre ve Altyapı Sorunları Konusunda yerel Yönetimlerin Rolü*", "*Turizm Konusunda Yerel Yönetimlerin Merkezi Yönetim İlişkileri*" başlıklar altında oturumlar gerçekleştirildi. Sempozyumun son günü merkezi yönetim, yerel yönetim, üniversite ve özel sektör temsilcilerinin katılımıyla bir panel de düzenlendi.

GAP VE TURİZM SEMPOZYUMU

Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü'nce "GAP ve Turizm Sempozyumu" düzenlendi. 25-26 Aralık 1992 tarihleri arasında Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Tiyatro Salonu'nda gerçekleştirilen sempozyumda "GAP'ta Turizm Potansiyeli ve Mevcut Turizm Hareketleri", "GAP Bölgesinde Önemli Turizm Potansiyeli Oluşturan Tarihi-Kültürel Değerler" ve "Turizm Bölgeye Getireceği Faydalar" başlıkları altında üç oturum ve "GAP Bölgesinde Turizm Sektörünün Gelişmesini Engelleyen Ana Sorunlar, Darboğazlar ve Çözüm Önerileri" konulu bir panelyapıldı.

II. ULUSAL TURİZM KONGRESİ BİLDİRİLERİ KİTAP HALİNDE YAYINLANDI

Geçtiğimiz yıl 21-23 Kasım 1992 tarihleri arasında Kuşadası Belediyesi ile Aydın Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'nca ortaklaşa yapılan III. Ulusal Turizm Kongresi'nde sunulan bildiriler ve Kongre sonuç raporları kitap haline getirilerek yayımlandı. Kitap, Kuşadası Belediyesi Yayınları arasında çıktı.

ORME Jeotermal

MÜHENDİSLİK, SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

İLGİ ALANIMIZ;

- ◆ **JEOTERMAL MERKEZİ ISITMA VE SOĞUTMA SİSTEMLERİ (ŞEHİR, OTEL SERA VB.),**
- ◆ **TERMAL KÜR MERKEZLERİ (KAPLICA) TERMAL SU ÜRETİM VE TAŞIMA, TERMAL SU DEZENFEKSİYON, SOĞUTMA, ÖZEL SİSTEMLERİ,**
- ◆ **KABUKLAŞMA VE KOROZYON ÖNLEME SİSTEMLERİ,**
- ◆ **TERMAL TURİZM TESİSLERİNİN MİMARİ VE KOMPLE MÜHENDİSLİK HİZMETLERİ,**
- ◆ **JEOTERMAL ENERJİNİN DEĞERLENDİRME SİSTEMLERİ (ELEKTRİK ÜRETİMİ, SOĞUTMA, KİMYASALLAR ÜRETİMİ, VB.),**
- ◆ **MAYIS 1992 İTİBARI İLE ŞİRKETİMİZİN 59 ADET REFERANSI BULUNMAKTADIR.**

ORME Jeotermal

MÜHENDİSLİK, SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

Hoşdere Cad. 190/8-9 Çankaya - ANKARA
Tel: 440 57 11 - 440 57 12 Fax: 440 57 38

Ancient Ephesus Theatre

*Humanity has written the
history of civilization in
Aegean Region.*

*All the activities that have
been carried out in all parts of
Aegean Region for over
2300 years,
on science, culture and arts
are now being held in the
Convention Center of
Grand Hotel Efes.*

THE TRADITION OF 2300 YEARS

- Auditorium for 1750 people
- Reception hall for 1500 people
- Commission saloons
- Press center
- Experienced personnel in congress organizations
- International technical standards

Grand Hotel Efes Convention Center

t h e E m e k H o t e l s c h a i n

GRAND HOTEL EFES
Tel 90 (51) 844300 Fax 90 (51) 415695

GRAND HOTEL ANKARA
Tel 90 (4) 4256655 Fax 90 (4) 4255070

GRAND HOTEL TARABYA
Tel 90 (1) 26210 00 Fax 90 (1) 2622260

ÇELİK PALAS
Tel 90 (24) 353500 Fax 90 (24) 361910

MAÇKA HOTEL
Tel 90 (1) 2343200 Fax 90 (1) 2407694

STAD HOTEL
Tel 90 (4) 3104848 Fax 90 (4) 3108969